

YESU NANZOOBA TIŊTIŊŊAA

¹ Mi nanɗoɗo Tiafilas, mi-na Luuk laa sipaan ŋmunɗe teniŋ a piŋ. Teŋ-la ɛ mi dage wialiŋ kala Yesu si ŋaa ari wialiŋ kala u si daga, a suomi bua-la ɛ u si suomo titiŋ u tiŋtiŋŋaa ² a kaa mu tapulii-la Wia si joŋu a kaa jil Wia-jaŋ. Wia Diŋ-zoŋ-la doluŋ ɛ u dage u nanzooɓa-la u si tuɔsa tiŋtimii-la ba si jaŋ titiŋ, ka u-na jil Wia-jaŋ. ³ U si sii suuŋ ɛ, u keŋ u titia ku dage u nanzooɓa-la a yuge ne tapulaa mahiŋ balia pege. Woŋbiee yuga ne u keŋ u titia kaa dage ari u weye, aŋ bul Wia kuorii-la wiaa a piba, ka u-na jil Wia-jaŋ. ⁴ U si he ba teen, u bula piba a bul, “Ma sí Jerusalem ɛ lii. Má gberɛ ma Nyimma Wia zile ku-la u fa si si u jaŋ joŋo pima. Wii-la mi fa si bula pima ne ŋla: ⁵ Mi bula, ‘Joɗo sii fo niaa Wii-chuoɓe liiŋ, liiŋ duŋduŋa ne u kaa fo. Ama u bi dieni, ka mi joŋ mi Diŋ-zoŋ-la hema ɛ.”

Yesu jil Wia-jaŋ

⁶ Yesu ari u nanzooɓa si hilimi ŋii, ba piesu, “La Tiina, tapulaa deeŋba ɛ, ŋ jaŋ bira leŋ di Iziral tiŋŋaa dii kuoruŋ?” ⁷ Ŋii ne Yesu bula piba, “Mi Nyimma bi che di ma jiŋ tapuluŋ deeŋ. U ne keŋ doluŋ a he tapulia-la wialiŋ si jaŋ ŋaa. ⁸ Ama di Wia joŋ u Diŋ-zoŋ-la hema ɛ, ma jaŋ keŋ doluŋ. Ma jaŋ ŋaa mi siada tiŋŋaa a bul mi wiaa Jerusalem ɛ, Judiya tiŋteen kala

ari Samaria le, a kaa mu dunia seme-na kala.”
⁹ Yesu si bul nii dere, Wia jonu kaa jil Wia-jaŋ, ka ba china bibeŋ. Nii ne duonbilingbaaniŋ ku tou, ba bira buu na. ¹⁰ Ba ha si wula bibeŋ wia nyuŋ nii, di niaa balia ne nii a chiŋ ba seme, a laale geri-pulluŋ ¹¹ a pieseba, “Galilii timma, bee ne tii ma chinaa beŋ wia nyuŋ nii? Yesu deen Wia si jonu ma sipaan a kaa jil Wia-jaŋ, u jaŋ miira ko ari ma si nau duu jil Wia-jaŋ nii.”

Ba liise nuu u laa Judas nyuŋ

¹² Nii ne Yesu haritooro-la lii peel-la ba sii yire Olivet a miira mu Jerusalem. A chiŋ peel-la leriŋ a kaa mu Jerusalem u yi ari meel-daan lebi ne. ¹³ Ba si yi Jerusalem, ba mu juu dia-la ba sii juu Jerusalem le, lusuŋ nyuŋ. Piita ari Joŋ ari Jeems ari Anḡuru ari Filip ari Tomas ari Batolomi ari Matiu, ari Alifiyas bie Jeems, ari Saamŋ Zelot, ari Jeems bie Judas, ba kala nii juu di-bala. ¹⁴ Ba di haalaa doŋsuŋ ari Yesu naan Mæri ari Yesu ŋaanaa, ba kala ŋaa niibala ne aa hilimi dime, a fiŋe siin a chuchuele Wia.

¹⁵ Tapulii kubala ba ku hilimi doŋo le. Ba fa yi ari niaa zolo ari mara. Nii ne Piita sii chiŋ duu bul wiaa a bul, ¹⁶ “Mi naanbiiriŋ, Wia Diŋ-zoŋ-la fa leŋe Devit dage wialiŋ Judas si jaŋ ŋaa. Wia niin wiaa deenba ku ŋaa wutitii. Judas ne keŋ niaa ko di ba keŋ Yesu. ¹⁷ Yesu fa liisu duu ŋaa la doŋo ne, a maa tin la tintimiŋ deen. ¹⁸ Judas si ŋaa wu-boŋ-la, u laa moribiee. U jon moribie-la a yoo tintee kubala ne. Dime ne u tuu tele yere. U tuon kiaa kala jaase. ¹⁹⁻²⁰ Niaa si he Jerusalem le kala nii. Ba yiikoro le ba

keŋ lee-la kaa yiyire Akilidaama. U bubuon
ne chaliŋ tiŋteeŋ. Devit ŋmuŋsa he Wia teniŋ
seme doŋo baa yire Saams a bul,
'Wia jaŋ leŋ duu dia piŋ jikpeeŋ,
di nuu-kala sí dime juu.'

U bira ŋmuŋsa

di nuu laa u nyuŋ a titiŋ u tiŋtiŋŋaa.

²¹ Ŋii wiaa nuu ne maga duu laa u nyuŋ a pela
le di la dii siada ari la Tiina Yesu sii suuŋ le. Nia
deenŋ maga duu lii nialiŋ fa sí to la hariŋ, bua-
la le Yesu si suomo keŋla gugolle, ²² a lii bua-la
Joŋ fa si fo Yesu Wii-chuoŋe liiŋ a kaa mu yi
tapulii-la Wia si joŋu kaa jil Wia-jaŋ." ²³ Ŋii ne
ba dage niaa balia. Ba doŋo yiriŋ ne fa Josef
Basabas. (U yiriŋ doŋo ma ne fa Jasitis.) Doŋo-
la ma yiriŋ ne fa Matayas. ²⁴ Ba si dage nialiŋ
ŋii, ba suomo chuŋle Wia a bul, "La Tiina Wia, ŋ
ne jiŋ nuu-kala tuŋ wiaa. Ŋii wiaa dagela niaa
deenŋba baliamiŋ tuŋ ku-la ŋ si liisa, ²⁵ duu
ŋaa ŋ nanzoo doŋo a laa Judas nyuŋ, a tiŋ u
tiŋtiŋŋaa. Judas via ne aŋ suu aa mu Sitaani
leriŋ." ²⁶ Ŋii ne ba toŋse. Matayas kiaa dii. Ba
diisu pe Yesu nanzoo-ba-la fii ari kubala-la tuŋ.

2

Wia Diŋ-zoŋ-la kuu tuu

¹ Ba gbieli-bal kubala chee ku yi baa yire
Peŋtikos. (Tapulii-la ne ba yie ta ba bagi-
buŋbuŋ kiaa a kaa mu pi Wia.) Chee-la ba ku
hilimi di-bala. ² Ba bi yiela di ba nii goŋ. U lii
wia nyuŋ a ku tuu ari peli-baliŋ sí ŋaa ŋii, a
juu su dia-la tuŋ ba fa si hoŋo. ³ Ŋii ne ba na

kiaa a nage nyiŋ-geli-biisiŋ. Ba nagisiŋ nage neŋdelimee. Ba lii piŋe. Nyiŋ-geli-bie kala togili nuu-kala si he dia-la le. ⁴ Ba si togili nuu-kala le ŋii, Wia Diŋ-zoŋ-la heba kala le, a piba doluŋ ba suomo bubul yiikori-yiri-yiriba ba si bi jiŋ.

⁵ Juu tiŋŋaa doŋsuŋ ma fa he Jerusalem le aa fá Wia, a lii dunia seme-na kala. ⁶ Ni-daŋ-la si nii goŋ deeŋ, ba kala ku hilimi. Ba si hilimi ŋii, ba nia di baa bul wiaa ba titia yiikorusuŋ le. U ŋaaba wu-kpuŋkpere. ⁷ Ba faasa hiriki a bula pi doŋo, “Niaa deeŋba kala ŋaa Galilii tiŋŋaa ne. ⁸ Ee ne saa ba bubul wiaa la nyimma yiikoro le la ninii? ⁹ La doŋsuŋ lii Paatia, doŋsuŋ lii Miidia, doŋsuŋ lii Ilam. La doŋsuŋ lii Mesopoteemia, doŋsuŋ lii Judiya, doŋsuŋ lii Kapadoosia, doŋsuŋ lii Pontoŋ, doŋsuŋ ma lii Esia. ¹⁰ La doŋsuŋ lii Firijia, la doŋsuŋ lii Paŋfilia, la doŋsuŋ lii Ijipiti, la doŋsuŋ ma lii Liibia seme doŋo si kpage taŋ-la ba síi yire Sariini. La doŋsuŋ ma ŋaa nuhuoŋraa a lii Rom. La doŋsuŋ ŋaa Juu tiŋŋaa, la doŋsuŋ ŋaa niaa si bi Juu tiŋŋaa ŋaa aŋ tuto Juu tiŋŋaa hariŋ. ¹¹ La doŋsuŋ lii Kiriiti, la doŋsuŋ lii Ariibia. La kalaa bul yiikoro daban daban ne, ka la nii di baa bul wiaa la yiikoro le. Wia si tiŋ tiŋtiŋ-duori-la wiaa ne ba bubul ŋii.” ¹² Ba kala hiriki, ba tuoŋ vugime, ba pipiese doŋo, “Beŋ kuŋ ne ŋla?” ¹³ Doŋsuŋ ma sisieriba le di ba bugo ne.

Piita bul Wia wiaa a pi niaa

¹⁴ Piita ari Yesu nanzoŋba-la fii ari kubala fa si he dime ŋii, Piita sii chiŋ a faasa bul wiaa

a bul, “Mi naan̄biirin̄ juu tin̄ŋaa ari ma nialin̄ kala si he Jerusalem ɛ. Má wuoli ma digilaa di mi bul wii-la si ŋaa a pima. ¹⁵ Ma biina niaa deen̄ba bugo neɛ? Ba bi bugo. Chichuo-fiela deen̄ ba bi jaŋ wuo bugi. ¹⁶ Jowel ma fa bul wiin̄ deen̄ si ŋaa wiaa ne. U fa ŋaa nii-la síi bul wiaa, Wia Diŋ-zoŋ-la dolun̄ ɛ. U si,

¹⁷ ‘Wia si, ŋla ne u jaŋ ŋaa tapulaa diderin̄:

Mi jaŋ joŋ mi Diŋ-zoŋ-la he nuu-kala ɛ.

Ma biirin̄ ari ma toloo jaŋ bul wiaa mi Diŋ-zoŋ-la dolun̄ ɛ.

Ma bapuo-si-biisin̄ ma jaŋ nina wiaa ari duosoo tuoŋ.

Ma kuhiasin̄ ma jaŋ duduosi duosoo.

¹⁸ Cheɛ-la mi jaŋ joŋ mi Diŋ-zoŋ-la pi baala-la ari haala-la si ŋaa mi tin̄tin̄naa di ba kaa bubul wiaa, Wia Diŋ-zoŋ-la dolun̄ ɛ.

¹⁹ Mi jaŋ ŋin̄aa wu-kpun̄kperisin̄ wia nyun̄, aŋ ŋin̄aa wu-magilaa ma tin̄teen̄ ɛ.

Chalin̄, nyinin̄ ari nyuo-bine jaŋ he dimeɛ.

²⁰ Di taŋ ne pula maa, lerin̄ jaŋ biri.

Chene ma jaŋ fiɛɛ a nage chalin̄,

ka di la Tiina tapul-bal-la-na yi.

²¹ Tapul-bii-la, nii-la kala si yire la Tiina Wia, u jaŋ laau ta.’ ”

²² Ŋii ne Piita bira bul, “Iziral tin̄ŋaa, má jegile nii wiaa deen̄ba mi síi che mi bula pima. Yesu si lii Nazaret, Wia ne timu. Wu-magilaa ari wu-kpun̄kperisin̄ Wia si leŋe u ŋaa ma siin̄ ɛ ne dage ŋii. Ma ma jima ne. ²³ Wia jima aŋ leŋ Yesu juu ma nisin̄ ɛ. Ma ne leŋe haache tin̄ŋaa kpaasu mere daa-geɛɛ nyun̄ u suu. ²⁴ Ba si

kpaasu daa-geɛɛ nyuŋ ɲii u suu, Wia chisu suuŋ ɛ, a liise hɛɛ-la u si na bua-la ɛ u sɪi suu. Suuŋ fa buu wuo kaa bibil. ²⁵ Devit fa tiŋ wiin deen wiaa nɛ a bul,

‘Mi yie na mi Tiina.

U laa mi sipaan a ɲaa mi hari-chinna, di wii sɪmi juu.

²⁶ U ɲii ɲaa mi tuotɔruŋ, mi bubul wiaa ma ari tuotɔruŋ.

Mi jaŋ na wiese.

Mii yiele wialin Wia si jaŋ ɲaa ɛ nɛ.

²⁷ Di mi nɛ suba, ɲ-na Wia bi jaŋ leŋ di mi hɛ lɛlin ɛ.

Ŋ bi cho di mi-na ɲ tiŋtinni-titii-la pua.

²⁸ Ŋ dagemi wonbie-la mi si jaŋ to a keŋ miisin.

Ŋ si hɛ mi teen jaŋ ɲaa di mi keŋ tuotɔruŋ woruŋ.’ ”

²⁹ Ŋii nɛ Piita bira bul, “Mi naanbiirin, mi jaŋ chaasa bul la naabalima Devit wiaa pima. U suba nɛ, ba jonu hugi, u vaamin ha pina nɛ la jaŋ ɛ. ³⁰ U fa ɲaa nialin sɪi bul wiaa, Wia Diŋ-zon-la doluŋ ɛ doŋɔ nɛ a wuo jin wialin Wia si si u jaŋ ɲaa pu. Wia ɲmiesa nɛ a bul duu jaŋ leŋ di Devit doho niaa doŋɔ, duu dii kuoruŋ u nyuŋ ɛ. ³¹ Devit si na wii-la Wia fa sɪi che duu ɲaa, u wuo bubul ari Kirisito jaŋ sii suuŋ ɛ, a ma bul di Wia bi jaŋ leŋ duu hɛ lɛlin ɛ duu yaraa pua. ³² Yesu deen nɛ Wia chise suuŋ ɛ. La kala na a ɲaa wiin deen siada. ³³ Wia chisu u sii a jila hoŋ Wia sɛmɛ, ni-duon di-honuŋ, a bira pu u Diŋ-zon-la ari u fa si bul ɲii. Diŋ-zomuŋ deen Yesu si jonɔ hela ɛ jiniŋ, u nɛ wialin ma sɪi na a

ninii maa. ³⁴ Devit titia fa bi Wia-jaŋ jila, ama u ta bula pa a tige Yesu a bul,
 ‘La Tiina Wia bula pi mi Tiina

duu ku hoŋ u seme, ni-duoŋ di-hoŋuŋ,

³⁵ see duu yuo dii u diŋdoŋŋoo kala dere.’

³⁶ Ma Iziral tiŋŋaa, ma jiŋ u sene ŋaa wutitii ari Yesu deen ma si kaa kpaase daa-geese nyuŋ, u ne Wia leŋ u ŋaa la Tiina. U ne bira leŋ u ŋaa Kirisito maa.”

³⁷ Nialij si nii wiij deen Piita si bula, u faasa wiwalimeba kiŋkeŋ. Ŋii ne ba piase ba di Yesu nanzooba-la doŋsuŋ, “La naanbiirin, be kuŋ ne saa la jaŋ ŋaa?” ³⁸ Ŋii ne Piita bula piba a bul, “Má birime a lii ma haacheba le, aŋ leŋ di ba foma Wii-chuoŋe liij Yesu Kirisito doluŋ le, di Wia joŋ ma haacheba chema, ka u joŋ u Diŋ-zoŋ-la a dii zile ma le. Wia fa si si u jaŋ joŋ u Diŋ-zoŋ-la pi niaa, u tapuluŋ ne ŋla. ³⁹ Wialij Wia si bula, ma ne u bula pa, ma ari ma biirin ari nialij kala si lii di-boluŋ, nuu-na kala Wia si yira duu ko u teen.” ⁴⁰ Piita si bul ŋii, u

sulba a paala chaasa bul wiaa doŋsuŋ yuge a bul, “Má liise ma titia ni-boŋŋoo deenba tuoŋ.”

⁴¹ Ba tuoŋ niaa yuga laa wialaa u si bula dii, ba foba Wii-chuoŋe liij. Niaa ma si pe nialij le tapulii-la yi bui batori. ⁴² Ba joŋ ba nyuŋ kala he Yesu nanzooba-la wu-bulia-la le siifesiŋ a keŋ nii-bala. Ba kala hoŋo aa dii kudiile-la Yesu fa sí si di baa dii aa liisi u wiaa, aŋ pe gbaara chuchuoŋe Wia.

Nialij si laa Yesu wiaa dii di-hoŋuŋ

⁴³ Ŋii ne ba kuŋ-kala fifá Wia, Yesu nanzooba-la ma ŋaa wu-kpuŋkperisiŋ ari wu-magilaa

yuge kinkeŋ. ⁴⁴ Nialinŋ kala si laa wialinŋ dii, ba kala ku hihilimi bua-na kala ɛ, ba kiasa kala ma ŋaa kubala. ⁴⁵ Ba yie joŋ ba kiasa ma yiyalle a keŋ moribie-la a kpikpaa doŋo mage ŋii kala nuu-kala sii che. ⁴⁶ Tapulii kala ba yie mu hilimi Wia-dia ɛ ari ba diisinŋ ma ɛ, a didii kudiile-la Kirisito fa sí si baa dii a liliisi u wiaa. Baa ŋaa ŋii ari zile ari tuotoruŋ ⁴⁷ a didenne Wia. Niasa ma kala bibeseba ɛ. Tapulii-na kala la Tiina Wia yie laa ni-falaa ta ne, ba kuu pe Yesu nanzooba-la ɛ.

3

Ba vaare gberike

¹ Tapulii kubala Piita ari Joŋ sii aa mu Wia-dia. Ba mu dime kerifi batori wiihaye, bua-la ɛ ba si yie chuɔɛ Wia. ² Di baal kubala ne he dime. U naaŋ lulu duu gberike ne. Ba yie chuŋu tapulii-na kala a kaa mu Wia-dia-la boinŋiinŋ kubala baa yire boi-zomuŋ. Uu sul kiasa nialaa sii juu Wia-dia-la teenŋ. ³ U si na Piita ari Joŋ di ba ku juu Wia-dia-la, u sul kiasa ba teenŋ. ⁴ Ba beŋ u siaa ɛ. Ŋii ne Piita bula pu duu ma bibenba. ⁵ Ŋii ne u bibenba aŋ gberɛ kialinŋ ba si jaŋ joŋo pu. ⁶ Ŋii ne Piita bula pu, “Mi bi moribii kala kene mi si jaŋ joŋo piŋ, ama mi jaŋ joŋ ku-la mi si kene a piŋ. Yesu Kirisito si lii Nazaret doluŋ ɛ mi si, ŋ sii a viveŋ.” ⁷ U si bul ŋii, u keŋ u na-diinŋ nisinŋ ɛ a kenu chuule, u sii. U naasinŋ ari u naachigisinŋ kala guu polli. ⁸ U fula sii chinŋ u naasinŋ nyuŋ aa veŋ, ba juu Wia-dia-la. U veŋ aŋ pe fuful, a didenne Wia. ⁹ Nialinŋ kala nau duu veŋ aŋ didenne Wia.

¹⁰ Ba wuo jin̄ u ne nii-la fa si yie hoŋ Wia-dia-la boiŋniin̄ ba s̄i yire boi-zomuŋ aa sul kiaa. Ba hiriki. Wii-la si ŋaa, ŋaaba wu-kpuŋkpere wii.

Piita bul Wia wiaa Wia-dia tuoŋ

¹¹ Ŋii ne Piita ari Joŋ ari gberiku-la juu zawura kubala baa yire Solomōŋ zawura. Gberiku-la keŋ Piita ari Joŋ nisaa le, ka niaa kire to ba hariŋ juu. U ŋaaba wu-kpuŋkpere.

¹² Piita si na nialiŋ di baa ŋaa ŋii, u bula piba a bul, “Mi naaŋbiiriŋ Iziral tiŋŋaa, eε ne wiin̄ deeŋ ŋaa wu-kpuŋkpere ma teen̄, ma paala faasa chaare siaa a biben̄la ŋla? Ma biina ari la titia doluŋ le ne koo la wu-zōŋŋoŋ ŋaaniŋ ne wuo ŋaa baala deeŋ sii viveŋ? Ai. ¹³ Wia-la si ŋaa la naabalimaba Abiraham ari Aizik ari Jekōb Wia, u ne joŋ yiri-baliŋ a pi u Bie Yesu. U ne ma kaa pa di ba dii u sariya, aŋ bul ma buu jin̄ Paalit sariya diire-la sipaan̄. U faa biine duu joŋu ta, ka ma bi seye. ¹⁴ Ma kaa via Wia Tuo-pul Tiina, nii-la si ŋaa wu-zōŋ ŋiŋaara, aŋ susul di ba joŋ ni-kpuura ta, ¹⁵ aŋ leŋ ba kpu u-na nii-la s̄i pi niaa miisi-la si bi dere. Ama Wia chisu suuŋ le. La ŋaa wiin̄ deeŋ daŋsia. ¹⁶ Yesu doluŋ le ne ŋaa baala deeŋ ma si na a jimu, u duori. La si ŋaa yarida u doluŋ le ne wuo ŋaa ŋii. La si ŋaa u yarida-la ne ŋaa baala deeŋ na yarifelaa woruŋ ma kala siin̄ le.

¹⁷ Mi naaŋbiiriŋ, mi jima ma di ma kuhiasin̄ si kpu Yesu ŋii, ma bi jin̄ tuoŋ le ne. ¹⁸ Wia leŋe u nialiŋ s̄i bul wiaa, Wia Diŋ-zōŋ-la doluŋ le, ba bul faafaa kala ari Kirisito-la jaŋ na heeŋ. U sene ku ŋaa wutitii ŋla. ¹⁹ Má birima lii ma

haacheba le aŋ to Wia, duu joŋ ma haacheba chema, ka di Wia leŋ di ma diŋsiŋ na wiese.

²⁰ Ŋii ne ka Wia bira ta Yesu si ŋaa Kirisito, nii-la u si liisa, a pima. ²¹ U maga duu he Wia-jaŋ, see bua-la yie, wii-kala si he dunia le jaŋ birime wu-falii. Wia leŋe u nialiŋ sii bul wiaa, Wia Diŋ-zoŋ-la doloŋ le bul wiinŋ deeŋ faafaa kala ne. ²² Moosis fa he ba tuoŋ ne a ma bul, 'La Tiina Wia jaŋ leŋ di nialiŋ sii bul wiaa, Wia Diŋ-zoŋ-la doloŋ le,

di ba doŋo ko ma teeŋ ari u si tiŋmi ŋii.

U jaŋ ŋaa ma naaŋbii.

Duu ne ko, má saa to u niinŋ wiaa le wii-na kala u si jaŋ bul.

²³ Nii-la kala si bi u niinŋ to,

Wia jaŋ leŋ di ba liisu Wia niaa tuoŋ a ta duu suu.'

²⁴ Nialiŋ kala sii bul wiaa, Wia Diŋ-zoŋ-la doloŋ le, a chiŋ Samuel nisiŋ le aa mu nialiŋ kala si to u hariŋ, ba kala fa bul wiaa deeŋba ma sii na ŋla. ²⁵ Wialiŋ Wia fa si to u nialiŋ sii bul wiaa u Diŋ-zoŋ-la doloŋ le a bula pi ma naabalimaba, ba kala ŋaa ma kiaa ne, maa naba ŋla. U fa bula pi ma naabalima Abiraham a bul,

'Ŋ doho niaa doŋo le ne mi jaŋ to a tima pe dunia niaa kala le.'

²⁶ Ŋii ne Wia liise u tiŋtinna Yesu, duu laa sipaaŋ ko ma teeŋ a pema le, di ma kala birima lii ma wu-boŋŋoo ŋaaniŋ le."

4

Piita ari Joŋ chiŋ nialiŋ si yie hoŋo vuvuure wiaa sipaaŋ

¹ Piita ari Jooŋ fa si bul wiaa pipi nialinŋ ɲii, di nialinŋ si kpu pusunŋ pipi Wia ari Wia-dia kuhiasinŋ ari nialinŋ ba sɪi yire Sadusii tinŋaa, ba kɔ ba teenŋ. ² Ba fa na baaniŋ a tinŋ wialinŋ ba sɪi dage. Ba faa dage nialinŋ ari Yesu sii suunŋ ɛ, a dageba ɲii ari nuu ne suba, u jaŋ bira sii suunŋ ɛ. ³ ɲii ne ba keɛɛba, a keŋba kaa mu tɔ dia, taŋ-pul. (Bua-la ma ɛ di wia ka che duu juu, ɲii ne tii ba toba taŋ-pul.) ⁴ Ka nialinŋ si nii wialinŋ ba si bula, niaa yuga ba tuonŋ a laa Yesu wiaa dii. Nialinŋ si laa wialinŋ dii, ba tuonŋ baalaa ɛɛɛ puŋa yi bui banonŋ.

⁵ Taŋ si pula, nialinŋ si kpu pusunŋ pipi Wia ari ba juu tinŋaa kuhiasinŋ ari Wia teninŋ kerichiba, ba kala ku hilimi Jerusalem ɛ. ⁶ Ba di nialinŋ si kpu pusunŋ pipi Wia kuhianŋ Anas ari Kayafas ari Jooŋ ari Alekizandaa, ari nuu-kala si lii nialinŋ si kpu pusunŋ pipi Wia kuhiasinŋ doho niaa tuonŋ ne ku hilimi ɲii. ⁷ Ba si hilimi ɲii, ba yire Yesu nanzooba-la balia a kaa lii bil ba tutuobaaniŋ a piɛɛba, “Dol beɛ yiri ne ma kaa ɲaa baala deenŋ duori? Kubɛɛ yirinŋ ɛ ne ma yire a ɲaa ɲla?” ⁸ ɲii ne Wia Diŋ-zonŋ-la ku he Piita ɛ worunŋ, u si, “Ma nialinŋ si kpu pusunŋ pipi Wia kuhiasinŋ ari ma juu tinŋaa kuhiasinŋ, ⁹ ma keŋla dii sariya jiniŋ a tinŋ wu-zonŋ-la la si ɲaa gberiku-la ɛ u duori. ¹⁰ U maga di ma niaa deenba ari Iziral tinŋaa kala jinŋ ari Yesu Kirisito si lii Nazaret, u dolunŋ ɛ ne ɲaa baala deenŋ duoro chinŋ ma sipaanŋ ɲii. U ne ma lenŋ ba kpaasa mere daa-geɛɛ nyunŋ u suu, ka Wia chisu suunŋ ɛ. ¹¹ Ba ɲmunɛ Wia teninŋ tuonŋ ari tiebii-la dii-saaraa si via,

duu ne ku ŋaa tiebii-duoŋ ba si joŋo bil dia geŋtine.

Ba si ŋmuŋse wiin deen, Yesu wiaa ne ba bul ŋii. ¹² Nuu-kala bi jaŋ wuo laala ta, see Yesu duŋduŋa. U yiriŋ duŋduŋa ne Wia si la yire duu laala ta. Wia bira bi nuu-kala liisa duu wuo laala ta, see Yesu duŋduŋa.”

¹³ Nialiŋ si hilime na Piita ari Joŋŋ di baa bul wiaa ari nyu-duoŋ ŋii, u ŋaaba wu-kpuŋkpere, beɛ wiaa ba jima ba ŋaa ba tuoŋ ni-biisiŋ ne a bi wii-kala gunna. Ŋii ne ba wuo jiŋ ari ba faa to Yesu hariŋ ne a gunne u wiaa. ¹⁴ Ka ba na gberiku-la Piita ari Joŋŋ si vaara, di ba kala china, ba niinŋ kala maa. ¹⁵ Ŋii ne ba bula piba di ba lii dia-la tuoŋ ba fa si hoŋo vuure wiaa. Ba lii, aŋ ka ba pipiese doŋo, “Ee ne la jaŋ keŋ niaa deenba balia kaa ŋaa? ¹⁶ Nuu-kala si he Jerusalem le ne jima ari ba ne ŋaa wu-baliŋ deen, la saa bi wuo kaa lilere. ¹⁷ Ama má leŋ di la kpurise ba digilaa di ba bira sí Yesu yiriŋ yiru, a bira sí u wiaa bula pi niaa, di wiin deen bira sí lerin deen kala teelu.” ¹⁸ Ŋii ne ba bira yireba kaa juu, a bula piba ari siifesiŋ di ba bira sí wii-kala bul, koo di ba sí wii-kala dagu a tige Yesu le, a bira sí u yiriŋ yiru. ¹⁹ Ŋii ne Piita ari Joŋŋ pieseba, “La si to ma niinŋ koo la si to Wia niinŋ, kubee ne zomo Wia teen? Má bul. ²⁰ La bi jaŋ wuo tore la niinŋ, see di la bul wialaa la si na a nii maa.” ²¹ Ŋii ne ba bira fugisiba woruŋ ari ba jaŋ dogiseba woruŋ aŋ joŋba ta. Ba bi wonbiinŋ na di ba dogiseba, beɛ wiaa nialiŋ kala ka denne Wia a tige wii-la si ŋaa le ne. ²² Baala deen ba fa si ŋaa

wu-kpuŋkpere deen u le u duori, u fa kii jisŋ mahiŋ balia ne.

Nialiŋ si laa Yesu wiaa dii sul Wia chiche nyu-duoŋ

²³ Ba si jonba ta, Piita ari Joŋŋ miira mu ba naanbiiriŋ teen, ba di ba fa si yie hilimi, a bula piba wialiŋ kala nialiŋ si kpu pusun pipi Wia kuhiasiŋ ari Juu tiŋŋaa kuhiasiŋ fa si bula piba.

²⁴ Ba si nii ŋii, ba suomo chuchuoŋe Wia ari tuo-bala a bul, “La Tiina Wia, ŋ ne ta wia nyun ari tiŋteen ari mugi-balaa ari fuo-biisiŋ ari kuŋ-kala si he dime. ²⁵ Ŋ Diŋ-zoŋ-la dolun le ŋ wuo leŋ la naabalima Devit, ŋ tiŋtinna, u bul, ‘Bee ne tii nialiŋ si bi Juu tiŋŋaa ŋaa, ba faasa na baaniŋ?’

Bee ne tii nialiŋ vuure di ba jaŋ chei Wia tiŋtiŋŋaa aŋ lol?

²⁶ Tiŋteen kuoroo keŋ ba titia he doŋo le a ŋaa siri, ba taŋ kuhiasiŋ, ba ma hilimi di ba yuo la Tiina Wia ari Kirisito, nii-la u si liisa.’

²⁷ Wiaa deenba sene ku ŋaa wutitii. Herod ari Ponsos Paalit ari nialiŋ si bi Juu tiŋŋaa ŋaa ari Iziral tiŋŋaa, ba kala hilime ne taŋ deen le di ba yuo Yesu, ŋ tiŋtinni-zoŋ-la ŋ si liisa duu ŋaa Kirisito. ²⁸ Ba hilime di ba ŋaa wialiŋ kala ŋ si paala jin ŋ dolun ari ŋ tuoŋbiinaa le ari ba jaŋ ŋaa. ²⁹ La Tiina Wia, bee na ba si kpurise la digilaa ŋii ari ba jaŋ doŋisela, aŋ pe ŋ tiŋtinnaa le di la wuo bul ŋ niŋ wiaa ari nyu-duoŋ. ³⁰ Dage ŋ dolun aŋ leŋ di puwuoloo duori, di la ma wuo ŋiŋaa wu-kpuŋkperisiŋ

ari wu-magilaa ŋ tiŋtinni-zoŋ-la Yesu doluŋ ɛ.”

³¹ Ba si chuɔɛ Wia dɛɛ, lee-la ba si hilime jigisi. Wia Diŋ-zoŋ-la ku heba kala ɛ. Ba suomo bubul Wia niŋ wiaa ari nyu-duoŋ.

Nialiŋ si laa Yesu wiaa dii ka pɛ doŋo ɛ.

³² Nialiŋ kala fa si laa Yesu wiaa dii, ba kala keŋ tuɔ-bala ari nii-bala. Di nuu nɛ keŋ kuŋ maa, u bi jaŋ bul, “Na mi kuŋ nɛ ŋla”, ba kala nɛ yie tiu. ³³ Wia lahoŋimɔ-bal-la nɛ tii Yesu nanzoŋba-la wuo na doluŋ a bulaa pi niaa di la Tiina Yesu sii suuŋ ɛ. ³⁴ Wia pɛ nialiŋ kala si laa Yesu wiaa dii kala ɛ woruŋ. Nialiŋ kala fa si keŋ diisiŋ ari bagisiŋ, ba yie joŋo yalle, a keŋ moribie-la ba si na ³⁵ a kaa mu Yesu nanzoŋba-la teenŋ. Ba kpaa mage ŋii kala nuu-kala sii che. Ŋii wiaa ba nialiŋ kuŋ-kala fa bi kuŋ cheɛ ka. ³⁶ Baal kubala ma nɛ fa he dime, baa yire Josef. Yesu nanzoŋba-la ma kɛnu kaa yiyire Banabas. (U bubuoŋ nɛ, u fa yie bul wiaa pi niaa ba nyusuŋ nyinyaase.) U fa ŋaa Liivai doho nuu nɛ a lii Saapɔs tiŋteenŋ. ³⁷ U nɛ joŋ u бага u fa si kɛnɛ a yalle, a keŋ moribie-la kaa mu Yesu nanzoŋba-la teenŋ.

5

Ananaya ari Safaya

¹ Ama ba tuɔŋ baal kubala nɛ fa he dime. Baa yire Ananaya. U haala ma yiriŋ nɛ fa Safaya. U joŋ u dua a yalle ² a liise moribie-la doŋsuŋ faa, u haala jiŋ, aŋ keŋ ku-kaana-la kaa mu Yesu nanzoŋba-la teenŋ. ³ Piita piɛsu, “Ananaya, bɛɛ nɛ tii ŋ leŋ Sitaani nyisiŋ, ŋ joŋ tiŋtee-la ŋ si

yalla moribie-la dɔŋsuŋ faa, aŋ nyia wiaa pi Wia Diŋ-zɔŋ-la? ⁴ Ka ŋ-na joŋ ku-la yalle, ŋ dee buu tii? Moribie-la maa ŋ si yalla, ŋ dee biba tii? Bɛɛ nɛ saa tii ŋ biine ŋ tuɔŋ lɛ aŋ ŋaa wiŋ deeŋ? Nuhuobiinee duŋduŋa dee ŋ nyia wiaa pa, ŋ nyia wiaa pi Wia ma nɛ.” ⁵ Ananaya si nii wiŋ deeŋ, u tuu tele suu. Fawulluŋ kɛŋ nialŋ ma kala si hɛ dime. ⁶ Bapuɔsaa joŋ gɛriŋ laalu a joŋu kaa lii a kaa mu hugi.

⁷ U yi hawa batori di u haala ku juu. U fa bi jiŋ wii-la kala si ŋaa. ⁸ Piita piesu, “Moribie-la ŋ bala si kaa kɔ, mage ŋii nɛ ma joŋ ma tiŋtee-la yalle koo?” Ŋii nɛ haal-la bul di ba niŋ nɛ ŋii. ⁹ Ŋii nɛ Piita piesu, “Bɛɛ nɛ tii ma di ŋ bala vuure di ma nyise Wia Diŋ-zɔŋ-la, a biine u bi jaŋ dɔgisɛmaa? Bee na, nialŋ si joŋ ŋ bala mu hugi, ba nɛ chin boiŋniŋ ŋii. Ba saa jaŋ joŋuŋ ma lii.” ¹⁰ U guu tel u sipaŋ a suu. Bapuɔsia-la si joŋ u bala kaa mu hugi, ba ku juu duu suba. Ŋii nɛ ba joŋu kaa lii, a hugu a kperɛ u bala. ¹¹ Nialŋ kala si laa Yesu wiaa dii aa hilimi ari nialŋ dɔŋsuŋ ma si nii wii-la, fawulluŋ kɛŋba woruŋ.

Wu-kpuŋkperisiŋ ari wu-magilaa

¹² Yesu nanzooaba-la ŋaa wu-magilaa ari wu-kpuŋkperisiŋ yuge niaa tuɔŋ. Nialŋ kala si laa Yesu wialŋ dii, ba kala hilimi dɔŋɔ lɛ ari nii-bala. Zawura-la ba si kaa yire Solomɔŋ zawura, u lɛ nɛ ba hilimi. ¹³ Nuukala si bi Yesu wialŋ laa dii bi nyu-duoŋ kene duu guoli ba tuɔŋ. Ari ŋii kala, ka ba ha bibeseba lɛ. ¹⁴ Nialŋ si laa Yesu wialaa dii a ku pɛ nialŋ

le, ba kii nialij kala Wia fa si vene kaa kuu pe, baalaa ari haalaa. ¹⁵ A tiŋ wialij kala síi ŋaa le, ba paala paa puwuoloo kaa lii wonɓiiŋ niin, a bilba godoba le ari bɔsunuŋ le. Ba ŋaa ŋii di Piita ne kuu bal, duu daaliimiŋ wuo he ba doŋsuŋ le di ba duori. ¹⁶ Niaa ma yuga a lii ta-biisi-la si kpage Jerusalem, a keŋ puwuoloo ari nialij jiŋ-boŋŋoɔ si kene a kaa ko u teen, ba kala duori.

Ba to naasiŋ doŋgise Yesu nanȶoɔba

¹⁷ Ŋii ne nialij si kpu pusuŋ pipi Wia kuhian ari u haritooroo sii. U haritooro-la kala he Sadusii tiŋŋaa paati-la tuɔŋ ne Jerusalem le. Ba yaraa faasa bibieri. ¹⁸ Ba kесе Yesu nanȶoɔba-la kaa mu to dia, lee-la ba síi to ba niaa. ¹⁹ Ama titan-la titia Wia tiŋdaara kubala ku keŋ dia-la boiŋniiree suri, a leŋ Yesu nanȶoɔba-la lii. Ka u bula piba, ²⁰ “Má mu juu chin Wia-dia le a bula pi niaa wonɓii-falin deen wiaa.” ²¹ Yesu nanȶoɔba-la sei. Siipuura a ba juu Wia-dia a suomo didage niaa.

Ŋii ne nialij si kpu pusuŋ pipi Wia kuhian ari u nanɔdoŋsuŋ, ba yire Juu tiŋŋaa kuhiasin ari ba niaa kala di ba hilimi a vuure, aŋ tiŋ di ba mu dia-la le a kесе Yesu nanȶoɔba-la kaa ko. ²² Nihiasi-la si mua, ba biba na sarika le. Ba miira ku bul, ²³ “La si mu sarika-la, la na di ba yaga, nuu-kala bi suro, ka nialij síi beŋ sarika-la, ba ma chin boiŋniin. Ama la mu suri, la bi Yesu nanȶoɔba-la naa.” ²⁴ Wia-dia nihian ari nialij si kpu pusuŋ pipi Wia kuhiasin si nii wiin deen, u kperiba kinkeŋ, ba bi jiŋ wii-la kala ba si jaŋ ŋaa. ²⁵ Ŋii ne baal kubala ku juu a bula

piba di ba bee na nialij ba si kaa tɔ dia, ba ne chij Wia-dia tuɔŋ a didage niaa. ²⁶ Ŋii ne Wia-dia nihian ari u niaa, ba mu keŋeba kaa kɔ. Fawulluŋ fa keŋba ne ari nialij fa si he Wia-dia-la tuɔŋ jaŋ paa tabiaa yageba, ŋii ne tii ba bi Yesu nanzoŋba-la fuga.

²⁷ Ba keŋba kaa ku juu, a leŋ ba chij nialij si yie hilime vuvuure wiaa sipaan. Ŋii ne nialij si kpu pusun pipi Wia kuhian bula piba, ²⁸ “La bula pima ari siifiesij ari ma bira sí wii-kala dagu Yesu dolun le. Ama ma bee na, ma keŋ wii-la kaa gaara cheŋ Jerusalem kala aa che ma jon taali chugela a tin baala deen suun le.” ²⁹ Piita ari Yesu nanzoŋba-la doŋsun miira bula piba a bul, “U maga di la to Wia niin ne a kii nuhuobiine niin. ³⁰ La naabalimaba faa to Wia ne, u ne chise Yesu suun le, nii-la ma fa si kaa kpaase daa-geseɛ nyun u suu. ³¹ Wia chisu u sii jila hoŋ Wia seme, ni-duon di-honun, duu ŋaa Sipaa-laara ari Laataara, a leŋ di Iziral tinŋaa birima lii ba haacheba le, ka duu jon ba haacheba cheba. ³² La ŋaa wiaa deenba kala danŋia ari Wia Din-zon-la maa, Wia si jon pi nialij si to u niin ne.”

³³ Nialij si nii wiin deen, ba faasa na baaniŋ a chiche di ba kpuba. ³⁴ Baal kubala ma ne fa he nialij si yie hilime vuvuure wiaa tuon. U lii Farisii tinŋaa tuon ne. Baa yire Gamiilial. U ne faa dage wialij Moosis fa si ŋmuŋsa bil di niaa tuto. Nuu-kala pupu jirima. U sii chij a bul di ba leŋ di Yesu nanzoŋba-la lii di-jalin muapilii. ³⁵ Ka u sii a bula piba, “Ma Iziral timma, má fiele ma siaa ari ma sí ŋaa wii-la

niala deenba le. ³⁶ Jisiŋ deenba ne, baal kubala ne fa he dime. Baa yire Tuudas. U bula ari u ŋaa ni-bal ne. Niala yi ari zo-banese a peu le. Ba kpuu, ka u haritooro-la kala pise doŋo le, u yiri-la kala dise. ³⁷ U hariŋ le ne, baal kubala ma lii, bua-la le ba sii diise niala, baa yire Judas. U lii Galilii ne. U kесе ni-daŋ a kaa to u hariŋ. Ba kpuu maa, ni-daŋ-la ma sii to u hariŋ, ba ma pise doŋo le. ³⁸ Ka leele wiŋ deen, mi jaŋ bula pima di ma si wii-kala ŋaa niala deenba le, aŋ leŋba ta. Di tiŋtimin deen lii nuhuobiine doluŋ le ne, u jaŋ lel. ³⁹ Ama di Wia tiŋtimii ne, ma bi jaŋ wuo cheyu. Di ma ne che di ma cheyu, ma jaŋ na di ma di Wia paala yuyuo doŋo.”

⁴⁰ Ŋii ne ba jegile nii u niŋ. Ba yire Yesu nanzoŋba-la ba ku juu, a ŋaa ba viireba, aŋ bula piba di ba bira si wiaa bul Yesu doluŋ le, aŋ leŋ ba viiri. ⁴¹ Ŋii ne ba lii nialin fa si hilime teen. Ba tuŋ tore ari ba si doŋiseba a tiŋ Yesu wiaa le. ⁴² Tapulii-na kala ba yie juu Wia-dia a pee mu niala diisiŋ, a ha bubul Wia wu-zomŋ-la a mu tige Yesu Kirisito le.

6

Niala balipe ku pe Yesu nanzoŋba-la le

¹ Tapulaa deenba Yesu haritooro-la ku puŋa yuge. Ŋii ne ba tuŋ Giriik tiŋŋaa suomo nyinyan Hiiburu tiŋŋaa. Ba bula ari ba si yie joŋ moribie-la a pipi yo-haalaa tapulii kala, ba yie bee kikieli ba-na yo-haalaa ne. ² Ŋii ne Yesu haritooro-la fii ari balia yire nialin kala si laa Yesu wiaa dii a hilimi, a bula piba a bul, “U bi

maga di la biben moribiee aŋ ka Wia wiaa ta. ³ Mi naanbiirin, má liise ma tuon niaa balipe ma si jima di niaa ka zilba, ka Wia Diŋ-zon-la heba le aŋ keŋ wu-jimin maa. Má liiseba di ba biben yo-haalaa deenba. ⁴ Ka la jon la nyuŋ kala he aa chuole Wia aŋ pee bul Wia niin wiaa.” ⁵ Ŋii ne nialin kala si he dime tuosaa kala tore ari wialin Yesu haritooro-la si bula. Ba liise baal kubala baa yire Sitiivin. U fa ŋaa baal-la si keŋ yarida woruŋ ne. Wia Diŋ-zon-la ma heu le. Ba bira liise Filip ari Purokuros ari Nikeeno ari Taamon ari Paaminas ari Nikolas. Nikolas lii Antioch ne. U fa bi Juu tiina ŋaa aŋ tuto Juu tinŋaa hariŋ. ⁶ Ŋii ne ba keŋ nialin balipe-la ba si liisa a kaa mu Yesu nanzoo-ba-la sipaan. Ba chuole Wia piba aŋ jon ba nisaa danba le.

Ba keŋ Sitiivin

⁷ Wia niin wiaa ha gaara su lee-la kala. Nialin si laa Yesu wiaa dii puŋ woruŋ Jerusalem le. Nialin ma si kpu pusun pipi Wia yuga a ma sei Wia niin wialin.

⁸ Wia lahõrimo le Sitiivin keŋ dolun woruŋ, a wuo ŋinŋaa wu-kpuŋkperisin ari wu-magilaa niaa tuon. ⁹ Niaa donsun fa he dime. Ba fa ŋaa Juu tinŋaa ne a lii Sariini, donsun ma lii Alekizandia. Ba fa lii Wii-chuole dia-la ba fa sii yire ‘yosun ba si jon ta’. Donsun ma fa ŋaa Juu tinŋaa a ma lii Siliisia ari Esia. Ba lii Sitiivin hariŋ a keŋ wiaa lilere. ¹⁰ Ama ba fa bi u bubuon le wuo keŋ a tin u wu-jimin ari Wia Diŋ-zon-la dolun le u fa sii bul wiaa. ¹¹ Ŋii ne ba

luora he niaa, ba bul, “La nia duu chei Moosis ari Wia yiriŋ.” ¹² Ba bul ŋii a nyise nialiŋ ari nihiasi-la ari Wia teniŋ kerichiba he. Ba baaniŋ sii Sitiiviŋ nyuŋ. Ba kenu kaa mu nihiasi-la si yie hilime vuvuure wiaa teen. ¹³ Ba keŋ niaa kaa ko di ba ku nyia wiaa pu a bul, “Baala deen yie ku bul wiaa aa chei Wia-dia-la ba si joŋo pi Wia, ari wialiŋ Moosis si ŋmuŋsa bil di la tuto. U yie bul ŋii, u bi tɔre, ¹⁴ beɛ wiaa la nia duu si di Yesu deen si lii Nazaret jaŋ yigi Wia-dia-la lo, a keŋ wialiŋ Moosis fa si dage la naabalimaba di ba tuto a kaa birime.” ¹⁵ Nialaa kala fa si hoŋ lee-la, ba chaare siaa a pe Sitiiviŋ le. Ba na duu siaa nage Wia tiŋdaara siaa.

7

Sitiiviŋ bul Wia wiaa a pi niaa

¹ Ŋii ne nialiŋ si kpu pusun pipi Wia kuhian piɛɛ Sitiiviŋ di wiaa deenba ŋaa wutitii neɛ?
² Sitiiviŋ bul, “Mi nyimmaba ari mi naanbiiriŋ, má jegile nii mi teen. Wii-baliŋ si keŋ yiriŋ keŋ u titia ku dage la naabalima Abiraham, bua-la le u fa si hoŋ Mesopoteemia tiŋteen le, di u ha bi taŋ-la ba sí yire Haraŋ le mu hoŋ.
³ Ŋii ne Wia bula pu duu sii a leŋ u dia niaa, a lii u tiŋteen ma le, a mu tiŋtee-la u si jaŋ dagu. ⁴ Ŋii ne u sii lii Kalidiya tiŋteen le a mu hoŋ taŋ kubala baa yire Haraŋ le. Dime ne Abiraham nyimma suu. Ŋii ne Wia leŋ u sii lee-la a ko tiŋteen deen ma niaa deenba si hoŋo læle. ⁵ Bua-la le Wia bi lee-la kere pi Abiraham a yi naakieliŋ kubala maa, duu titia keŋ, ama u bula pu duu jaŋ joŋo pu, ba di u doho niaa.

Bua-la le Wia si bul ŋii Abiraham le duu ha bi bii lula. ⁶ Ŋla ne Wia bula pu, 'Ŋ doho niaa jaŋ ŋaa nuhuɔraa tiŋteenɔ doŋɔ le, a birime yosuŋ. Ba jaŋ doŋiseba woruŋ jisinɔ zo-banese. ⁷ Mi saa jaŋ keŋ nialiŋ ba si jaŋ tima pipa dii sariya. Ŋii hariŋ le ba jaŋ lii lee-la le, a bira ko daha a chuchuolemi.'

⁸ Ŋii ne Wia joŋ u niinɔ a pi Abiraham. U magilinɔ ne, ba di u doho niaa kikeri ba penee. Ŋii ne Abiraham lul Aizik. Tapul-chorimuŋ cheeŋ u keru u peninɔ. Aizik ma lul Jekob. Jekob ne lul biirinɔ fii ari balia-la si ku ŋaa la naabalimaba. ⁹ Ba tuonɔ doŋɔ yirinɔ ne Josef. Ku-kaana-la yaraa bibieri u nyuŋ, ba kenu kaa yalle pi baalaa kubalaba. Ba kenu kaa mu Ijipiti tiŋteenɔ. Ama Wia fa pɛu le woruŋ ¹⁰ a liisu wahala kala le u fa si jua. U fa si mu Feero Ijipiti kuoro sipaanɔ, Wia lahɔrimo le u keŋ wujiminɔ. U leŋ u ŋaa u tiŋteenɔ kuhianɔ a bibenɔ u tiŋteenɔ ari u dia kala. ¹¹ Ŋii ne losuŋ ku juu Ijipiti tiŋteenɔ ari Keenanɔ tiŋteenɔ kala. Losuŋ kpu niaa kinkeŋ, la naabalimaba bi kudiilee wuo na. ¹² Jekob nia ari kudiilee he Ijipiti tiŋteenɔ le. U tinɔ u biirinɔ, la naabalimaba-la, di ba mu yoo kaa ko. Ba yoo kaa ko. ¹³ Jekob biirinɔ miira mu Ijipiti liaminɔ le di ba yoo kudiilee. Ŋii ne Josef keŋ u titia dageba, aŋ keŋba ma dage Feero. ¹⁴ Ŋii ne Josef tinɔ di ba mu bula pi u nyimma Jekob, duu keŋ u doho niaa kala kaa ko Ijipiti, ba kala fa ŋaa mahinɔ batori ari fii ari banonɔ ne a mu Ijipiti. ¹⁵ Ŋii ne Jekob sii a mu Ijipiti. Ba di u biirinɔ suu dime. ¹⁶ Ba miira keŋba kaa mu Keenanɔ tiŋteenɔ a hugiba

lee kubala baa yire Sekem. Ba hugiba bua kubala le Abiraham fa si yobo Hamo niaa teenj.

¹⁷ U ka mua, ka di wii-la-na ku bal, Wia fa si bula pi Abiraham ari u jan nja pu. Bua-la le Jekob doho niaa fa puja woruj Ijipiti le.

¹⁸ Kuoru-la fa si jin Josef suba, an ka ni-tanii dii kuoruj Ijipiti le. U fa bi Josef wiaa jin.

¹⁹ U nyise niaa kinken a dogiseba, a fuge la naabalimaba di ba jon ba bii-mulluj kaa lii ta di ba suu. ²⁰ Bua-la le ne ba fa lul Moosis. U fa nja bii-zon-bie ne woruj. Ba benu u nyimma dia le chensin batori, an ka ba jonu kaa lii ta.

²¹ Ba si jonu kaa lii ta nii, Feero tolo ku jonu, a diesu ari u bii-lulluj. ²² Ba dagu Ijipiti tinjaa wu-jimin kala. U wu-njaalaa ari u wu-bulaa len u nja ni-bal.

²³ Moosis fa si yi jisin mahin balia, u biine ari u jan mu na u naanbiirin Iziral tinjaa. ²⁴ U si mu dime, u na Ijipiti tiina duu dogise Iziral niaa donjo. U mu lii paa Iziral tiina-la tuoruj, a kpu Ijipiti tiina-la. ²⁵ U fa biina ari u naanbiirin jan jin ari Wia che duu ne laaba ta, ama ba fa bi wuo jin.

²⁶ Tan si pula, u na di Iziral niaa balia, baa yuo donjo. U mu duu kenba he donjo le a bul, 'Ma nja naanbiirin ne, bee ne tii ma gura dudogise donjo?'

²⁷ Nii-la fa sii dogise u donjo tiina-la ken Moosis yige ta an bul, di kubee ne si u bibenba a laa ba wiaa jijin? ²⁸ Duu che duu kpuu maa, ari u dia si kpu Ijipiti tiina-la nii nee?

²⁹ Moosis si nii nii, u fa Ijipiti tinteen le a mu nja nuhoru Midian tinteen le. U hon dime ne a jaa haala, a lul biirin balia. ³⁰ U fa hon dime jisin mahin balia.

Ŋii ne Wia tiŋdaara kubala ku lii u teen giri-bine tuŋ a kpage peel kubala baa yire Saana. U ku lii a nage tii-bie sii dii nyiniŋ tuŋ. ³¹ Moosis si na Ŋii, u ŋaau wu-kpuŋkpere. U mu yi duu na tii-bie-la, a nii la Tiina Wia yiikoro. U bula pi Moosis a bul, ³² ‘Mi ne ŋaa ŋ naabalimaba Abiraham ari Aizik ari Jakob Wia.’ U si bul Ŋii, Moosis china chichel. U bira bi wuo bibeŋ.”

Ba yage Sitiiviŋ ari tabiaa

³³ Sitiiviŋ bira bul, “Ŋii ne la Tiina Wia bula pi Moosis a bul, ‘Chaare ŋ neŋteŋŋee ŋ naasiŋ le. Wia he lee-la ŋ si china ne. U wase lee-la kala a ta. U bi disinniŋ keŋe. ³⁴ Mi na ba sii dogise mi niaa Ŋii ne Ijipiti le, a nii ba sii yel maa, a ku tuu di mi laaba ta. Sii leele, mi timiŋ di ŋ miira mu Ijipiti.’ ”

³⁵ Ŋii ne Sitiiviŋ bira suomi aa bul, “Moosis deŋ ne ba via aŋ piisu, ‘Kube ne ŋaa ŋ bibeŋla a laa la wiaa jjiŋ?’ U ne Wia tiŋ u ŋaa ma kuhiaŋ ari ma laataara. Wia ne to Wia tiŋdaari-la fa si ku lii Moosis teen a nage tii-bie-la si dii nyiniŋ tuŋ, a peu le duu laa u niaa tita. ³⁶ Moosis ŋaa wu-magilaa ari wu-kpuŋkperisiŋ Ijipiti le, aŋ-na keŋe u niaa lii Ijipiti tuŋ, a keŋba to mugi-bal kubala baa yire Mugi-fiaŋ. Ba to giriŋ maa jisiŋ mahiŋ balia, a pee ŋaa wu-kpuŋkperisiŋ ari wu-magilaa wogbiŋ le. ³⁷ Moosis deŋ ne bula pi Iziral niaa a bul, ‘Wia jaŋ leŋ di nialiŋ sii bul wiaa, Wia Diŋ-zoŋ-la doluŋ le, di ba doŋo ko ma teen ari u si tiŋmi Ŋii.

U jaŋ ŋaa ma naaŋbii.’ ”

³⁸ Ŋii ne Sitiiviŋ bira suomo bubul, “Moosis ari la naabalimaba ne fa hilimi giri-bine tuoŋ. Dime ne u na Wia tiŋdaara ma peel kubala nyuŋ baa yire Saana. U joŋ Wia niŋ wialaa si keŋ miisiŋ pu duu laa bula pila. ³⁹ La

naabalimaba via u niŋ aŋ joŋ ba hariŋ yia, ba tuobiinaa kala fa cho di ba fa miira mu Ijipiti.

⁴⁰ Ŋii ne ba bula pi Eron a bul, ‘Me vesiiŋ pila di ba laa la sipaŋ. Moosis deen si keŋla lii Ijipiti tiŋteen le a keŋla ko daha, la bi jiŋ wii-la kala si ŋaa u le.’ ⁴¹ Ŋii ne ba me vene a nage ne-bie

a kpaaru. Ba tuon tore ku-la le ba titia si me.

⁴² Wia joŋ hariŋ yiaba a joŋba ta ba chuchuele cheŋwulaa ari chene ari wii-posuŋ. Ba ŋmuŋse ŋii ne Wia teŋ-la seme doŋo nialiŋ sii bul wiaa, Wia Diŋ-zoŋ-la doluŋ le, si ŋmuŋsa. Ba doŋo ŋmuŋsa a bul, Wia si,

‘Ma Iziral timma, bua-la le ma fa si he giri-bine-

la le jisiiŋ mahiiŋ balia-la,

mi-na dee ma fa kpu pusiiŋ pa.

⁴³ Ma vesiiŋ ne ma kpikpaare.

Ma vene ba sii yire Moloŋ, u lebiŋ ne ma kaa chuŋaa veŋ, a chuŋ ma cheŋwuluŋ vene maa,

vene-la ba sii yire Refaŋ u magiliŋ ne.

Kiaa deenba ne ma me a chuchuele.

Ŋii ne tii mi jaŋ leŋ ba keŋma kaa mu di-bolii, a kieli Babilon a mu.’ ”

⁴⁴ Ŋii ne Sitiiviŋ bira bul, “La naabalimaba fa si he giri-bine tuoŋ, ba keŋ lebi-la ba fa si he pi Wia. Wia ne fa dage Moosis duu ŋaa. U dage u nagisiŋ kala u si jaŋ ŋaa duu nage. Moosis ŋaa

ŋii. ⁴⁵ Niaa deenba suba ne, ka la naabalimaba laa lebiŋ deen ba nyuŋ le a chuŋ. Ba di Josua juu tiŋteen dɔŋɔ. Nialiŋ fa si tii tiŋtee-la, ba fa bi Wia ka to. Wia pe la naabalimaba deenba le ba yuo kiri nialiŋ, aŋ laa tiŋtee-la tii. Lebi-la fa he ba teen, ŋii ne deen deen, Devit, la naabalima, ku yiu. ⁴⁶ Wia lahɔrimɔ-la le u sul Wia duu leŋ duu saa dia pu, u-na Wia-la u naabalima Jekɔb fa sii to. ⁴⁷ Devit dee bi dia-la saa, Solomɔŋ ne miira saa a pi Wia. ⁴⁸ Ka Wia si kii kuŋ-kala, u bi diisi-la nuhuobiinee si saa duŋduŋa ne ka juu. Nialiŋ sii bul wiaa, Wia Diŋ-zɔŋ-la doluŋ le, ba dɔŋɔ ne fa bul ŋii. U si, ⁴⁹ ‘Wia si, Wia-jaŋ le ne mi kuori-kpasa he, tiŋteen ne ŋaa mi naasiŋ di-biliŋ.

Dii bee ne saa ma jaŋ saa pimi?

Mi di-wiesiŋ he nii?

⁵⁰ Kiaa deenba kala, mi dee bi ŋaa?’ ”

⁵¹ Ŋii ne Sitiiviŋ bul, “Ma nyuŋ dolie kiŋkeŋ. Ma digilaa ma kparime. Ma keŋ nyu-duoŋ ari nialiŋ si bi Wia ka to. Ma ma yie via ma to Wia Diŋ-zɔŋ-la le, ari ma naabalimaba fa si ŋaa ŋii. ⁵² Nialiŋ sii bul wiaa, Wia Diŋ-zɔŋ-la doluŋ le, ba tuɔŋ kuŋ-kala tuo ma naabalimaba si bi naasiŋ to dɔgise. Ba fa kpu nialaa si laa sipaŋ paala bul di Wia Tuɔ-pul Tiina jaŋ kɔ. U ne ma joŋo yalle a kpu. ⁵³ Wia tiŋdaaraa joŋ Wia niŋ wiaa pima, ama ma buu to.”

⁵⁴ Sitiiviŋ si bul wialiŋ dere, nialiŋ fa si hilime vuure wiaa nii wialiŋ u si bula. Ba baaniŋ faasa sii, ba chichaŋ ba nyilaa. ⁵⁵ Ŋii ne Wia Diŋ-zɔŋ-la faasa he Sitiiviŋ le yuge. U wula beŋ wia nyuŋ a na Wii-baliŋ tula, a na Yesu maa

duu hoŋ Wia seme, ni-duoŋ di-honoŋ. ⁵⁶ Ŋii ne Sitiiviŋ bul, “Má bee na, mi na Wia-jaŋ boiŋniŋ duu suro, ka Nuhuobiine Bie hoŋ Wia seme, ni-duoŋ di-honoŋ.” ⁵⁷ Ka ba faasa ŋaa goŋ a to ba digilaa, ba kala guu mu-u le ⁵⁸ a kenu yige ta u lii ba jaŋ tuoŋ le, a paa tabiaa yiyagu. Nialiŋ sí yage Sitiiviŋ joŋ ba genniŋ a pi bapuoŋsi-bie kubala baa yire Sool, u bibeŋ. ⁵⁹ Baa yage Sitiiviŋ ŋii ne ari tabiaa, ka u yiyire la Tiina Yesu a sulu, “Mi Tiina Yesu, laami kaa mu ŋ teeŋ.” ⁶⁰ U tuu kpirimi a faasa ŋmoo niŋ a bul, “Mi Tiina Yesu, mii suluŋ, sí ba haache deeŋ chimiŋ tiŋ.” U bul ŋii ne aŋ suu.

8

Sool to naasiŋ doŋise nialiŋ si laa Yesu wiaa dii aa hilimi

¹ Sool ma sei ari ba kpu Sitiiviŋ ne. Chee-la ba suomo to nialiŋ si laa Yesu wiaa dii aa hilimi naasiŋ, a dudogiseba kiŋkeŋ Jerusalem le. Ba kala piŋe Judiya ari Samaria tiŋteeŋ kala le, see Yesu nanzooŋba-la duŋduŋa ne ka. ² Nialiŋ sí fá Wia joŋ Sitiiviŋ a hugi aŋ yel u yoho woruŋ.

Ba bul Wia wu-zomɔ-la Samaria le

³ Sool faa che duu pugi nialiŋ si laa Yesu wiaa dii, a to ba naasiŋ dudogiseba. U to dii-niiriŋ a keŋe haalaa ari baala-la si laa Yesu wiaa dii, a lereba lii ba diisiŋ le, aŋ leŋ ba keŋba kaa mu to dia. ⁴ Nialaa fa si piŋa, ba mu goŋle lee kala a bubul Wia niŋ wiaa. ⁵ Filip sii mu taŋ kubala baa yire Samaria, a bul Kirisito wiaa pi nialaa si he dime. ⁶ Ni-daŋ-la kala si nii wialaa

u si bula a na u wu-magila-la u si ŋaa, ba kala keŋ nii-bala a joŋ ba nyuŋ he wialij u sii bul le.

⁷ Filip si bul wiaa ŋii, jiŋ-boŋŋoo fa keŋ niaa a yuge, ba leŋba. Di ba ne leŋba, ba yie lii a faasa yiyel. Niaa ma yuga a gberike, doŋsuŋ keŋ naa-suunuŋ ari na-suunuŋ, ba ma kala duori.

⁸ Samaria tiŋŋaa kala tuoŋ faasa tore.

⁹ Taŋ-la le baal kubala ma he dime, baa yire Saamoŋ. U keŋ daalusuŋ a ŋiŋaa wu-kpuŋkperisiŋ taŋ-la le niaa nina, a didage ari u ne keŋ doluŋ. ¹⁰ Ni-balaa ari haŋbiisiŋ kala joŋ ba nyuŋ he u wu-ŋaalaa le a bul, "Baala deen ne ŋaa wia. U keŋ doluŋ, dol-la ba sii yire Wia dol-baliŋ."

¹¹ U si ŋaa wu-kpuŋkperisiŋ deenba niaa na u diene, ŋii ne tii niaa joŋ ba nyuŋ kala he u wu-ŋaalaa le. ¹² Ama Filip si bul Wia wu-zomɔ-la a tige Wia kuorii-la, a bul Yesu Kirisito ma wiaa, ba laa wialaa dii, ba foba Wii-chuoɔ le liiŋ, baalaa ari haalaa kala. ¹³ Saamoŋ titia ku laa wialij dii, ba fou ma Wii-chuoɔ le liiŋ, ka u mere Filip le. U si na wu-kpuŋkperisi-la ari wu-magilaa Filip sii ŋaa, u ŋaau wu-kpuŋkperere.

¹⁴ Yesu nanzooɔba-la si he Jerusalem le nii ari Samaria tiŋŋaa laa Wia wiaa dii. Ŋii ne ba ta Piita ari Joɔŋ di ba mu dime. ¹⁵ Ba mu a chuɔɔ le Wia piba di Wia joŋ u Diŋ-zoŋ-la piba, ¹⁶ bee wiaa bua-la le Wia Diŋ-zoŋ-la ha biba kuŋ-kala le he. La Tiina Yesu doluŋ dunduŋa le ne ba fa foba Wii-chuoɔ le liiŋ. ¹⁷ Ba joŋ ba nisaa daŋba le, ŋii ne Wia Diŋ-zoŋ-la ku tuu heba le. ¹⁸ Saamoŋ si na di Yesu nanzooɔba-la joŋ ba nisaa daŋba le Wia Diŋ-zoŋ-la ku heba le, u joŋ moribiee a sulba a bul, ¹⁹ "Má pimi ma

doluŋ deen di mi ma joŋ nisiŋ daŋ nuu-kala le, di Wia Diŋ-zoŋ-la he tiina ma le.” Ŋii ne Piita bula pu, ²⁰ “Ŋ biina ŋ jaŋ wuo joŋ moribiee yoo Wia si joŋ kua dii zile niaa le? Ma di ŋ moribiee kala jaŋ juu nyiniŋ. ²¹ Ŋ bi wii-kala keŋe wiaa deenba le. Ŋ bi ŋ tuoŋ pulla Wia teen. ²² Birime a lii wu-bomuŋ deen le, aŋ sul Wia duu joŋ ŋ tuobiinaa deenba ŋ si biinu a cheŋ. Duu jaŋ joŋo cheŋ, u jaŋ joŋo cheŋ. ²³ Ŋ yaraa bieri kiŋkeŋ, haache ma keŋiŋ.” ²⁴ Ŋii ne Saamoŋ sulba di ba chuole Wia pu di wiaa deenba kala ba si bula síu le ŋaa. ²⁵ Ba si bul Wia wiaa dere ari wialiŋ kala u si ŋaa piba, ba sii di ba miira mu Jerusalem. Ba si mu Jerusalem ŋii, ba bul Wia wu-zomo-la Samaria tiŋteen tasiŋ le a yuge.

Filip cheŋ baal-la si lii Itoopia tiŋteen

²⁶ Ŋii ne Wia tiŋdaara kubala ku bula pi Filip, “Sii mu taŋ-bubuŋ a mu woŋbii-binii-la si lii Jerusalem aa mu Gaza.” U mua. ²⁷ U si mu dime, u na baal kubala duu lii Itoopia tiŋteen. U ŋaa boŋjoŋ ne a tima pipi Itoopia kuoro ba síi yire Kaŋdaasi. U fa ŋaa haal ne. Baal-la faa beŋ u kiaa kala. U fa mu Jerusalem ne a chuole Wia aŋ hoŋ u toruko nyuŋ, ²⁸ a miira mumu dia. U fa síi veŋ ŋii ne u kikarime Wia teniŋ seme doŋo, Azaaya si ŋmuŋsa. Azaaya fa ŋaa nialiŋ síi bul wiaa, Wia Diŋ-zoŋ-la doluŋ le doŋo ne. ²⁹ Ŋii ne Wia Diŋ-zoŋ-la bula pi Filip duu mu kpaga toruku-la. ³⁰ Filip fá mu kpagu a nii duu karime Wia teŋ-la seme doŋo Azaaya si ŋmuŋsa. U piesu duu jiŋ wialiŋ u síi karimu

bubuon nɛɛ? ³¹ Ŋii nɛ baal-la bul duu bi jaŋ wuo jin ba bubuɔsaa, see di nuu dagu, aŋ yirɛ Filip duu jila hɔnɔ pɛu lɛ. ³² Wia niin wialin u fa sii karimu nɛ ŋla: U si,

“U tɔrɛ u niin a nage piese ba si kaa mu di ba kpu, ka u tɔrɛ ŋii.

U bira nage pie-bie ma si tɔrɛ u niin, ka ba kikeri u punaa nɛ.

Nii-la bi u niin suro.

³³ U si kɛŋ u titia muuri ŋii, ba girima laa u wu-sinŋaa.

Ba liisu ni-weyee tuon a kpuu.

Ba si kpuu ŋii, kubɛɛ nɛ jaŋ wuo to u doho naasin?”

³⁴ Baal-la si karime Wia niin wiaa dɛrɛ, u piesɛ Filip, “Kubɛɛ wiaa nɛ nii-la sii bul wiaa, Wia Din-zon-la dolun lɛ bubul ŋii? U titia wiaa nɛ koo nuu ma don wiaa nɛɛ?” ³⁵ Ŋii nɛ Filip suomi Wia niin wialaa lee-la titia nɛ a bul Wia wu-zonŋoo wiaa a kaa mu tige Yesu lɛ. ³⁶ Ba si jon wonbii-la aa mu, ba mu yi lee kubala duu kɛŋ liin. Ŋii nɛ baal-la bula pi Filip a bul, “Na liin nɛ ŋla. Bɛɛ nɛ jaŋ tomi di ŋ simi Wii-chuoɛ liin fo?” ³⁷ Ŋii nɛ Filip bula pu, “Di ŋ nɛ laa Yesu wialin dii ari ŋ tuon kala, mi jaŋ fon Wii-chuoɛ liin.” Ŋii nɛ baal-la bul, “Mi laa dii ari Yesu Kirisito nɛ ŋaa Wia Bie.” ³⁸ Ŋii nɛ baal-la ŋaa jani-la fa sii lɛrɛ toruku-la chin. Ba di Filip kala tuu a juu lii-la. Filip fou Wii-chuoɛ liin. ³⁹ Ba si ku lii lii-la tuon, Yesu Din-zon-la ku jon Filip kaa lel. Baal-la bira bi Filip na aŋ jon u wonbiin viven, a kala ŋaa tuotoru. ⁴⁰ Filip ŋaa duu chin duu hɛ taŋ kubala baa yirɛ Asidod

le. U golle ta-biisi-la kala si he dime a bubul Wia wu-zoŋŋoo wiaa. U ŋaa ŋii ne a mu yi taŋ kubala baa yire Sizariya.

9

Sool ku laa Yesu wiaa dii

¹ Sool ha fufugi la Tiina Yesu haritooro-la ari u jaŋ kpuba, a sii mu nialiq si kpu pusuj pipi Wia kuhianŋ teenŋ, ² a sulu duu ŋmuŋse tenniŋ pu duu kaa mu taŋ kubala baa yire Damaasikas a kpa a Wii-chuoŋe diisiŋ le. U ne ŋaa ŋii duu na nuu-na kala sii to woŋbii-la dime, baalaa koo haalaa kala, duu wuo keŋ doluŋ a wuo keseba voo kaa ko Jerusalem. U ŋmuŋsa pu. ³ Sool si lii joŋ woŋbiinŋ a mumu Damaasikas a ku kpage taŋ-la, pulumuŋ guu lii wia nyuŋ a faasa chaana heu le. ⁴ U tuu tel tiŋteenŋ. Ka u nii nuu yiikoro. Uu bul u teenŋ, “Sool, Sool, beɛ ne tii ŋ to mi naasiŋ a dudogise mi ŋla?” ⁵ Ŋii ne u piɛse, “Kubeɛ ne, tiina?” Yiikoro-la bul, “Mi ne ŋaa Yesu, nii-la ŋ si to u naasiŋ a dudogise. ⁶ Sii juu taŋ-la tuoŋ. Dime ba jaŋ dagiŋ wii-la ŋ si jaŋ ŋaa.” ⁷ Sool ari nialiq fa sii veŋ, ba china tuobibeŋ, ba nii yiikori-la, ama ba bi nuu-kala naa. ⁸ Sool nyaga sii a suri u siaa. U bi kuŋ-kala wuo na. Ba keŋ u nisiŋ le ne a lere juu Damaasikas. ⁹ U nyulime a he dime u tapulaa batori. U bi kuŋ-kala die, u bi liinŋ ma nyua.

¹⁰ Yesu haritooro-la kubala ma fa he Damaasikas le, baa yire Ananayas. U na wiaa ari duosoo tuoŋ. Ŋla ne u na: La Tiina Yesu yiru a bul, “Ananayas!” Ŋii ne u si, “Nami, mi Tiina.” ¹¹ Ŋii ne la Tiina Yesu bula pu,

“Sii mu wonbii-la ba síi yire wonbii-tegi-tegi a mu baal kubala dia u yiriŋ ne Judas, a piése che baal-la si lii taŋ kubala baa yire Taasis. Baal-la yiriŋ ne Sool. U níi chuole Wia sisele ŋii.” ¹² Ŋii ne Yesu bira bula pi Ananayas a bul, “Sool níi chuole Wia ŋii, u na ari duosoo tuoŋ, ŋ-na Ananayas, di ŋ ku juu a joŋ ŋ nisiŋ daŋu le di u siaa bira suri.” ¹³ Ŋii ne Ananayas bul, “Mi Tiina, niaa yuga kiŋkeŋ a bula pimi ari baala deeŋ ŋaa wu-bonŋoŋ ŋ niaa le si he Jerusalem le. ¹⁴ Nialiŋ si kpu pusun pipi Wia kuhiasiŋ pu dolun taŋ deeŋ le duu kese nialiŋ kala síi chuolun voo.” ¹⁵ La Tiina Yesu bula pi Ananayas a bul, “Sii mu, mi ne liisu duu tima pipimi. U jaŋ mu bul mi wiaa nialiŋ si bi juu tiŋŋaa ŋaa teeŋ, ari kuoroo, ari Iziral niaa teeŋ. ¹⁶ Mi ne jaŋ dagu hee-la ŋii u si jaŋ na a tiŋ mi wiaa.” ¹⁷ Ŋii ne Ananayas sii mu dia-la Sool si jua. U juu a joŋ u nisaa daŋ Sool le aŋ bul, “Mi naanbie Sool, la Tiina Yesu-la ŋ si na wonbiŋ le ŋ síi ko daha, u ne tiŋmi. U tiŋmi di mi ko di ŋ siaa wuo suri, ka di Wia Diŋ-zoŋ-la ma heŋ le.”

Sool bul Wia wiaa a pi niaa Damaasikas le

¹⁸ U si bul ŋii, di kiaa nage cheŋfilŋ kerikee guu lii Sool siaa le tel, ka u bira wuo nina. U sii, ba fou Wii-chuole liŋ. ¹⁹ U dii kiaa a bira dol. U he Damaasikas le a juu Yesu haritooro-la si he Damaasikas tuoŋ tapulaa banmene. ²⁰ U si he dime, u guu sii mu Wii-chuole diisiŋ a suomo bubul Yesu wiaa a pipi niaa, a bul duu ne ŋaa Wia Bie. ²¹ Nialiŋ kala si nii wialiŋ u si bula, u

naaba wu-kpuṅkpere. Baa piɛɛe dɔŋɔ, “Baala deɛŋ deɛ fa bi Jerusalem ɛ hɛ aa kpu nialiŋ sɪi to Yesu deɛŋ ɲii? ɲla wiaa saa deɛ u bira kɔ daha, duu kɛɛɛba vɔɔ kaa mu nialiŋ si kpu pusun pi pi Wia kuhiasin teɛŋ?” ²² Ka Soɔl sɪi bul wialaa, u wasa kɛŋ dolun a kii bunbun-la. U wuo dage ari Yesu nɛ ɲaa Kirisito, Wia si liisa. U paala faasa bul ɲii, Juu tinŋaa si hɛ Damaasikas ɛ, ba nanɗaasin kala yuɔɛ.

²³ U hɛ dime a dieni, ɲii nɛ chɛɛ kubala Juu tinŋaa vuɛɛ di ba kpuu. ²⁴ Soɔl ku nii. Ba yie pɔ taŋ-la boiɲnii-baalin wiihɛɛ ari titaŋin kala nɛ di ba kpuu.

Soɔl hɛ Jerusalem ɛ

²⁵ Titaŋ kubala Soɔl haritooroɔ jonu hɛ sime tuɔŋ a kɛŋ ɲmeniŋ vɔɔ, a ɛɛru u kieli jee-la a tuu jeɛŋ hariŋ, a lii mu Jerusalem.

²⁶ Soɔl si mu Jerusalem, u chiche duu juu Yesu haritooro-la tuɔŋ. Ba bi laa dii ari u ɲaa Yesu haritooro-la dɔŋɔ. Ba fifáu. ²⁷ Yesu nanzooba-la dɔŋɔ ba sɪi yire Banabas nɛ pɛu ɛ a kɛnu kaa mu Yesu nanzooba-la teɛŋ. U nɛ bula piba ɲii Soɔl si na la Tiina Yesu wonɓiin ɛ, u bul wiaa pu ɲii. Banabas nɛ saa bira bula piba ɲii Soɔl si kɛŋ nyu-duon a bul Yesu wiaa pi niaa Damaasikas ɛ. ²⁸ Ba sei u juu ba tuɔŋ a gugolle ari tuɔɔɔruŋ Jerusalem ɛ, ²⁹ a bubul Wia wiaa ari nyu-duon la Tiina Yesu dolun ɛ. Ba di Juu timma-la sɪi bul Giriik tinŋaa wu-bulun, ba kɛŋ wiaa lilɛɛ. Ba wiwalime di ba kpuu. ³⁰ U naanɓiiri-la si nii wiin deɛŋ, ba kɛnu kaa mu Sizariya a ɲaa u mu Taasis.

31 Ŋii hariŋ le nialiŋ si laa Yesu wiaa dii aa hilimi Judiya ari Galilii ari Samaria tiŋteenŋ le kala na wiese, a wasa ŋaa Wia yarida, a to la Tiina Yesu a fifáu. Wia Diŋ-zoŋ-la ma peba le. Ba puŋa pe.

Piita mu Lida ari Jopa

32 Piita fa gollɛ leree kala nɛ. Tapulii kubala u sii mu Lida duu na Wia niaa dime. 33 U si mu dime, u na baal kubala baa yire Iniyas. U gberike piŋ dia le jisiŋ chori. 34 Ŋii nɛ Piita bula pu a bul, “Iniyas, Yesu Kirisito vaariŋ nɛ, sii chuoli ŋ bɔsɔ.” U guu sii a duori. 35 Nialiŋ kala si lii Lida ari Sarɔŋ na ŋii, a birime to la Tiina Yesu.

36 Haal kubala nɛ fa hɛ Jopa le. U faa to Yesu nɛ. U yiriŋ nɛ Tabita. (Giriik tiŋŋaa kaa yiru Dɔokas. U bubuoŋ nɛ bagil.) U keŋ zile kiŋkeŋ a pipe summoo le. 37 Bua-la le u wiwiile a suu. Ba fou liiŋ a kaa jila bil lusuoŋ nyuoŋ dia le. 38 Jopa ari Lida fa bi bol. Nialiŋ si laa Yesu wiaa dii a hɛ Jopa le nii ari Piita hɛ Lida le. Ba tiŋ niaa balia u teenŋ di ba sulu duu hɛ doluoŋ aŋ kɔ ba teenŋ lima lima. Ba mu a bula pu. 39 Piita sii to ba hariŋ mu. U si mu dime, ba kenu jil lusuoŋ nyuoŋ dia-la. Yo-haalaa kala chiŋ u seme aa yel, a paa geri-laalaa ari geri-vɔbia-la Dɔokas fa si yere u fa si hɛ u miisiŋ le, a didage Piita. 40 Piita ŋaa ba kala lii dia-la tuoŋ. Ba si lia, u tuu kpirimi a chuɔle Wia. U chuɔle Wia dere aŋ birime suu-la teenŋ a bul, “Tabita, sii.” U suri u siao. U si na Piita, u sii hoŋ. 41 Piita mu yiu a keŋ u nisiŋ le u sii. Ŋii nɛ u yire Wia niaa ari yo-haala-la a joŋo piba. Ba kala nau

duu bira weye. ⁴² Wiŋ deen teeli Jopa kala ne. Niaa yuga a ku laa la Tiina Yesu wiaa dii. ⁴³ Piita he puri-tiseru kubala dia le ne Jopa le a didieni. U yiriŋ ne fa Saamɔŋ.

10

Piita ari Koniilias

¹ Baal kubala ne fa he Sizariya le. U yiriŋ ne fa Koniilias. U fa ŋaa laali-yuoro-la ba si kaa kpaa zolo zolo ba doŋo kuhian ne, laali-yuoro-la ba kaa yire Itali laali-yuoroo. ² Uu fá Wia, ba di u dia niaa kala ma tuto Wia. U yie pipe summoo le, a chuchuoŋe Wia ma buana kala le. ³ Wiiheye kubala ari kerifi batori bua le, Koniilias paala chaasa na ari duosoo tuoŋ di Wia tiŋdaara kubala ku juu a yiru, “Koniilias!” ⁴ U chaare siaa bibenu. Fawulluŋ kenu. U piɛɛ, “Bee kuŋ ne mi Tiina?” Ŋii ne Wia tiŋdaari-la bula pu, “Wia nii ŋ si yie chuchuoŋu ŋii ne a na ŋ si yie pipe summo-la ma le ŋii. A tiŋ wiaa deenba wiaa uu liisi ŋ wiaa ne. ⁵ Tiŋ niaa leele di ba mu Jopa a che yire baal kubala duu ko ŋ teen. U yiriŋ ne Saamɔŋ Piita. ⁶ Uu juu puri-tiseru kubala dia ne, u ma yiriŋ ne Saamɔŋ. U dia kpage mugi-baliŋ ne.” ⁷ Wia tiŋdaari-la si bul wialiŋ dere, u miira viiri. Ŋii ne aŋ ka Koniilias yire u dia tiŋtinnaa balia a pe laali-yuoro kubala le. Laali-yuori-la he nialaa si yie hoŋo gbaaru tuoŋ ne a fifá Wia. ⁸ U bul wii-la kala u si na ne aŋ leŋ ba mu Jopa.

⁹ Taŋ si pula, wia ma mage nyu-gbaŋa di ba mu kpage Jopa. Ba sí mu ŋii, Piita ma jil lusuŋ duu chuole Wia. ¹⁰ Losuŋ fa kenu u chiche

kudiilee duu dii. Ba sii ŋŋaa kudiilee di ba pu. Ba síi ŋaa kudiile-la ŋii, u na ari duosoo tuɔŋ ¹¹ di wia nyuŋ kpaá. Ka kuŋ a nage geri-baliŋ a lii wia nyuŋ ku tuu tiŋteen. Ba keŋ u niipine-la banesemiŋ le. ¹² Ka puŋ-yiriba ari zaari-yiriba ari kialii si keŋ boye tutuuri tiŋteen he u tuɔŋ. ¹³ Ŋii ne u nii nuu yiikoro duu bul, “Piita, sii kpu a dii.” ¹⁴ Piita bul, “Ai, mi Tiina, mi ha bi ku-la kala si keŋ disinniŋ die.” ¹⁵ Yiikori-la bira miira bula pu, “Ku-la kala Wia si si u zomɔ, bira sí bul duu keŋ disinniŋ.” ¹⁶ U na kialii deenba di ba ku tuu naaŋsiŋ butori ne, ka ba miira jil wia nyuŋ. Ba bira bi tibe.

¹⁷ Wii-la kperi Piita. U hono bibiine wii-la u si na bubuɔŋ, di nialiŋ Koniilias fa si tima, di ba ne piesa ku chin Saamɔŋ boiŋnii-baliŋ ŋii. ¹⁸ Ŋii ne ba yire a piese di baal kubala he dia deen tuɔŋ baa yire Saamɔŋ Piitaa? ¹⁹ Piita fa ha keŋ wii-la u fa si na a bibiine u bubuɔŋ. Ŋii ne di Wia Diŋ-zɔŋ-la bula pu, “Bee na baalaa batori ne he daha a chicheŋ. ²⁰ Sii tuu a sí logo logo ŋaa, aŋ keŋba mu. Mi ne tiŋba ŋ teen.” ²¹ Ŋii ne Piita sii tuu ba teen a bula piba, “Mi ne nii-la ma síi che. Bee ne ma kaa chicheŋ?” ²² Ŋii ne ba bul, “Laali-yuoroo kuhian kubala, baa yire Koniilias ne tiŋla. U ŋaa tuɔ-pul tiina ne a fifá Wia. Juu tiŋŋaa ma kala bibeseu le. Wia tiŋdaara kubala ne ku bula pu duu yiriŋ di ŋ ko u dia, di ba nii wii-la ŋ si jaŋ bula piba.” ²³ Ŋii ne Piita yireba di ba juu chua, taŋ-pul.

Taŋ si pula u sii ba di ba mu. U naaŋbiiri-la ma doŋsuŋ si laa Yesu wiaa dii Joŋa le ma pe kenu mu. ²⁴ Che-liamiŋ cheen ba mu yi

Sizariya. Dime Koniilias ari u naanbiirin ari u nanɗɔŋsun u si yira, ba kala hono gberu. ²⁵ Piita fa si ku juu, Koniilias sii chemu, a tuu kpirimi u sipaan a chuolu. ²⁶ Ŋii ne Piita kenu aŋ bul duu sii. Ka u bula pu, “Mi ma ŋaa nuhuobiŋ ne.” ²⁷ Piita ari Koniilias fa haa bul wiaa ne aŋ to ɗɔŋɔ jujuu dia. Piita juu na di niaa yuga a hilimi dime. ²⁸ Ŋii ne u bula piba a bul, “Ma titia jima ari Juu tinŋaa kisiŋ ne di ba guoli nialiŋ si bi Juu tinŋaa ŋaa tuɔŋ. Ba bi ba diisiŋ maa mu. Ama Wia dagemi di mi sí nuu-kala kaa yire disinniŋ tiina. ²⁹ Ŋii ne tii, ba si ku yiremi, mi bi wii-kala bula aŋ ko. Mi si ko ŋla, bul wii-la si tii ŋ yiremi.”

³⁰ Ŋii ne Koniilias bula pu a bul, “Tapulaa batori ne ŋla ari bua deej titia le, mii chuole Wia wiiheye mi dia le. Di baal kubala ne ŋii a chiŋ mi sipaan. U genniŋ faasa tutul. ³¹ U bula pimi, ‘Koniilias, Wia nii ŋ si yie chuchuole Wia ŋii ne, a na ŋ si yie pipe summo-la ma le ŋii. ³² Saa tiŋ niaa di ba mu Joɓa, a che yire baal kubala duu ko. U yiriŋ ne Saamɔŋ Piita. Uu juu puri-tiseru kubala dia ne, baa yire Saamɔŋ. U dia kpaga mugi-baliŋ ne.’ ” ³³ Koniilias bira bul, “Ŋii ne tii mi tiŋ niaa lima lima, ba ko ŋ teen di ba yiriŋ. Ŋ ma he doluŋ ŋ si ko ŋla. Leele la kala hilime ne Wia sipaan, a gbigbere di la nii wii-la kala Wia si dagiŋ di ŋ bula pila.”

Piita bul Wia wiaa a pipi niaa

³⁴ Ŋii ne Piita suomo bubul, “Mi leelee jima ari wutitii ne, Wia joŋ niaa kala ba ŋaa kubala ne. ³⁵ Nuu-kala síi fáu a ŋiŋaa wialiŋ síi to

wonbiin, Wia laau ne. U sipaanj tuo yiri-la kala u si ɲaa le. ³⁶ Ma ma nii Wia wu-zomɔ-la u si joŋo pi Iziral tinɲaa. U bula piba di ba to Yesu Kirisito le a na wiese. (U ne ɲaa nuu-kala Tiina.) ³⁷ Wialinj si tige Yesu si lii Nazaret le suomi Galilii tinteenj a teeli Judiya tinteenj kala. Joŋ laa sipaanj bubul Wia wiaa, a fo niaa Wii-chuoɛ liinj. ³⁸ Ma ma nii Yesu wiaa ne. Wia joŋ u Diŋ-zɔŋ-la heu le a puu doluj. U sii mu lee kala, aa ɲaa wu-zɔŋɲoo pipi niaa, aa vaare nialinj kala Sitaani si kene a nyaga bil. Wia fa chinj u hariŋ ne tii u wuo ɲɲaa wiaa deenba kala. ³⁹ Wialinj kala u si ɲaa Jerusalem le ari Juu tinɲaa tinteenj kala, la na a ɲaaba daŋsia. Ŋii ne ba kpaasu mere daa-geɛɛ nyuŋ u suu. ⁴⁰ Ama Wia chisu suuŋ le tapul-torimuŋ cheeŋ a lej niaa bira nau. ⁴¹ Nu-u-kala dee buu na, ama la nialinj Wia fa si liisa di la ɲaa u daŋsiaba, la ne nau. U si sii suuŋ le, la kala hoŋ di-bala a dii kiaa. ⁴² U bula pila di la bul Wia wiaa a pi niaa, a dageba ari Wia liisu ne duu ɲaa ni-weyee ari ni-suunuŋ kala sariya diire. ⁴³ U wiaa ne nialinj kala fa sii bul wiaa, Wia Diŋ-zɔŋ-la doluj le faa bul ɲii. Ba si nuu-kala si laa u wiaa dii, Wia janj joŋ u haacheba cheu u doluj le.”

Wia joŋ u Diŋ-zɔŋ-la a he nialinj si bi Juu tinɲaa ɲaa le

⁴⁴ Piita ha sii bul wiaa ɲii ne, Wia Diŋ-zɔŋ-la ku tuu he nialinj kala fa sii jegili wialinj le. ⁴⁵⁻⁴⁶ Juu timma-la fa si laa Yesu wiaa dii a lii Jopa a to Piita hariŋ ko, ba nia ari baa bul wiaa yiikori-yiriba le ba si bi jinj a didenne Wia. U

naaba wu-kpuŋkpere. Ba fa bi biina ari Wia jaŋ joŋ u Diŋ-zoŋ-la a dii zile nialij ma si bi Juu tinŋaa ŋaa ɛ. Ŋii ne Piita bul, ⁴⁷ “Wia si joŋ u Diŋ-zoŋ-la pila ŋii, ŋii ne u joŋo pi niaa deenba maa. Beɛ ne jaŋ wuo to niaa deenba di ba sí Wii-chuoɛ liij fo?” ⁴⁸ U ŋaa ba foba Wii-chuoɛ liij Yesu Kirisito doluŋ ɛ. Ŋii ne ba sulu duu hoŋ ba teen tapulaa baŋmeɛ.

11

Piita bul u tinjŋaa wiaa a pi nialij si laa Yesu wiaa dii aa hilimi Jerusalem ɛ

¹ Yesu nanzooɓa-la ari nialij doŋsuŋ si laa Yesu wiaa dii a lii Judiya nia ari nialij doŋsuŋ si bi Juu tinŋaa ŋaa ma nii Wia niij wiaa a sei. ² Ŋii ne Piita miira mu Jerusalem. Nialij si cho di ba keru nialij si bi Juu tinŋaa ŋaa penee, ka ba-na to Yesu, ba bulu woruŋ aŋ piɛsu, ³ “Beɛ ne tii ŋ mu nialij si bi Juu tinŋaa ŋaa teen, ma di ba paala dii kiaa?” ⁴ Ŋii ne Piita suomo bubul wii-la kala si paala chaasa ŋaa. ⁵ U bula, “Mi fa he Joɓa ɛ ne a chuchuoɛ Wia, a na ari duosoo tuoŋ di kuŋ a nage geri-baliŋ lii wia nyuŋ ku tuu mi teen. Ba keŋ geri-la niipine-la banesemiŋ ɛ. ⁶ Mi nyilimi u tuoŋ a na pusuŋ ari bagilaa ari kialij si keŋ boye tutuuri tinjteen ari diibiisiŋ. ⁷ Ka mi nii nuu yiikoro duu bul, ‘Piita, sii kpu a dii.’ ⁸ Ŋii ne mi bul, ‘Ai, mi Tiina, mi ha bi ku-la kala si keŋ disinniŋ die.’ ⁹ Yiikori-la bira lii wia nyuŋ a bula pimi, ‘Ku-la kala Wia si si u zomɔ, bira sí bula bul duu keŋ disinniŋ.’

¹⁰ Wiŋ deŋ ɲaa naaŋsiŋ butori ne, ka kialŋ miira jil wia nyuŋ.

¹¹ Bua-la titia le ne baalaa batori ba si tima mi teen a lii Sizariya, ba ku juu dia-la mi fa sii juu. ¹² Wia Diŋ-zoŋ-la bula pimi di mi sí logo logo ɲaa aŋ to ba hariŋ mu, di mi joŋ niaa kala ba ɲaa kubala ne. La di mi naaŋbiiriŋ deŋba balidu sii lii Joŋa, la kala ne mu Sizariya, a juu Koniillas dia. ¹³ Ŋii ne u bula pila ari ɲii u si na Wia tiŋdaara duu chiŋ u dia tuoŋ a bula pu, ‘Tiŋ niaa di ba mu Joŋa a yire baal kubala baa yire Saamoŋ Piita, a kenu kaa ko. ¹⁴ U jaŋ bul wiaa pima a dagema wialŋ si jaŋ laa ma di ɲ dia niaa kala ta.’ ¹⁵ Mi si suomo bubul wiaa, Wia Diŋ-zoŋ-la ku tuu heba le, ari u fa si laa sipaan ɲela le ɲii. ¹⁶ Wiŋ deŋ si ɲaa, mi liisi wii-la la Tiina Yesu fa si bula. U fa si, ‘Joŋo sii fo niaa Wii-chuoŋe liiŋ, liiŋ duŋduŋa ne u kaa fo.

Ama mi-na jaŋ joŋ mi Diŋ-zoŋ-la a hema le.’

¹⁷ Wia si joŋ u Diŋ-zoŋ-la pila ɲii bua-la le la si ku laa Yesu Kirisito wiaa dii, ɲii ne u joŋo dii zile ba ma le. Kubee ne saa kami di mi to Wia duu síba le pe?” ¹⁸ Ba si nii wialŋ deŋba, ba bira bi wii-kala wuo bul. Ba denne Wia a bul, “Wia paala pi nialŋ ma si bi Juu tiŋɲaa ɲaa woŋbiŋ di ba wuo birima lii ba haacheba le aŋ keŋ miisiŋ.”

Nialŋ si laa Yesu wiaa dii aa hilimi Aŋtiok le

¹⁹ Bua-la le ba fa si to naasiŋ dudogise nialŋ si laa Yesu wiaa dii a tiŋ Sitiiviŋ wiaa, ba piŋe. Ba si piŋe ɲii, ba mu yi Foniisia ari

Saapɔs tiŋteen ari taŋ-la ba sii yire Aŋtiok, a bul Wia niŋ wiaa pipi juu tiŋŋaa dunduna dime. ²⁰ Ama nialiŋ doŋsuŋ si laa Yesu wiaa dii a lii Saapɔs ari Sariini sii mu Aŋtiok, a bul la Tiina Yesu wiaa a pi nialiŋ si bul Giriik wubuluŋ maa. ²¹ Wia peba le a chiŋ ba hariŋ. Niaa yuga a laa Yesu wiaa dii a birima tutou.

²² Nialiŋ si laa Yesu wiaa dii aa hilimi Jerusalem le nii wiŋ deeŋ. Ba tiŋ Banabas duu mu Aŋtiok. ²³ U si mua, u na nii Wia si pe nialiŋ le. U tuɔŋ tɔre. U chagileba woruŋ a bul di ba chiŋ la Tiina Yesu yarida le ari ba tuɔŋ kala, a si joŋo ta. ²⁴ Banabas fa ŋaa ni-pula ne a keŋ yarida woruŋ. Wia Diŋ-zɔŋ-la ma heu le woruŋ. Niaa yuga a laa la Tiina Yesu wiaa dii a ku tutou. ²⁵ Nii ne Banabas sii mu Taasis duu che Soɔl lerŋ. ²⁶ U si nau, u kenu ba ko Aŋtiok. Ba di nialiŋ si laa Yesu wiaa dii, ba yie hilimi. Ba hoŋ dime ji-piliŋ a dage Wia wiaa pi niaa yuge. Aŋtiok le ne ba suomo keŋ Yesu haritooro-la kaa yiyire Kirisitiaŋba.

²⁷ Bua-la le ne nialiŋ sii bul wiaa, Wia Diŋ-zɔŋ-la doluŋ le doŋsuŋ lii Jerusalem a ko Aŋtiok. ²⁸ Ba doŋo yiriŋ ne Agabɔs. U sii chiŋ a bul wiaa, Wia Diŋ-zɔŋ-la doluŋ le a bul di losuŋ jaŋ juu dunia kala. Losu-la ku juu di Kulɔodios ne fa ŋaa kuori-baliŋ. ²⁹ Nii ne Yesu haritooro-la vuure a sei di ba jaŋ joŋ moribiee tiŋ, di ba kaa mu pe ba naaŋbiiri-la si he Judiya le, di nuu-kala tia mage nii kala u si kene. ³⁰ Ba kaa ko. Ba joŋo tiŋ Banabas ari Soɔl, di ba kaa mu pi nialiŋ si laa Yesu wiaa dii kuhiasiŋ Judiya le.

12

Ba wasa to naasiŋ dɔgise Yesu nanzoŋba

¹ Kuoro kubala ne he dime a bibenɔ juu tinɔaa tinɔteen. U yirinɔ ne fa Herod. Bua deenɔ le u suomo to naasiŋ dudɔgise nialinɔ dɔnsunɔ si laa Yesu wiaa dii aa hilimi. ² U ɔaa ba jonɔ tokobii a kpu Jooŋ naanɔbie Jeems. ³ U si na di juu tinɔaa tuonɔ tɔrɔ wii-la u si ɔaa le, u ɔaa ba keŋ Piita ma to dia. (Wiiŋ deenɔ ɔaa ba gbieli-bal-la le ne ba si yie dii boroboro si bi si-burunɔ kenɔ.) ⁴ Ba si keŋ Piita, ba kenu kaa mu to dia. Dime ne ba ɔaa laali-yuoroo fii ari balidu bibenu. Banese yie benu mua, banese ma bira ku laaba le. Herod fa biina di diisiŋ kielinɔ gbiele-la ne bal, ka u kenu lii pi nialinɔ di ba dii u sariya. ⁵ Piita fa si he sarika le nii, nialinɔ si laa Yesu wiaa dii aa hilimi chuole Wia pupu ari siifesiŋ.

Ba liise Piita sarika le

⁶ Titanɔ kubala Piita fa pinɔ donɔ laali-yuoro-la baliaminɔ sii benu pege. Ba fa keŋ chorumoo balia ne a kaa voo u nisaa le, ka laali-yuoroo balia ma chinɔ sarika-la boinɔniinɔ a po. U taŋ nii pul di Herod fa kenu kaa lii nialinɔ tuonɔ di ba dii u sariya. ⁷ Piita he dime nii di Wia tinɔdaara kubala ne chinɔ dime nii. Pulumunɔ chaane sarika-la tuonɔ. Wia tinɔdaari-la ku peese Piita vaanɔ pe a chisu, a bula pu duu sii lima. Chorumoo-la guu lii Piita nisaa le tuu tel. ⁸ Nii ne Wia tinɔdaari-la bula pu duu paa u kiaa laale a he u nenɔtenɔge. Piita ɔaa nii Wia tinɔdaari-la si bula pu. U bira bula pu duu jonɔ u geri-boso

baage a to u hariŋ. ⁹ U to u hariŋ a lii sarika-la tuoŋ. U sii to Wia tiŋdaari-la hariŋ ŋii, u fa ha bi jiŋ ari wii-la Wia tiŋdaari-la sii ŋaa, ŋaa wutitii. U biina u na ari duosoo tuoŋ ne. ¹⁰ Ba mu kieli laali-yuoro-la si chiŋ sipaan a biben sarika-la, a bira mu kieli laali-yuoro-la doŋsun ma si chiŋ hariŋ a ma ha biben sarika-la, a mu yi hoŋ boro-la si to boiŋnii-baalŋ a jujuu taŋ-la. Boi-la suri u titia le, ba lii. Ba lii joŋ woŋbii kubala aa ven. Ba si mu mua, Wia tiŋdaari-la joŋ Piita ta. ¹¹ Ŋii ne Piita sisele ku jiŋ ari wii-la si ŋaa u le ŋaa wutitii ne. U bul, “Mi leele jima ari Wia ne tiŋ u tiŋdaara u ku laami ta Herod nisiŋ le ari wialŋ kala Juu tiŋŋaa fa si biina ba ŋaami le.”

¹² Piita si jiŋ wiŋ deen le, u mu Joŋ Maak naan Meeri dia. U mu dime, di niaa fa yuga a hilimee chuole Wia. ¹³ Piita ŋmoo boro. Toli-bie kubala baa yire Roda, u fa ŋaa ketii ne dia-la le. U ko duu na. ¹⁴ U ku nii Piita yiikoro a wuo jiŋ di Piita ne. U tuoŋ tore woruŋ. U bi boi-la suro an miira fa juu bula pi niaa di Piita ne chiŋ di-jaliŋ. ¹⁵ Ba si toli-bie-la nyuŋ tuo. Ka u-na ha bul di wutitii ne. Ŋii ne ba bira bul, u ni-dima ne u na. ¹⁶ Ka Piita ma ha chiŋ a ŋmuŋmoo boro. Ŋii ne ba ku keŋ boro-la suri a nau. U ŋaaba wu-kpuŋkpere. ¹⁷ Ŋii ne Piita keŋ u nisiŋ vigi di ba keŋ goŋ, an bula piba ŋii Wia si kenu kaa lii sarika-la tuoŋ. U si di ba bul wiŋ deen a pi Jeems ari u naanbiiri-la ma doŋsun si laa Yesu wiaa dii. U si bul ŋii dere, u lii to lee doŋ mu.

¹⁸ Taŋ si pula, laali-yuoro-la si po sarika-la bi

Piita na. Ba tuobiinaa kala vugime. Ba pipiese dɔŋɔ di bɛɛ nɛ ŋaa Piita lɛɛ? ¹⁹Ŋii nɛ Herɔd bul di ba che kenu kaa kɔ. Ba cheu lɔl. Herɔd piese laali-yuoro-la duu na wii-la kala si ŋaa, aŋ ŋaa ba kpuba. Ŋii nɛ Herɔd sii lii Judiya tiŋteen, a mu Sizariya a hoŋ dime.

Kuoro Herɔd suba

²⁰Bua deenɛ lɛ Herɔd fa na baaniŋ woruŋ Taya ari Saadɔŋ niaa nyuŋ. Ba sii hilime mu di ba na Herɔd, ba laa sipaanɛ a na Bilasitas, nii-la sii beŋ kuoro dia nɛ, duu peba lɛ. U peba lɛ. Ŋii nɛ ba mu Herɔd teenɛ a sulu duu leŋ di ba siŋ. Ba taŋ niaa kudiilee lii kuoro tiŋteen nɛ. Ŋii nɛ tii baa sulu ŋii. ²¹Herɔd hɛ tapulii nɛ di ba kɔ. Tapulii-la si yie, Herɔd sii laale u kuori-genniŋ a hoŋ u kuori-kpasa nyuŋ, a bul wiaa pipi nialiŋ. ²²Ŋii nɛ nialiŋ faasa ŋiŋaa goŋ a bul, “U bi naga nuhuobiine nii bul wiaa deenba, Wia nɛ.” ²³Ba si bul ŋii, Herɔd bi Wia zile pa. Ŋii nɛ tii Wia tiŋdaara ku tuu ŋmoo Herɔd lo lima lima u suu, nanɔhuɔlaa diiu.

²⁴Ka Wia niŋ wiaa ha teeli leriŋ. Niaa yuga a nii a laa dii. ²⁵Banabas ari Soɔl si tiŋ tiŋtimii-la dɛɛ, tiŋtimii-la ba si si di ba mu tiŋ Jerusalem lɛ, ba miira mu Aŋtiok, a pe keŋ Joɔŋ Maak ma peba lɛ mu.

13

Ba liise Banabas ari Soɔl a tiŋba di ba mu leree dɔŋsuŋ a bul Wia wiaa.

¹Nialiŋ sii bul wiaa, Wia Diŋ-zoŋ-la doluŋ lɛ ari kerichiba dɔŋsuŋ fa hɛ Aŋtiok lɛ, nialiŋ si

laa Yesu wiaa dii aa hilimi teen. Ba yiriŋ ne Banabas, ari Simiaŋ ba síi yire ni-bine, ari Lusias si lii Sariini, ari Sool ari Maneyaŋ. (Tinteen kuoro Herod ne diese Maneyaŋ.) ² Niaa deenba tiŋ tiŋtiŋŋaa pipi Wia a vuvoo niŋ. Ŋii ne Wia Diŋ-zoŋ-la bula piba a bul, “Má liise Banabas ari Sool pimi di ba tiŋ tiŋtimii-la mi si joŋo piba di ba ŋaa.” ³ Ba chuole Wia a voo niŋ, a joŋ ba nisaa danba le, aŋ taba.

Banabas ari Pool he Saapos le

⁴ Wia Diŋ-zoŋ-la si tiŋba ŋii, ba sii mu Selusia, a lii dime a juu liiŋ daboro, a mu tiŋtee kubala liiŋ si gollo chu baa yire Saapos. ⁵ Ba si yi dime, ba mu Saapos taŋ doŋo baa yire Salamis. Ba bul Wia niŋ wiaa Juu tiŋŋaa Wii-chuole diisiŋ le dime. Ba keŋ Joŋ Maak ma pe ko duu pe tiŋ tiŋtimii-la. ⁶ Ba golle tiŋtee-la kala liiŋ si gollo chu, a mu yi taŋ kubala baa yire Paafos. Dime ne ba na daalusuŋ tiina kubala baa yire Baa-Yesu. U fa ŋaa Juu tiina ne aŋ nyia wiaa bul duu-na bul wiaa, Wia Diŋ-zoŋ-la doluŋ le ne. ⁷ U fa he ba taŋ kuoro dia le ne, baa yire Saajas Poolos. Kuoru-la fa ŋaa wu-jinnu ne. U yire Banabas ari Sool u sipaŋ. U faa che di ba bul Wia niŋ wiaa pu ne. ⁸ Daalusuŋ tiina Elimas lii ba hariŋ aa walime di kuoru-la sí Yesu wialaa laa dii. (Giriik le ba keŋ Baa-Yesu yiyire Elimas ne.) ⁹ Ŋii ne Wia Diŋ-zoŋ-la ku he Sool le. (Ba fa kenu kaa yiyire Pool ma ne.) U chaare siaa pe daalusuŋ tiina-la le ¹⁰ a bula pu, “Ŋ-na Sitaani bie deen, ŋ ŋaa ku-zoŋ kala diŋdoŋ ne. Ŋ ŋaa zenbe tiina maa

a ŋaa wu-bonŋoo kiŋkeŋ. Wia wonbii-titiiba-la ŋ kaa golibi ne. ¹¹ Bee na, Wia jaŋ ku tuuŋ le, ŋ jaŋ nyulime, a mage magina kubala ŋ bi jaŋ na pulumuŋ.” U si bul ŋii, kuŋ guu to u siaa, u bira bi na. U gollo chiche nuu duu keŋ u daaŋ le. ¹² Kuoru-la si na wii-la si ŋaa, u laa Yesu wiaa dii. Wialiiŋ u si gunna a tige la Tiina Yesu le ŋaau wu-kpuŋkpere.

Banabas ari Pool he Antioch le, Pisiidia tinteen le

¹³ Pool ari u nanɔŋsuŋ sii juu liiŋ daboro a lii Paafos, a kiele mu taŋ kubala baa yire Pɛega a he Paŋfilia tinteen le. Joŋ Maak taba dime aŋ miira mu Jerusalem. ¹⁴ Ba ma sii dime a mu Antioch, Pisiidia tinteen le. Che-wiesii-la cheeŋ, ba mu juu Wii-chuo le dia a hoŋ. ¹⁵ Ba si hoŋ ŋii, nuu karime wialiiŋ Moosis fa si ŋmuŋsa bil di niaa tuto, ari Wia tenni-la nialiiŋ sii bul wiaa, Wia Diŋ-zoŋ-la doluŋ le fa si ŋmuŋsa. Ba si karima dɛɛ, Wii-chuo le dia-la kuhiasiiŋ tiŋ di ba bula piba a bul, “Mi naaŋbiiriŋ, di ma ne keŋ wii si jaŋ wuo pe niaa deeŋba le di ba nyuŋ nyaase, má bul.”

¹⁶ Ŋii ne Pool sii chin a keŋ u nisiŋ vigi di ba keŋ goŋ, aŋ suomo bubul, “Mi naaŋbiiriŋ Iziral timma ari ma nialiiŋ si bi Juu tinŋaa ŋaa a he daha a fifá Wia, má jegile nii mi teen. ¹⁷ Wia-la ma Iziral tinŋaa deeŋba sii to, u ne tuose la naabalimaba a ŋaa ba puŋ a yuge, bua-la le ba fa si ŋaa nuhuɔraa Ijipiti tinteen le. U doluŋ le ne u keŋba kaa lii Ijipiti le. ¹⁸ U beŋba ari kenyiri jisiiŋ mahiiŋ balia giri-bine tuɔŋ. ¹⁹ U

leŋe ba yuo ta-gentisiŋ balipe Keenaŋ tiŋteen le a laa tiŋtee-la a dii. Ba hoŋ dime jisiŋ zɔ-banese ari mahiŋ balia ari fii. ²⁰ Ba si hoŋ lee-la, Wia liise ba tuɔŋ nihiaŋ duu bibes ba tiŋteen. Ba veneɛ ŋaa ŋii ne, ka Samuel-na kɔ. U fa ŋaa nialiŋ sii bul wiaa, Wia Diŋ-zɔŋ-la doluŋ le doŋɔ ne. ²¹ Ŋii ne ba sul Wia duu piba kuoro. Wia sei aliise Soɔl piba. Soɔl fa ŋaa Kis bie ne a lii Benjamin doho niaa tuɔŋ. U dii kuoruŋ jisiŋ mahiŋ balia. ²² Ŋii ne Wia kiru kuoruŋ le aŋ ŋaa Devit dii kuoruŋ. U bul wiaa a tige Devit le a bul, 'Jesi bie Devit ne ŋaa mi tuɔɔru nia. U jaŋ ŋaa wii-kala mi sii che duu ŋaa.' ²³ Devit doho niaa tuɔŋ ne Yesu lii. Wia ŋaa u ku ŋaa Iziral niaa Laataara, ari u fa si bul ŋii. ²⁴ Ka di Yesu-na kɔ, Joɔŋ bul Wia wiaa pi Iziral tiŋŋaa kala, a bul di ba birima lii ba haache le aŋ fo Wii-chuoɛ liiŋ. ²⁵ Joɔŋ tiŋtiŋŋaa si kpage deriŋ, u piɛse niaa, 'Kubeɛ ne ma biine di mi ŋaa? Mi dee nii-la ma sii gberu duu kɔ. U jaŋ kɔ mi hariŋ. Nii-la-na mi paala bi maga di mi keŋ u neŋteŋŋeɛ ŋmeniŋ a puri!'

²⁶ Mi naaŋbiiriŋ Abiraham doho niaa ari ma nialiŋ si bi Juu tiŋŋaa ŋaa a he daha a fifá Wia, la wiaa ne ba tiŋ di ba bul wialiŋ deenba si jaŋ wuo laala ta. ²⁷ Yesu si kɔ, nialiŋ si he Jerusalem le ari ba kuhiasiŋ fa bi jiŋ ari u ne ŋaa la Laataara. Ba ma bi nialiŋ fa sii bul wiaa, Wia Diŋ-zɔŋ-la doluŋ le wu-bulii-la bubuɔŋ jiŋ, wialiŋ ba si yie karime che-wiesii-la cheɛŋ kala. Ama ba ha leŋ nialiŋ sii bul wiaa, Wia Diŋ-zɔŋ-la doluŋ le niŋ wialiŋ ku ŋaa wutitii, a kpu

Yesu. ²⁸ Ba paala bi wii-kala na u si ɗaa chei a mage di ba kpuu, ka ba sul Paalit duu leɗ di ba kpuu. ²⁹ Ba si ɗaa wialɗ kala dere ba si laa sipaanɗ ɗmuɗse Wia teniɗ tuɗɗ a mu tige Yesu le, ba soru daa-geese nyuɗ a joɗu hugi. ³⁰ Ama Wia chisu suuɗ le. ³¹ U si sii suuɗ le, u keɗ u titia ku dage ba di nialɗ fa si lii Galilii a mu Jerusalem. Ba nau yuge. Ba ne leele saa bul u wiaa pipi Iziral tiɗɗaa. ³² La ma saa ko di la bul Wia wu-zomɗ-la pima. Wii-la Wia fa si bula pi la naabalimaba duu jaɗ ɗaa, ³³ leele u ɗaa pila, la nialɗ si ɗaa ba doho niaa. Wia chise Yesu suuɗ le u keɗ miisiɗ. Ba fa ɗmuɗse ɗii ne Wia teniɗ seme doɗɗ le ba sii yire Saams. Ba ɗmuɗsa a tige Yesu le a bul,
 ‘Ŋ ɗaa mi Bii ne.

‘Mi ne lulunɗ jiniɗ.’

³⁴ Ba ɗmuɗse Wia teniɗ seme doɗɗ ma a tigeu le ari Wia si,

‘Mi jaɗ sene tou le a pema le woruɗ ari mi fa si bul ɗii a pi Devit.’

U bul ɗii ne aɗ chise Yesu suuɗ le, duu bira bi jaɗ suu a pua. ³⁵ Wia teniɗ baa yire Saams seme doɗɗ maa ba bira ɗmuɗsa,

‘Ŋ bi jaɗ leɗ di ɗ Tuɗ-pul Tiina suu a pua.’

³⁶ Devit fa ɗaa wialɗ Wia sii che duu ɗaa. U ɗaa ɗii u miisiɗ le aɗ suu. Ba joɗu hugi u naabalima seme, u pua. ³⁷ Ama nii-la Wia si chise suuɗ le, u-na bi pua. ³⁸ Mi naaɗbiiriɗ, u maga di ma kala jiɗ woruɗ di baala deenɗ wiaa ne ɗaa la wuo bubul di Wia jaɗ joɗ ma haacheba chema. ³⁹ Nuu-kala si laa u wiaa dii, u laa u haacheba kala ta ne, haacheba-la kala

wialŋ Moosis fa si ŋmuŋsa bil di niaa tuto fa si bi wuo laa ta. ⁴⁰ Má fiɛɛ ma siaa di wialŋ nialŋ síi bul, Wia Diŋ-zɔŋ-la doluŋ ɛ, sí ma ɛ ɲaa. Ba si,

⁴¹ ‘Ma nialŋ síi mɔŋ Wia,
 má bee na tiŋtimii-la mi si jaŋ tiŋ ma miisin
 tapuluŋ ɛ.

Di nuu nɛ bula pima, ma bi jaŋ laa dii duu sɛnɛ
 ɲaa wutitii.

U jaŋ ɲaama wu-kpuŋkpere a leŋ di ma
 suu.’”

⁴² Pɔɔl ari Banabas si bul wiaa deɛŋba kala dɛɛ, ba sii lii Wii-chuoɛ dia ɛ. Ba síi mu, nialŋ sulba di ba miira kɔ hariŋ chɛ-wiesii-la chɛɛŋ, a bira bul wiaa deɛŋba piba. ⁴³ Ŋii nɛ nialŋ kala lii Wii-chuoɛ dia ɛ. Juu tiŋŋaa ari nialŋ si bi Juu tiŋŋaa ɲaa aŋ tuto Juu tiŋŋaa, ba yuga a to Pɔɔl ari Banabas hariŋ. Pɔɔl ari Banabas bul wiaa piba a susulba di ba chiŋ Wia wu-zomɔ-la ɛ a sí joŋo ta.

⁴⁴ Hariŋ chɛ-wiesii-la si yie, niaa jesin kala si hɛ taŋ-la ɛ nɛ mu Wii-chuoɛ dia di ba jegile nii Wia niin wiaa. ⁴⁵ Juu tiŋŋaa fa si na ni-dan-la si hilime ŋii, ba didii hadɔruŋ. Ba jujuu Pɔɔl ɛ ari wialŋ u síi bul a tutuusuu. ⁴⁶ Ka Pɔɔl ari Banabas bul wiaa ari nyu-duoŋ a bul, “U fa maga di la laa sipaŋ bul Wia niin wiaa pi ma Juu tiŋŋaa nɛ, ka ma viaba ta aŋ bibiine ma bi maga di ma kɛŋ miisi-la si bi dɛɛ. La jaŋ leŋma aŋ mu nialŋ si bi Juu tiŋŋaa ɲaa teen. ⁴⁷ Wia nɛ bula pila di la ɲaa ŋii. U bul wiin deɛŋ Wia tenin sɛmɛ dɔŋɔ. U si,

'Mi ne liisɔŋ di ŋ ɔaa nialɔŋ si bi Juu tiŋɔaa ɔaa pulumuŋ.

Ŋ jaŋ bul Wia niɔŋ wiaa dunia sɛmɛ-na kala, di Wia laa nialaa ta.' "

⁴⁸ Nialɔŋ si bi Juu tiŋɔaa ɔaa si nii wiɔŋ deɛŋ, ba tuɔŋ kala tɔrɛ, ba bul di Wia niɔŋ wiaa sima kiŋkeŋ. Nialɔŋ Wia si liisa di ba keŋ miisi-la si bi dɛrɛ, ba laa wialɔŋ dii. ⁴⁹ La Tiina Yesu niɔŋ wiaa teeli lee-la kala. ⁵⁰ Ama Juu tiŋɔaa nyise taŋ-la nihiasɔŋ ari haala-la si ɔaa ni-balaa a fifá Wia a hɛ. Ba di Juu tiŋɔaa suomo to naasɔŋ dudɔgise Pɔɔl ari Banabas, a ɔaa ba lii ba tiŋteenŋ lɛ. ⁵¹ Pɔɔl ari Banabas kpesi ba neŋteŋɔɛ hagila heba lɛ, a dageba ɔii di ba wii dee, aŋ lii mu Ikooniam. ⁵² Ka nialɔŋ si laa Yesu wiaa dii Aŋtiok lɛ, ba tuɔŋ kala tɔrɛ. Wia Diŋ-zɔŋ-la ma heba lɛ woruŋ.

14

Banabas ari Pɔɔl mu Ikooniam

¹ Pɔɔl ari Banabas si hɛ Ikooniam lɛ, ba juu Juu tiŋɔaa Wii-chuoɔɔ dia a bul Wia wiaa. Ba si chaasa bul Wia wiaa ɔii, ni-daj ku laa Yesu wiaa dii, Juu tiŋɔaa ari Giriik tiŋɔaa kala. ² Ama Juu tiŋɔaa si bi Yesu wiaa laa dii, ba nyise nialɔŋ si bi Juu tiŋɔaa ɔaa hɛ. Ba tuɔbiinaa bira bi nialɔŋ si laa Yesu wiaa dii teenŋ mua. ³ Pɔɔl ari Banabas hoŋ lee-la a dieni. Ba bul la Tiina Yesu wiaa ari nyu-duoŋ. U ma pɛba lɛ a piba doluŋ ba ɔiŋaa wu-magilaa ari wu-kpuŋkperisiŋ. Niaa ku jiŋ ari la Tiina Yesu zile wiaa ne ba sɛnɛ bul. ⁴ Nialɔŋ fa si hɛ taŋ-la lɛ keŋ ba titia kpaa balia. Dɔŋsuŋ tuto Juu

tiŋŋaa, doŋsuŋ ma tuto Yesu nanzoo-ba-la. ⁵ Ŋii ne nialin si bi Juu tiŋŋaa ŋaa ari Juu tiŋŋaa ari ba kuhiasin wiwalime di ba dogise Pool ari Banabas aa che di ba paa tabiaa yiyageba. ⁶ Ba ku jin a sii fa mu Lisita, a lii dime a mu Deebi. Ba kala ŋaa ta-biisin ne Lakoonia tinteen le. Ba ma mu ta-biisi-la si golli Lakoonia tinteen chu. ⁷ Dime kala ne ba bul Yesu wu-zomɔ-la wiaa.

Banabas ari Pool mu Lisita ari Deebi.

⁸ Ba fa si mu Lisita ŋii di baal kubala gberike hono dime. Ba lulu duu gberike ne. U ha bi vene na. ⁹ U hono jegile nii Pool fa sii bul wialin. Pool chaare siaa benu, a na duu laa dii ari Yesu jan wuo a vaaru. ¹⁰ U faasa bula pu, "Sii chin ŋ naasin nyuŋ." U pura sii chin u naasin nyuŋ aa ven. ¹¹ Nialin fa si hilime a na wii-la Pool fa si ŋaa, ba suomo kpikpia gon aa bul ari ba yiikoro le a bul, "Vesin ne birime nuhuobiine ku tuu la tuon." ¹² Ŋii ne ba ken Banabas yiyire Zuus. Zuus ne fa ŋaa ba ven-hian. Pool ne fa nii-la sii bul wiaa, ŋii ne tii ba yiru Heemis maa, ba ven-hian nanzoo yirin ne ŋii. ¹³ Ba vene Zuus dia ba fa si juu kpikpaare, fa chin ba tan sipaan. Vene tiina ken ne-bellin ari tii-fiilaa ba si kaa guori kaa ko dia-la boinini. Ba di nialin fa si hilime ka che di ba kpaare Yesu nanzoo-ba-la ne. ¹⁴ Banabas ari Pool si nii wii-la ba sii che ba ŋaa, ba ken ba gennin kiese, a dageba ŋii ari ba bi seye, an fa juu nialin tuon a faasa bul, ¹⁵ "La nanndonsoŋ, bee ne tii maa ŋaa ŋla? La ma ŋaa nuhuobiinee ne. La ko di la bul la Tiina Yesu wu-zomɔ-la ne pima, di ma wuo len ma vui-toonu-la an birima to Wia-la si weye. U

ne ŋaa wia nyuŋ, ari tiŋteen, mugi-balaa ari fuonuŋ, ari kuŋ-kala si he dunia le. ¹⁶ Buŋbuŋ Wia leŋe la naabalimaba tuto ba titia woŋbiŋ ne. ¹⁷ U fa ŋaa wu-zoŋŋo pipi niaa, a didageba ŋii ari u he dime. U ŋaa duonuŋ ninii a ŋaa бага kiaa wiwase, ma didii kiaa a vuvoge a kala keŋ tuotoruŋ.” ¹⁸ Banabas ari Pool bul wiaa deenba kala ne, ka nialiŋ ha bi seye aŋ chiche di ba kpaareba. Ba na heeŋ ne, ka nialiŋ-na leŋ.

¹⁹ Di Juu tiŋŋaa doŋsuŋ lii Anŋiok, Pisiidia tiŋteen le, a ma ko. Doŋsuŋ ma lii Ikooniam a ko. Ba ku keŋe nialiŋ pe ba titia le a yage Pool ari tabiaa, a kenu lere lii ba taŋ tuoŋ. Ba biina u fa suba ne. ²⁰ Yesu haritooro-la mu a gollu. Ŋii ne u sii a miira juu taŋ tuoŋ. U taŋ si pula, ba di Banabas sii mu Deebi.

Ba miira lii Siiria a mu Anŋiok

²¹ Pool ari Banabas bul Yesu wu-zomɔ-la wiaa lee-la ma le. Ba si bul ŋii, niaa yuga a laa Yesu wialiŋ dii a tuto ba hariŋ. Ŋii ne ba miira mu Lisita, a sii dime a mu Ikooniam, a bira sii dime a miira mu Anŋiok Pisiidia tiŋteen le. ²² Leree deenba kala ba yie bul wiaa pi nialiŋ si laa Yesu wiaa dii di ba wasa keŋ yarida aa ŋaa di ba nyuŋ nyaase di ba chin ba yarida le, a sí joŋo ta. Ba ma bula piba di nialiŋ si laa Yesu wialiŋ dii, di ba jaŋ na heeŋ kinkeŋ, ka di ba-na juu Wia kuorii-la tuoŋ. ²³ Lee-na kala nialiŋ si laa Yesu wialiŋ dii aa hilimi, ba ma liise niaa ba tuoŋ di ba ŋaa ba kuhiasin. Ba ne ŋaa ŋii, ba yie chuole Wia piba aa voɔ niin, aŋ joŋba he la

Tiina Yesu nisiin ɛ. U-na la Tiina Yesu wiaa nɛ ba laa dii.

²⁴ Ņii nɛ ba gollɛ Pisiidia tinteenj kala dɛrɛ aŋ lii mu Panfilia tinteenj. ²⁵ Dime ba bul Wia niinj wiaa taŋ kubala baa yirɛ Pɛɛga, a bira lii dime a mu taŋ kubala baa yirɛ Atalia. ²⁶ Ba lii dime a juu liinj daboro, a bira miira mu Aŋtiok. Dime nɛ ba fa jonba hɛ Wia nisiin ari u lahorimo ɛ di ba wuo tinj ba tinjinjaa. Lɛɛɛ ba tinj tinjimii-la dɛrɛ. ²⁷ Ba si miira ku yi Aŋtiok, ba yirɛ nialinj kala si laa Yesu wiaa dii aa hilimi, a bula piba wu-zomɔ-la kala Wia si toba ɛ a ŋaa, a dageba ŋii Wia si wuo suri wonbiinj a pi nialinj si bi Juu tinjaa ŋaa, ba ma wuo laa Yesu wiaa dii. ²⁸ Ba hoŋ dime, ba di nialinj si laa Yesu wiaa dii teenj, a dieni.

15

Yesu nanȶoŋba ari nialinj si laa Yesu wiaa dii kuhiasinj hilime Jerusalem ɛ

¹ Baalaa doŋsunj ma lii Judiya a ko Aŋtiok, a suomo didage ba naanbiiri-la si laa Yesu wiaa dii a bul, “Wia bi jaŋ wuo laama ta, see ma keri ma penɛɛ, ari Moosis fa si bil niinj pima ŋii.” ² Ņii nɛ Pɔol ari Banabas keŋ nii-doluŋ woruŋ. Ba di nialinj si lii Judiya keŋ wii-la lilɛrɛ. Ba vuurɛ di Pɔol ari Banabas ari nialinj doŋsunj si lii Aŋtiok, di ba mu Jerusalem a na Yesu nanȶoŋba-la ari nialinj si laa Yesu wiaa dii aa hilimi kuhiasinj dime, a mu tige wiinj deenj ɛ. ³ Nialinj si laa Yesu wiaa dii aa hilimi keŋba lii hɛ weninj ɛ. Ba sii mu ŋii, ba to Foniisia ari Samaria tinteenj a bula pi nialinj si laa Yesu

wiaa dii dime ŋii nialin si bi Juu tinŋaa ŋaa si birima tuto Wia. Ba si bul wu-zomuŋ deen ŋii, nialin tuon tore kinkeŋ. ⁴ Ba si mu yi Jerusalem, Yesu nanzooba-la ari nialin kala si laa Yesu wiaa dii aa hilimi ari ba kuhiasin, ba keŋba woruŋ. Ba bula piba wialin kala Wia si ŋaaba le. ⁵ Ama nialin doŋsuŋ ma si laa Yesu wiaa dii aa to nialin ba sii yire Farisii tinŋaa, ba sii chin a bula piba a bul, “U maga di ba keri ba penee aŋ tuto wialin Moosis fa si bile di maa to.”

⁶ Yesu nanzooba-la ari nialin si laa Yesu wiaa dii kuhiasin bira hilimi di ba bira biine wiin deen wiaa. ⁷ Ba hono keŋ wii-la a lere dieni. Ŋii ne Piita sii chin aŋ bul, “Mi naanbiirin, ma jima ari faafaa kala ne Wia liisemi ma tuon di mi bul Wia wu-zomɔ-la wiaa a pi nialin si bi Juu tinŋaa ŋaa, di ba ma wuo laa Yesu wiaa dii. ⁸ Mi mu bula piba. Wia jon u Din-zon-la heba le ari u fa si jon hela le ŋii, a dage ŋii ari u maga di ba ma laa Yesu wiaa dii. U saa jin nuu-kala tuon. ⁹ U bi nialin si ŋaa Juu tinŋaa ari nialin si bi Juu tinŋaa ŋaa kaa pore. Nialin si bi Juu tinŋaa ŋaa ma laa Yesu wiaa dii, ŋii ne tii u jon ba ma haacheba cheba. ¹⁰ Bee ne tii ma jon chugi-balin aa chuŋ nialin si bi Juu tinŋaa ŋaa aŋ laa Yesu wiaa dii, aa magise Wia ŋii? La di la naabalimaba kala, la fa bi chuga deen wuo chuŋ. ¹¹ La laa dii ari la Tiina Yesu dunɔna lahorimo le ne Wia jaŋ laala kala ta ari u si laaba ta ŋii.”

¹² Piita si bul wii-la dere, nialin kala fa si hilime ŋaa fuu, a jegile nii Banabas ari Pool teen. Ba bul wu-magila-la ari wu-kpuŋkperisi-

la Wia si toba le ŋaa nialij si bi Juu tinŋaa ŋaa le. ¹³ Ba si bul wialij dɛɛ, Jeems ma bul, “Mi naanbiirin, má jegile nii mi teen. ¹⁴ Saamon Piita bula pima Wia si laa sipaan cho nialij si bi Juu tinŋaa ŋaa ŋii, a tuose niaa ba tuon di ba ŋaa u niaa. ¹⁵ Nialij sii bul wiaa, Wia Din-zon-la dolun le ma fa bul wiin deen Wia tenin tuon. Ba si, Wia bula a bul,

¹⁶ ‘Mi jan miira ko a chuule Devit dia-la si tele. Mi jan wasa taase je-kieri-la duu chin worun.

¹⁷ Mi jan ŋaa ŋii di dunia niaa ni-kaanaa ma ku che Wia a tou.

Nialij mi si tuosa nialij si bi Juu tinŋaa ŋaa tuon di ba ŋaa mi niaa,

ba ma jan ku chemi a tomi.’

¹⁸ Wia bul ŋii faafaa kala ne di niaa jin.” ¹⁹ Ŋii ne Jeems bul, “Mi biina u bi maga di la walime nialij si bi Juu tinŋaa ŋaa an birima tuto Wia.

²⁰ Ama má leŋ di la ŋmunse tenin piba a bula piba di ba bira sí vuin kaa tin a birisi ba titia, di ba leŋ ba-choron ari ha-choron wu-ŋaalaa, a sí pusun si suu pimee dii, a sí pusun chalin ma dii. ²¹ Bɛɛ wiaa ba yie dage wialij Moosis fa si bile di la tuto ta-biisi-la kala le ne. Ba ŋaa ŋii faafaa kala ne a kaa ko jinin. Ba ma yie karime wialij Wii-chuole diisin le che-wiesii-la-na kala cheen.”

Ba ŋmunse tenin pi nialij si bi Juu tinŋaa ŋaa an laa Yesu wiaa dii.

²² Yesu nanzooba-la ari kuhiasi-la ari nialij si laa Yesu wiaa dii aa hilimi, ba vuure a liise ba tuon niaa, a tinba di ba di Pool ari Banabas mu

Antioċ. Ba liise Judas ba sí yire Basabas ari Saalas. Niaa deenba balia ne fa ŋaa ba tuon sipaa-laaraa. ²³ Ba jon teniŋ piba a tiŋba. Teŋ-la le ba fa ŋmunŋe ŋla ne, “La nialiŋ si laa Yesu wiaa dii a ma ŋaa Yesu nanzoŋba, ari nialiŋ si ŋaa kuhiasiŋ la tuon, laa chuolema, ma nialiŋ si laa Yesu wiaa dii aŋ bi juu tiŋŋaa ŋaa a he Antioċ ari Siiria ari Siliisia le. ²⁴ La nia ari la niaa doŋsuŋ ko ma teen a walimema, a keŋ ma tuobiinaa vugime. La bi bula piba di ba ŋaa ŋii. ²⁵ Ŋii wiaa la hilime ne a vuure. U zomo pila di la liise niaa a tiŋba ma teen, di ba di la nanzoŋsuŋ Banabas ari Pool ne jaŋ ko. ²⁶ Niaa deenba jon ba miisiŋ a yoo suŋ ba fa sí tiŋ la Tiina Yesu Kirisito tiŋtiŋŋaa. ²⁷ La saa tiŋ Judas ari Saalas. Ba ma jaŋ bula pima wialiŋ titia la si ŋmunŋa pima. ²⁸ Wia Diŋ-zon-la ari la kala keŋ nii-bala ari la bi jaŋ jon chugi-yuŋi kala chuŋma. Ama u maga di ma to kisinniŋ deenba la sí dagema ne. Ba ne ŋla: ²⁹ Ma sí vuiŋ namia chaŋ, ma sí kuŋ-kala chaliŋ dii, ma sí puna-la kala si suu pimee chaŋ, a sí ba-choruŋ ari ha-choruŋ wu-ŋaalaa ŋiŋaa. Di ma ne wuo liise ma titia wiaa deenba le, ma he doluŋ. Ma jaŋ hoŋ woruŋ.”

³⁰ Ŋii ne ba ta nialiŋ ba si liisa. Ba sii mu Antioċ. Ba si mu dime, ba yire nialiŋ kala si laa Yesu wiaa dii aa hilimi, a jon teŋ-la piba. ³¹ Ba si karime teŋ-la, wialiŋ ba si ŋmunŋa ŋaa ba keŋ tuotoruŋ. Ba nyuŋ kala nyaase. ³² Judas ari Saalas fa ŋaa nialiŋ sí bul wiaa, Wia Diŋ-zon-la doluŋ le ne. Ba bul wiaa yuge piba kiŋkeŋ. Ba si ŋaa ŋii, ba nyuŋ nyaase, ba wasa

chini ba yarida le. ³³ Nialin dieni mua Antiock le. Inii ne nialin si laa Yesu wiaa dii Antiock le taba ari yarifielaa, ba miira mu nialin si tinba teenj. [³⁴ Ama u naa wu-zon ne a pi Saalas duu dieni Antiock le.] ³⁵ Pool ari Banabas ma ka Antiock le. Niaa donsun yuga a peba le a bul la Tiina Yesu niin wiaa a pi niaa.

Pool ari Banabas pore donjo le.

³⁶ U inii hariin ne Pool bula pi Banabas a bul, "Lein la miira mu, a na nialin si laa Yesu wiaa dii tan kala le la si bul la Tiina Yesu niin wiaa, a na ba sii naa inii." ³⁷ Banabas faa che duu kenj Jonj ba sii yire Maak kaa pe mu. ³⁸ Inii ne Pool biine duu wonbiin dee di ba kenu pe ba titia le, bee wiaa u via duu peba le a tin tingtingaa Panfilia le, lee-la ba fa si laa sipaanj mu di ba tin, ka u miire. ³⁹ Ba faasa kenj wiin deenj kaa lere kinjenj, ba pore donjo le. Inii ne Banabas kenj Jonj Maak. Ba juu liin daboro a duoro mu Saapos. ⁴⁰ Ka Pool ma liise Saalas. Nialin si laa Yesu wiaa dii jonba he Wia nisin le duu bibenba. ⁴¹ Inii ne ba sii mumu a mu yi Siiria ari Siliisia tinteenj. Ba wasa bul wiaa pi nialin si laa Yesu wiaa dii aa hilimi dime, di ba wasa chini ba yarida le.

16

Timoti to Pool ari Saalas hariin

¹ Inii ne Pool sii mu Deebi, a lii dime a mu Lisita. U mu dime inii di Yesu haritooro kubala he dime, baa yire Timoti. U naanj fa naa Juu tiina ne a ma fa laa Yesu wiaa dii, anj ka u

nyimma fa ŋaa Giriik tiina. ² Nialɪŋ si laa Yesu wiaa dii Lisita ari Ikooniam kala ɛ bibese baalla ɛ. ³ Pɔɔl faa che di Timoti to u hariŋ. A tiŋ juu tiŋŋaa si he lere-la ɛ wiaa Pɔɔl kenu keru u peniŋ, bɛɛ wiaa ba kala jima ari u nyimma ŋaa Giriik tiina nɛ. ⁴ Ba sɪi mu tasi-la ŋii, ba bul wiaa a pi nialɪŋ si laa Yesu wiaa dii dime. Ba bula piba wialɪŋ Yesu nanzooba-la ari nialɪŋ si laa Yesu wiaa dii kuhiasiŋ Jerusalem ɛ si bile piba di ba tuto. ⁵ Ŋii nɛ nialɪŋ si laa Yesu wiaa dii aa hilimi wasa keŋ yarida. Ba ku puŋaa pɛ tapulii kala.

Pɔɔl na wiaa ari duosoo tuɔŋ Turɔwas ɛ

⁶ Pɔɔl ari Saalas gollɛ ŋii halii a to Firijia ari Galiisia tiŋteen, bɛɛ wiaa Wia Diŋ-zɔŋ-la biba woŋbiŋ pa di ba bul Wia niŋ wiaa Esia tiŋteen ɛ. ⁷ Ka ba joŋ ba woŋbiŋ a mu yi Maasiya. Dime nɛ ba walime di ba juu Bitiinia tiŋteen, ama Yesu Diŋ-zɔŋ-la biba woŋbiŋ pa. ⁸ Ŋii nɛ ba to Maasiya tiŋteen a mu yi Turɔwas. ⁹ Dime, titaŋŋi Pɔɔl na ari duosoo tuɔŋ di baal kubala a lii Masidoonia, duu china aa sulu duu ko Masidoonia tiŋteen a pɛba ɛ. ¹⁰ Pɔɔl si na ŋii dɛɛ, la duu ŋaa siri di la mu Masidoonia, bɛɛ wiaa la jima ari Wia sɛnɛ dagɛla di la mu bul Wia wu-zɔmɔ-la a pi nialɪŋ si he lee-la nɛ.

Haal kubala baa yire Lidia laa Yesu wiaa dii Filipa ɛ.

¹¹ Ba bira sii dime a sii juu liŋ daboro, a duoro chol tegi tegi a mu Saamotas. U taŋ si pula la bira sii a mu Niyapolis. ¹² La bira lii dime a venɛ mu Filipa. U fa ŋaa ta-bal nɛ

Masidoonia sɛmɛ dɔŋɔ a tuto Rom. La hɔŋ taŋ-la lɛ tapulaa banmɛnɛ. ¹³ Chɛ-wiesii-la chɛɛŋ si yie, la lii taŋ-la tuɔŋ a mu fuɔŋ niŋ. La fa biina la jaŋ na Wia di-chuɔluŋ dimɛ. La si mu dimɛ, la tuu hɔŋ a bul wiaa pipi haala-la fa si hilime dimɛ di ba chuɔlɛ Wia. ¹⁴ Haala-la si jegile nii la wialŋ, ba tuɔŋ haal kubala nɛ fa hɛ dimɛ, baa yirɛ Lidia. U fa lii Taataya tiŋteenɛ nɛ. U fa biri genniŋ nɛ a yiyallɛ. U faa chuɔlɛ Wia nɛ. U si jegile nii wialŋ Pɔɔl fa sii bul, Wia pullɛ u tuɔŋ, u laa wialŋ dii. ¹⁵ Ba fo ba di u dia niaa Wii-chuɔlɛ liiŋ. Ŋii nɛ haal-la sulla a bul, “Di ma nɛ biina di mi sɛnɛ laa Yesu wiaa dii nɛ, má ku juu chua mi dia lɛ.” U si sulla dieni ŋii, la mu chua.

Ba kɛŋ Pɔɔl ari Saalas to dia Filipa lɛ

¹⁶ Chɛɛ kubala la bira mu Wia di-chuɔluŋ. Yomo toli-bie ku chɛŋla. Jima nɛ kɛnu, u vuga pipi niaa. U vuga na moribiee yugɛ a pi nialŋ si tiuu. ¹⁷ U to la di Pɔɔl hariŋ a yie faasaa bul, “Niaa deɛŋba tiŋ tiŋtiŋŋaa a pi Wii-baliŋ si yuga a kii kuŋ-kuŋ-kala. Ba bulaa pima ŋii ma si jaŋ ŋaa di Wia laama ta.” ¹⁸ U yie ŋaa ŋii tapulii kala. Ŋii nɛ Pɔɔl baaniŋ sii. U miira birima chaasɛ tolo-la, aŋ bula pi jima-la a bul, “Yesu Kirisito doluŋ lɛ mi si, ŋŋ lii aŋ lɛŋ tolo-la.” Jima-la guu lii tolo-la lɛ.

¹⁹ Tolo-la tiŋŋaa si na ari ba bira bi moribie-la ka na, ba kɛŋ Pɔɔl ari Saalas a lɛrɛ mu ba taŋ kuhiasiŋ teenɛ ba si yie hihilimi lee-la. ²⁰ Ba kɛŋba kaa mu ba Rom kuhiasiŋ teenɛ, a bula piba a bul, “Niaa deɛŋba ŋaa Juu tiŋŋaa nɛ aŋ wiwalimɛ niaa la taŋ tuɔŋ. ²¹ Baa dagɛla di laa

ɲaa wialaa la Rom tiŋɲaa sii kisu.” ²² Ni-daŋ-la kala fa si hilime, ba sii pɛ ba nihiasi-la ɛ a keŋ Pɔɔl ari Saalas. Ŋii nɛ Rom tiŋɲaa kuhiasɲ keŋ ba genniŋ wuri aŋ bul di ba viireba. ²³ Ba faasa viireba aŋ keŋba tɔ dia, aŋ bula pi sarika bibenni-la duu toba woruŋ di ba sí wuo lii. ²⁴ U nii ba niŋ a keŋ Pɔɔl ari Saalas a kaa kiele juu sipaŋ dia tuɔŋ, a keŋ ba naasiŋ baliamiŋ kala hɛ kuruŋ.

²⁵ Ari tita-siesee Pɔɔl ari Saalas chuchuoɛ Wia a yii yiilaa a didenne Wia. Nialiŋ ba si kaa tɔ dia ku-kaanaa ma jijegili aa nii. ²⁶ Ŋii nɛ tiŋteen guu zigili a keŋ sarika dia-la ma kala kaa zigili. Borusuŋ kala guu suri. Nuu-kala kuruŋ ma lii tel. ²⁷ Sarika bibenni-la hirike sii doŋ ɛ a na di sarika-la borusuŋ kala suro. U biina nialiŋ kala ba si kaa tɔ dia, ba lii fá viiri nɛ. U liise u tokobii duu kpu u titia. ²⁸ Ŋii nɛ Pɔɔl faasa kpia a bula pu a bul, “Sí ŋ titia kpu. La kala nɛ hɛ daha.” ²⁹ Sarika bibenni-la ɲaa ba keŋ chaaniŋ kaa kɔ. U laa fá juu, a tuu tel Pɔɔl ari Saalas naasiŋ ɛ a chichel. ³⁰ U keŋba kaa lii a piɛɛba a bul, “Mi naŋdoŋsuŋ, ɛ nɛ mi jaŋ ɲaa di Wia laami ta?” ³¹ Ŋii nɛ ba bula pu a bul, “Laa la Tiina Yesu wiaa dii, di Wia laa ma ari ŋ dia niaa kala ta.” ³² Ŋii nɛ ba bul la Tiina Yesu niŋ wiaa pi ba di u dia niaa kala. ³³ Titaŋ-la titia nɛ sarika bibenni-la keŋba a chɛɛ ba yaraa naawiilaa, ka ba fo ba di u dia niaa kala Wii-chuoɛ liiŋ. ³⁴ Sarika bibenni-la keŋ Pɔɔl ari Saalas a kaa mu u dia, a piba kudiilee ba dii. Ba di u dia niaa kala ɲaa tuɔɔru ari ba si laa Wia wiaa dii.

35 Taŋ si pula, Rom nihiasiŋ tiŋ di ba mu bula pi porisiba kuhiasiŋ di ba bula pi sarika bibenni-la duu liise Pɔɔl ari Saalas. 36 Ŋii ne sarika bibenni-la bula pi Pɔɔl di Rom nihiasi-la tima di ba bula pu duu liise ba di Saalas. Ŋii wiaa ba jaŋ wuo mu ari yarifiɛlaa. 37 Ŋii ne Pɔɔl bula pi porisi kuhiasi-la a bul, “Ba viirela niaa tuɔŋ, aŋ bi la sariya die a dagɛla wu-cheyiŋ, aŋ ka la ma ŋaa Rom tiŋŋaa. Ŋii ne ba keŋla tɔ dia. Ka lɛɛɛ baa che di la luɔra viiri. Ai, la bi sei. U maga di Rom nihiasi-la titia kɔ daha ne a ku liisela.” 38 Ŋii ne porisi kuhiasi-la mu bula pi Rom nihiasi-la ari Pɔɔl ari Saalas ma ŋaa Rom timma ne. Ba si nii ŋii, fawulluŋ keŋba. 39 Ŋii ne ba sii mu sulba ari ba cheye ne aŋ liiseba sarika ɛ, aŋ bula piba di ba lii ba taŋ ɛ. 40 Ba lii sarika ɛ a mu Lidia dia. Dime ne ba na nialiŋ dɔŋsuŋ si laa Yesu wiaa dii. Ba bul wiaa piba a ŋaa ba nyuŋ nyaase, aŋ viiri.

17

Pɔɔl ari Saalas mu Tesalonaaka tiŋteeŋ

1 Ba sɛi viiri ŋii, ba mu to taŋ kubala baa yire Aŋfiipolis, a bira sii dime a to taŋ dɔŋɔ maa baa yire Apoloonia, a lii dime a mu taŋ kubala baa yire Tesalonaaka. Juu tiŋŋaa Wii-chuɔɛ dia fa he dime. 2 Pɔɔl mu juu Wii-chuɔɛ dia ari u si venɛɛ ŋaa ŋii lee-na kala. Che-wiesii-la cheeŋ yɔsuŋ batori pege, ba di niaa vuvuure Wia wiaa. 3 U karime Wia teniŋ piba a dageba ŋii ari u si maga di Yesu na heeŋ a suu aŋ bira sii suuŋ ɛ, a bira bula piba ari Yesu deeŋ u si bul u wiaa piba ne ŋaa Kirisito. 4 Nialiŋ dɔŋsuŋ

laa wialin dii a pɛ Pɔɔl ari Saalas ɛ. Ba tuɔŋ Giriik tinŋaa ari haala-la si ŋaa ni-balaa ba taŋ ɛ ma yuga a laa wialin dii a pɛba ɛ. ⁵ Ŋii nɛ Juu tinŋaa yaraa bibieri. Ba chɛ kɛsɛ nyu-duo tinŋaa si yie bibaare wonɓiee ari yɔsun tuɔŋ a pɛ ba titia ɛ. Ba bira chɛ kɛsɛ niaa dɔŋsun, ba kala hilimi di ba kɛŋ taŋ-la kala a vugime. Ba mu juu Jeesin dia di ba chɛ Pɔɔl ari Saalas di ba kɛŋba kaa ku lii niaa tuɔŋ. ⁶ Ba biba naa aŋ kɛŋ Jeesin ari nialin dɔŋsun si laa Yesu wiaa dii a lɛɛba lii ba taŋ kuhiasin teen, aŋ ŋiŋaa goŋ a bul, “Niaa deenba chei lee kala nɛ aŋ lɛɛɛ kɔ la jaŋ. ⁷ Ka Jeesin laaba bil u dia ɛ. Ba kala chei wii-la la kuori-balin si bile nɛ aŋ bul di kuori dɔŋ nɛ hɛ dime, baa yire Yesu.” ⁸ Wiaa deenba ba si bula ŋaa nialin ari ba taŋ kuhiasin kala bi jin wii-la kala ba si jaŋ ŋaa. ⁹ Ŋii nɛ taŋ kuhiasin ŋaa Jeesin ari u nanɔŋsun liise ta-time, aŋ ka ba lenba.

Pɔɔl ari Saalas mu Biriya tinteen

¹⁰ Taŋ si bire, nialin si laa Yesu wiaa dii ŋaa Pɔɔl ari Saalas lii mu Biriya. Ba si yi Biriya, ba mu juu Juu tinŋaa Wii-chuɔɛ dia. ¹¹ Lee-la Juu timma-la kpia Juu timma-la si hɛ Tesalonaaka ɛ. Ba chaga laa Wia niin wialin ari na-kparin a kikarime Wia tenin ari siifisin tapulii-na kala, di ba na di wialin sene ŋaa wutitiiba nɛ. ¹² Ba tuɔŋ niaa yuga nɛ laa Yesu wiaa dii. Giriik tinŋaa haalaa si ŋaa ni-balaa ari ba baalaa kala laa Yesu wialin dii.

¹³ Juu timma-la si hɛ Tesalonaaka ɛ nia di Pɔɔl bira bul Wia wiaa Biriya ma ɛ. Ba sii mu

dime maa a nyise ni-daŋ-la he. ¹⁴ Ŋii ne nialin si laa Yesu wiaa dii ŋaa Pɔɔl lii a mu mugi-balin niin, ka Saalas ari Timoti bi mua aŋ he Biriya le. ¹⁵ Niaa doŋsun lii Biriya a to Pɔɔl hariŋ, a kenu kaa mu Ateŋ. Pɔɔl miira tinba di ba mu bula pi Saalas ari Timoti di ba ku chemu lima.

Pɔɔl mu Ateŋ tinteen

¹⁶ Pɔɔl si hoŋ Ateŋ le a gbigbere Saalas ari Timoti, u na di daalusun su taŋ-la kala le. U tuoŋ faasa viisi. ¹⁷ Ŋii ne Pɔɔl mu Juu tinŋaa Wii-chuo le dia. U bul Wia wiaa pi Juu tinŋaa ari nialin sii fá Wia, ba kaa lere. U yie juu yobo maa che-na kala a bul Wia wiaa a pi nialin si yie ko dime. ¹⁸ Kerichiba-la doŋsun sii to Epikuuras woŋbiin ari Sitɔik kerichiba doŋsun ma ku nau. Niaa doŋsun ma piɛɛ, “Bee kiaa ne ni-yaarin deen ma chinaa bul?” Doŋsun ma si, “U naga veŋ-falii wiaa ne u bubul.” Pɔɔl si yie bul Yesu wiaa ari u si sii suun le ne tii ba bul ŋii. ¹⁹ Ŋii ne ba kenu kaa mu ba si yie hilimi dia-la le baa yire Ariyopagis a bul, “La cho di la nii wu-falin deen wiaa ŋ sii dagu ne. ²⁰ Wialin doŋsun ŋ sii bul ŋaa wu-kpuŋkperisin ne la teen. La saa cho di la nii ba bubuŋ ne woruŋ.” ²¹ Ateŋ niaa ari ba nuhuɔraa kala bi wii-kala kaa pe, see di ba bul wu-falia-la ba si nia a pi niaa, a ma cho di ba jegile nii wu-falaa niaa teen. Ba wiin kala ne ŋii.

²² Ŋii ne Pɔɔl sii chin nialin fa si hilime tutuobaanin a bula piba a bul, “Mi si ko daha, mi na ari ma cho vuiaa kpaarin ne woruŋ. ²³ Mi sii golle ma taŋ le, mi na ma vesin. Mi bira na

koruŋ maa ma si saa. Ŋla ne ma tuuro heu le, 'Wia-la la si bi jin di-kpaariŋ le ŋla.' " Ŋii ne Pool bira bul, "Wia-la ma sii chuole aŋ buu jin, u wiaa ne mi bulaa pima ŋii. ²⁴ Wia-la si ŋaa dunia ari kuŋ-kala si he dime, a ŋaa wia nyuŋ ari tinteenŋ kala Tiina, u bi lee-la nuhuobiine si saa aa kpaare vuiaa ka juu. ²⁵ U bi naga u si che kuŋ ka ne tii uu che nuhuobiinee tima pu. U ne pi nuhuobiinee miisinŋ ari wiese ari kuŋ-kuŋ-kala. ²⁶ Wia fa ŋaa ni-bala ne buŋbuŋ-la. Ni-bala-la le ne dunia niaa ta-geŋtisinŋ kala to ko. Ba hoŋ dunia seme kala. Ka di u ŋaaba, u ne dage bua-la ba si jaŋ keŋ miisinŋ, ari lere-la kala ba si jaŋ hoŋ. ²⁷ U ŋaaba ŋii di ba wuo bee cheu a lilaare lee-kala di ba nau. Ama Wia saa bi di-bolii he. U kpagela kuŋ-kala ne. ²⁸ Nuu kubala ne bula ari u doluŋ le ne la keŋ miisinŋ aa veŋ a he dime. U saa ŋaa wutitii. Ma goŋo diŋdennee doŋsuŋ ma fa bul ŋii a bul ari la ŋaa u biirinŋ ne. ²⁹ La saa si ŋaa u biirinŋ, u bi maga di la biine Wia nage kialinŋ nuhuobiine si keŋ selime kaa me, koo ku-la ba si keŋ hoŋ koo tabiinŋ kaa ŋaa ne. U bi naga kiaa deenba nuhuobiine si keŋ u wu-jiminŋ kaa ŋaa ne. ³⁰ Bua-la le nuhuobiinee si buu jin, u fa toriko ne ba nyuŋ. Ama leele u bula pipi nuu-kala lee-na kala di ba birima lii ba haacheba le, ³¹ bee wiaa u he tapulii ne u si jaŋ dii dunia niaa kala sariya ari tuo-bala. U jaŋ to nuhuobiinŋ-la le u si liisa ne a dii sariya-la. Nii-la si suba, u chisu suuŋ le, di nuu-kala wuo jin ari wutitii ne."

³² Nialinŋ si nia ari Pool bul suuŋ siininŋ le

wiaa, ba dɔŋsuŋ mumɔmu, ama dɔŋsuŋ ma si di ba cho duu maachie bira bul wii-la di ba nii. ³³ Ŋii nɛ Pɔɔl sii a lii lee-la ba si hilime. ³⁴ Niaa dɔŋsuŋ laa wialinɔ dii a to u hariŋ. Ba tuɔŋ dɔŋɔ baa yire Dayɔnaasias. U fa hɛ nialinɔ sɪi hilimi Ariyɔpagis dia-la tuɔŋ dɔŋɔ nɛ. Haal kubala maa baa yire Damaris ari niaa ma dɔŋsuŋ laa wialinɔ dii.

18

Pɔɔl mu Kɔriŋti tinɔteen

¹ Ŋii nɛ Pɔɔl sii Ateŋ lɛ a mu taŋ dɔŋɔ baa yire Kɔriŋti. ² U na baal kubala a lii Pɔŋtɔs, Rom tinɔteen taŋ nɛ, baa yire Akuila. U fa ŋaa Juu tiina nɛ. Ba di u haala Pirisila si lii Rom kɔ, u bi diene. Kuori-balinɔ ba sɪi yire Kulɔɔdiɔs fa bula pi Juu tinɔŋaa kala di ba lii Rom lɛ. Ŋii nɛ tii ba sii kɔ. Pɔɔl mu ba dia duu chuɔleba. ³ U mu juu ba dia a chuchua dime, bɛɛ wiaa ba kala tinɔ tinɔ-bala nɛ. Ba fa keŋ tenniŋ yiyere leŋŋɛ nɛ aa yalle moribee. ⁴ Chɛ-wiesii-la chɛɛŋ kala u yie mu ba Wii-chuɔle dia. Ba di Juu tinɔŋaa ari Giriik tinɔŋaa keŋ wiaa lilɛɛ. U wiwalime di ba sei wii-la.

⁵ Ŋii nɛ Saalas ari Timoti lii Masidoonia kɔ. Bua-la lɛ ba si kɔ, Pɔɔl jonɔ u nyuŋ kala hɛ aa bul Wia wiaa, a dage woruŋ a pi Juu tinɔŋaa ari Yesu nɛ ŋaa Kirisito. ⁶ Ŋii nɛ ba lii u hariŋ aŋ tuusu. Ba si ŋaa ŋii, u kpesi u genniŋ kuŋ-kolluŋ heba lɛ aŋ bula piba a bul, “Ma wu-bɔŋŋɔɔ jaŋ nyua ma nyuŋ lɛ. Mi wii dee. A lii jiniŋ mi jaŋ mu a bul Wia wiaa pi nialinɔ si bi Juu tinɔŋaa ŋaa.” ⁷ U bul ŋii aŋ sii mu juu baal kubala dia, baa yire

Taatis Jasitis. U faa chuɔɛ Wia nɛ. U dia kpage Wii-chuɔɛ dia. ⁸ Baal kubala baa yire Kirisipas nɛ fa ɲaa Wii-chuɔɛ dia-la kuhianɲ. Ba di u dia niaa kala laa la Tiina Yesu wiaa dii. Niaa ma yuga Kɔriŋti lɛ a nii Wia wialaa a laaba dii. Ba foba Wii-chuɔɛ liiɲ. ⁹ Titanɲ kubala Pɔɔl na ari duosoo tuɔɲ di Wia bula pu a bul, “SÍ fawulluɲ fá. Haa bul wiaa pipi niaa a sí leɲ. ¹⁰ Mi chinɲ ɲ hariɲ. Nuu-kala bi jaɲ wuo keninɲ a ɲaanɲ wu-bɔɲ kala, bɛɛ wiaa mi niaa yuga taɲ deenɲ lɛ.” ¹¹ Pɔɔl hɔɲ dime ɲii jina ari lebi a didage Wia wiaa pipi niaa.

¹² Bua-la lɛ baal kubala baa yire Galio nɛ fa ɲaa Giriik kuoro. U fa si dii kuoruɲ ɲii, Juu tinɲaa sii hɛ dɔɲɔ lɛ a keɲ Pɔɔl, a kenu kaa mu ba sariya didiiliɲ. ¹³ Ba bul, “Baala deenɲ walime di niaa sei a chuchuɔɛ Wia woɲbii-la si jaɲ chei la kisiɲ lɛ nɛ.” ¹⁴ Pɔɔl si ɲaa duu bul wiaa, ɲii nɛ Galio bula pi Juu timma-la a bul, “Juu timma, di baala deenɲ nɛ fa ɲaa wii chei, u fa jaɲ keɲ woɲbii di mi keɲ kenyiri a jegile nii ma teenɲ. ¹⁵ Ama u si ɲaa wu-bulii nɛ ma kaa lɛrɛ ari yiraa wiaa, ari ma titia kisinninɲ wiaa, u maga di ma titia kaa mu bula wase nɛ dia lɛ. Mi bi jaɲ wuo laa wiinɲ deenɲ jinɲ.” ¹⁶ U kiriba ta ba lii sariya didiiliɲ. ¹⁷ Ba kala lii gollo keɲ Sɔsitenis, nii-la fa si ɲaa Wii-chuɔɛ dia kuhianɲ dɔɲɔ, a ɲmobu sariya didilliɲ boinɲinɲ. Ama Galio sipaa kala fa tuo dime.

Pɔɔl miira mu Anɲiok tinɲeen

¹⁸ Pɔɔl hɛ Kɔriŋti lɛ a dieni. ɲii nɛ u sii a chuɔɛ nialiɲ si laa Yesu wiaa dii Kɔriŋti lɛ aɲ

lii. Ba di Pirisila ari Akuila kala sii mu a juu liiŋ daboro di ba mu Siiria tiŋteenŋ. Ka di banna juu liiŋ daboro-la, Pɔɔl ta niŋ Wia teenŋ taŋ kubala baa yire Keŋkiriya le aŋ fuŋ u nyuŋ, aŋna juu daboro-la. ¹⁹ Ba mu yi taŋ kubala baa yire Efesis. Dime Pɔɔl leŋ Pirisila ari Akuila aŋ mu juu Wii-chuoŋe dia. Ba di Juu tiŋŋaa keŋ wialiŋ lilere. ²⁰ Nialiŋ doŋsuŋ bul duu hoŋ ba teenŋ dieni, ka u bi seye. ²¹ U si sii dime, u bula piba a bul, “Di Wia ne pimi woŋbiŋ, mi jaŋ miira ko ma teenŋ.”

Ŋii ne u sii mu juu liiŋ daboro a lii Efesis le, ²² a mu yi taŋ kubala niŋ baa yire Sizariya. U sii dime a mu Jerusalem, a mu chuoŋe nialiŋ si laa Yesu wiaa dii aa hilimi dime. U bira sii dime a mu Antiok. ²³ U hoŋ dime a dieni mua a bira sii, a to Galiisia ari Firijia tiŋteenŋ, a bul wiaa pipi nialiŋ si laa Yesu wiaa dii dime di ba wasa keŋ yarida.

Apolos mu Efesis ari Korinti tiŋteenŋ

²⁴ Juu tiina ma ne fa he dime, baa yire Apolos. U lii Alekizandria ne. U ma sii ko Efesis. U fa jiŋ wiaa buluŋ woruŋ a jiŋ Wia teniŋ ma woruŋ. ²⁵ Ba fa dagu la Tiina Yesu woŋbii-la tonuŋ woruŋ. Uu dage Yesu wiaa woruŋ ari siifiŋ. Wialiŋ kala u si bula aa tige Yesu le ŋaa wutitiiba ne. Ari ŋii kala, duu nii bul Wii-chuoŋe liiŋ fonuŋ wiaa, Joŋŋ Wia lii-foori-la sii fo niaa Wii-chuoŋe liiŋ duŋduŋa wiaa ne u jiŋ. ²⁶ U si he Efesis le, u bul Wia wiaa ari nyu-duoŋ Wii-chuoŋe dia le. Pirisila ari Akuila he dime a nii wialiŋ u sii bul. Ŋii ne ba kenu kaa mu ba dia a wasa dagu Wia woŋbii-la woruŋ. ²⁷ Ŋii

ne Apolos chiche duu mu Giriis tiŋteen. Nialij si laa Yesu wiaa dii Efesis le peu le a ŋmunse tenij a pi nialij síi laa Yesu wiaa dii Giriis le, a bula piba di u ko ba kenu woruŋ. U si mu dime, u puu nialij si laa Yesu wiaa dii, Wia lahõrimo le. U peba le woruŋ. ²⁸ U di Juu tiŋŋaa faasa keŋ wiaa lilere niaa tuõŋ. U yie keŋ nii-doluŋ a joŋ Wia tenij dageba ari Yesu ne ŋaa Kirisito. U bul ŋii a wuo loba.

19

Pool mu Efesis tiŋteen

¹ Apolos fa si he Korinti le ŋii, Pool bira gollu ŋii a bira ko Efesis. U si ko dime, u na nialij doŋsuŋ si laa Yesu wiaa dii. ² Ŋii ne Pool pieseba, “Wia joŋ u Diŋ-zõŋ-la hema le nee bua-la le ma si laa Yesu wiaa dii?” Ŋii ne ba si, “Ai, la ha bi Wia Diŋ-zõŋ-la wiaa nia.” ³ Ŋii ne Pool bira pieseba, “Ni-bee ne ma to ka ba foma Wii-chuõle liiŋ?” Ŋii ne ba bul, “La to wialij Joõŋ Wia lii-foori-la si dagela ne.” ⁴ Ŋii ne Pool bira si, “Nialij si birima lii ba haacheba le ne, Joõŋ fufo Wii-chuõle liiŋ. U fa bula piba ari nuu jaŋ ko u hariŋ, u yiriŋ ne Yesu, duu ko di ba laa u wiaa dii.” ⁵ Ba si nii wiŋ deŋ Pool si bula, ba ŋaa ba foba Wii-chuõle liiŋ la Tiina Yesu doluŋ le. ⁶ Ŋii ne Pool joŋ u nisaa danba le. U si ŋaa ŋii, Wia Diŋ-zõŋ-la ku tuu heba le. Ba suomo bubul yiikori-yiriba ba si bi jiŋ, a bul Wia wiaa Wia Diŋ-zõŋ-la doluŋ le maa. ⁷ Niaa deŋba kala fa ŋaa ari baalaa fi ari balia ne.

8 Pɔol si he Efesis le, u venɛɛ juu Wii-chuoɛ dia cheŋsiŋ batori, a chaasa bubul Wia kuorii-la wiaa ari nyu-duoŋ. Ba di niaa keŋ wialiq lilere, u wiwalime di ba sei wii-la. ⁹ Ama nialiq doŋsuŋ nyuŋ si dolie, ba bi wii-la laa dii, aŋ bubul wu-boŋŋoo a tige la Tiina Yesu woŋbii-la tonuŋ wiaa. Nialiq si laa Yesu wiaa dii aa hilimi tuoŋ ne ba bul nii. Pɔol leŋba aŋ keŋ nialiq si laa Yesu wiaa dii kaa mu. Ba mu juu baal kubala dii-bal baa yire Tiranis. Pɔol ari niaa yie keŋ wiaa lilere dime tapulii-na kala. ¹⁰ U venɛɛ ŋaa nii a yi jisiq balia ne. Juu tiŋŋaa ari Giriik tiŋŋaa kala si he Esia tiŋteŋ le wuo nii la Tiina Yesu wiaa.

Sikiiva biirinŋ gollo kiri jin-boŋŋoo

¹¹ Wia fa joŋ dol-bal kubala ne a pi Pɔol, u ŋiŋaa wu-kpuŋkperisiŋ. ¹² Pɔol yaraa geri-kosumoo ma paala ba yie paa kaa mu pi nyanyal tiŋŋaa ba duduori. Di jin-boŋŋoo ne keŋ nuu maa, ba lii tiina le. ¹³ Juu tiŋŋaa doŋsuŋ ma fa he dime a ma fa golle aa kiri jin-boŋŋoo niaa le. Ba wiwalime di ba ŋaa nii la Tiina Yesu doluŋ le ne. Ba bula pi jin-boŋŋo-la a bul, “Mi si, má lii Yesu doluŋ le, nii-la wiaa Pɔol sii bul.” ¹⁴ Baalaa balipe ne faa ŋaa nii. Ba nyimma yirinŋ ne Sikiiva. U fa ŋaa Juu tiŋŋaa nialiq si kpu pusuŋ pipi Wia kuhianŋ doŋo ne. ¹⁵ Ŋii ne jin-boŋ-la bula piba a bul, “Mi jinŋ Yesu a jin Pɔol maa, aŋ ka ma ma ŋaa kubɛɛba ne?” ¹⁶ Ŋii ne jinŋsiŋ si keŋ baal-la wuoba. U sii a keŋba a ŋmooba woruŋ a pireba. Ba genniŋ kala kiɛɛɛ. Ba kala fá lii dia-la tuoŋ ari yaribiree. ¹⁷ Juu timma-la ari

Giriik timma-la ari nialij kala si he Efesis le nii wiij deej. Fawulluj keŋba kala. Ba denne la Tiina Yesu woruj. ¹⁸ Nialij ma doŋsun si laa Yesu wiaa dii yuga ko, a ku dage ba wu-bomo-la ba si ŋaa a pi Pool, niaa tuoj. ¹⁹ Ba tuoj niaa yuga a faa ŋaa daalusuj. Ba kala paa tenni-la ba fa si karima aa ŋaa daalusu-la. Ba paa nyige nuu-kala siaa le. Ba si keŋ tenni-la kala yalij pe doŋo le, u ŋaa siidi bui bui bui ne. ²⁰ La Tiina niij wiaa teeli leriŋ kala a dol woruj.

Niaa ŋaa taawei Efesis le

²¹ Ŋii ne Pool biine ari u jaŋ to Masidoonia tiŋteen ari Giriis tiŋteen a mu Jerusalem. Ŋii ne u bul, “Di mi ne mu dime, u maga di mi mu Rom maa.” ²² Ŋii ne Pool tiŋ nialij fa si pe u le ba tuoj balia di ba mu Masidoonia. Timoti ari Irasitas ne u tiŋ. Aŋ ka u titia hoŋ Efesis le Esia tiŋteen a dieni mua.

²³ Bua-la le yuosuj fa juu Efesis le siifesiŋ a tige la Tiina Yesu wonbii-la tonuj wiaa. ²⁴ Libiri kubala ne fa he dime. U yiriŋ ne fa Demiitias. U fa keŋ selime ne a kaa lilibi kiaa, ba nage ba taŋ veŋ-baliŋ Atemis. Tiŋtiniŋ deej le ba di u tiŋtinnaa na moribiee kiŋkeŋ. ²⁵ Chee kubala u yire u tiŋtinnaa ari u tiŋtinni-doŋsun a bula piba a bul, “Mi nan-doŋsun, ma jima ari tiŋtiniŋ deej ne ŋaa la kuori. ²⁶ Ma titia nia a nina maa wialiŋ Pool sii bul. U si, vuia-la nuhuobiinee sii libi, ba bi wia ŋaa. U saa wuo keŋ ni-daj nyusuj birime ba sei wiila. U ŋaa ŋii Efesis deej le ari Esia tiŋteen jesin kala le ne. ²⁷ Wii-la la sii fá ne ŋla: Niaa jaŋ

chei la tiŋtiniŋ deen yiriŋ. La biraa fá ari la veŋ-baliŋ Atemis jaŋ ku ŋaa ku-too. Niaa bira bi jaŋ zizilu. Læle Esia niaa ari dunia nuu-kala níi zilu.”

²⁸ Nialiŋ si nii wii-la, ba baaniŋ sii. Ba ŋaa goŋ a bubul, “La veŋ-baliŋ Atemis si he Efesis le ne keŋ doluŋ.” ²⁹ Ŋii ne ba keŋ taŋ kala vugime. Ni-daŋ-la keŋ Gayas ari Arisitaakis si lii Masidoonia a tuto Pool hariŋ. Ba lereba kaa mu lee-la taŋ-la niaa si yie hihilimi. ³⁰ Ba si keŋba kaa mu dime, Pool fa cho duu mu juu nialiŋ tuoŋ, ama nialiŋ si laa Yesu wiaa dii bi seye. ³¹ Esia tiŋteenŋ kuhiasiŋ doŋsuŋ si dii Pool naŋdoŋsuŋ tiŋ di ba sulu duu sí nialiŋ tuoŋ juu. ³² Nialiŋ kala si hilime bi jiŋ wii-la síi ŋaa. Doŋsuŋ ŋaa goŋ a bul ŋla ne, doŋsuŋ ma si wiŋ deen ne. Ba kala jesinŋ paala fa bi jiŋ wii-la si tii ba ku hilimi doŋo le. ³³ Juu tiina kubala ne fa he nialiŋ tuoŋ. Baa yire Alekizanda. Juu tiŋŋaa leŋe u lii chiŋ ba sipaanŋ ne. Ŋii ne tii nialiŋ doŋsuŋ biine duu ŋaa wii-la tuoŋ ni-bal ne. Ŋii ne Alekizanda keŋ u nisiŋ vigi di ba keŋ goŋ, aŋ wiwalime duu bula pi nialiŋ di ba di u naŋdoŋsuŋ bi wii cheye. ³⁴ U síi ŋaa ŋii, ba bene duu ŋaa Juu tiina. Ŋii ne ba kala bira ŋaa goŋ a he doŋo le a yi hawaba balia aa bul, “La veŋ-baliŋ Atemis si he Efesis le ne keŋ doluŋ.” ³⁵ Ŋii ne ba taŋ kerichi-hianŋ doŋo ku lii a wuo ŋaa ba keŋ goŋ. U bula piba a bul, “Efesis niaa, nuu-kala ne jima ari la taŋ Efesis ne tii la veŋ-baliŋ Atemis ari u di-kpaariŋ kala, a pe tabii-la sí lii wia nyuŋ ku tuu tel, la kpikpaare le. ³⁶ Nuu-kala bi jaŋ wuo keŋ wiŋ deen kaa

lerɛ. Ɗii wiaa, má leŋ goŋ aŋ sí wii-la si bi bubuo kɛɛ ɲaa. ³⁷ Niaa deɛɲba bi kuŋ gaa joŋ la veŋ-baliŋ di-kpaariŋ, ba bira bi wii bula chei la veŋ-baliŋ yiriŋ maa, ka ma keŋba kaa ko daha. ³⁸ Di Demiiias ari u tiŋtinnaa nɛ keŋ wii ari nuu, sariya keŋ u tapul-diilie nɛ, ma taŋ kuhiasiŋ ma hɛ dime di ba dii sariya. Má leŋ di ba mu dime a nyaŋ doŋo. ³⁹ Ama di wii doŋ ma nɛ hɛ dime maa che di ma bul, má leŋ bua-la taŋ kuhiasi-la si yie ko a hilimi di ba bula wase. ⁴⁰ Di ba nɛ piɛsɛla, la bi wii-kala jaŋ wuo bul a tige taawɛi deɛŋ wiaa si ɲaa jiniŋ. Wii-la mi sí fá nɛ ɲla, ba jaŋ bul di la nɛ hɛ taawɛi-la.” ⁴¹ U si bul ɲii dɛɛ, u ɲaa nialiŋ fa si hilime sii a viiri.

20

Pool mu Masidoonia ari Giriis tiŋteen

¹ Ɗii nɛ taawɛi-la dɛɛ. Ka Pool yire nialiŋ si laa Yesu wiaa dii Efesis lɛ a bul wiaa piba di ba nyuŋ nyaase. U si bul wialiŋ dɛɛ, u taba aŋ sii mu Masidoonia tiŋteen. ² U gollɛ Masidoonia tiŋteen kala a bul wiaa yuge piba di ba nyuŋ nyaase. Ɗii nɛ ka u lii dime a mu Giriis tiŋteen. ³ U hɛ Giriis tiŋteen lɛ cheŋsiŋ batori. Ɗii nɛ u ɲaa siri duu juu liiŋ daboro a mu Siiria tiŋteen. U si ɲaa siri ɲii, u nia ari Juu tiŋŋaa vuure u wiaa di ba kpuu. Ɗii nɛ u keŋ u tuɔbiinaa birime a miira sii to Masidoonia. ⁴ Baal kubala nɛ fa to u hariŋ. Baa yire Sopata a lii Biriya. U fa ɲaa Piras bie nɛ. Ka niaa deɛɲba: Arisitaakis ari Sekuŋdas a lii Tesalonaaka, baal kubala maa baa yire Gayas

a lii Dεεbi, ari Timoti. Niaa balia ma he dime a lii Esia. Baa yire Tikikas ari Turōfimōs. ⁵ Ba ne laa sipaan a mu gberela Turōwas le. ⁶ La he dime bua-la le ba si yie dii boroboro si bi si-buruŋ kenε. U kieli, ka la sii Filipa le a juu liiŋ daboro, a veŋ tapulaa banŋ aŋ-na yi Turōwas. La he dime tapulaa balipe.

Pōol mu Turōwas tiŋteen

⁷ Lahadi cheeŋ la kala he doŋo le a dii kudiile-la Kirisito fa si si di la didii a liliisi u wiaa. U taŋ nii pul di Pōol sii viiri. Ŋii ne u bul wiaa deeŋ deeŋ taŋ siesi. ⁸ La hoŋ lusuŋ nyuŋ dia le ne a nyige chaanaa yuge. ⁹ Bapuosi-bie kubala ma he dime. Baa yire Yutikas. U fa hoŋ tokoro niŋ ne. Pōol si bul wiaa didieni ŋii, u hoŋo didiege doŋ a joŋo piŋ doŋ, a foro lii lusuŋ nyuŋ dia-la nyuŋ a tuu tel. Ba tuu joŋu duu suba. ¹⁰ Ŋii ne Pōol ma sii tuu a tiŋ a guoru, aŋ bula pi nialŋ a bul, “Ma sí leŋe duu ŋaa wii, u weye ne.” ¹¹ Ŋii ne ka Pōol bira jil lusuŋ nyuŋ dia-la ba didii kudiile-la Kirisito fa si si ba didii a liliisi u wiaa. U si dii dεε, ba bira keŋ ba wu-buluŋ halii taŋ-pul. Ŋii ne u viiri. ¹² Ba keŋ bapuosi-bie-la kaa mu dia duu weye. U ŋaaba tuotōruŋ.

Pōol sii Turōwas le a mu Miliitas

¹³ Ŋii ne la sii a mu juu liiŋ daboro a duoro mu Asōs. Pōol fa bula pila ari la juu liiŋ daboro a duoro mu Asōs, ka duu veŋ naasiŋ le ko a juu liiŋ daboro Asōs le. Ŋii ne la juu liiŋ daboro a mu Asōs. Dime ne la fá mu di la joŋ Pōol. ¹⁴ Pōol si ku puula Asōs le, la joŋu ari liiŋ daboro a mu to Mitilini. ¹⁵ La bira sii dime. U taŋ si pula,

la ku yi Kiyos. Taŋ doŋo bira si pula, la ku yi Samos. U taŋ si pula, la ku yi Miliitas. ¹⁶ La bira sii Miliitas le. Pool si duu bi jaŋ chin Efesis le. U si, u bi che duu dieni Esia tinteen, duu faa che duu mu Jerusalem lima lima ne a puu Pentikos che-gbieli-la dime.

Pool bul wiaa a pi nialin si laa Yesu wiaa dii aa hilimi kuhiasin Efesis le

¹⁷ Ŋii ne la kiele ko Miliitas. Pool tima yire nialin si laa Yesu wiaa dii aa hilimi kuhiasin Efesis le di ba ko. ¹⁸ Ba si ko, u bula piba a bul, “Ma ma jin Ŋii mi si naga ne, a chin bua-la le mi si bumo ko Esia tinteen ne a kuko jinin. ¹⁹ Mi si tin tinŋaa pi la Tiina Wia Ŋii, mi ken mi titia muuri ne kinken. Mi ma yel sii-liirin a tin ma wiaa. Mi na heen maa Juu tinŋaa teen, ba si yie vuvuure di ba kpumi. ²⁰ Mi dagema wii-na kala si jaŋ pema le, mi bi kaa faama. Mi dagema Wia wiaa, niaa tuon ari ma diisin kala ma le. ²¹ Mi bula pi Juu tinŋaa ari Giriik tinŋaa kala siifisin di ba birima lii ba haacheba le an ku to Wia, a laa la Tiina Yesu wiaa dii. ²² Wia Din-zon-la dagemi di mi mu Jerusalem. U nin le ne mi lele to aa mu ŋla. Mi bi jin wii-la kala si jaŋ ŋaami le dime. ²³ Mi ta jin ne ari taŋ-na kala le mi si mua, Wia Din-zon-la yie bula pimi siifisin ari wiaa jaŋ juumi, di ba kenmi to dia maa. ²⁴ Ama mi si yie beŋ mi miisin, u bi kuŋ-kala ŋaa mi teen. Mi taa che di mi tin tinŋimii-la dere mi Tiina Yesu si si mi tin ne. U ne si di mi bul Wia wu-zom-la a pi niaa, a bula piba Ŋii u si jaŋ faba nennige. ²⁵ Lele mi jima ari ma niaa deenba mi si yie golle ma tuon a

bul Wia kuorii-la wiaa pima, ma bira bi jaŋ kɔ di ma nami. ²⁶⁻²⁷ Mi si bul Wia wialij pima ŋii, mi bi wialij kala Wia si ŋaa kaa faama. Mi saa bulaa pima siifiesij jiniŋ tapuluŋ deen di ma nuu-kala kɔ duu lɛlɛ, mi bi wii cheye. Ma wu-bɔŋŋɔɔ jaŋ nyua ma nyuŋ lɛ. ²⁸ Má beŋ ma titia nyuŋ woruŋ, aŋ pɛ beŋ nialij maa u Diŋ-zɔŋ-la si joŋo hɛ ma nisij lɛ. Má beŋ nialij si laa Yesu wiaa dii a hihilimi nyuŋ, ari pie-daara si yie beŋ u piesee nyuŋ ŋii. Wia nɛ joŋ u titia bie chaliŋ yɔɔba. ²⁹ Mi jima, di mi nɛ leŋma, ni-bɔŋŋɔɔ jaŋ ku juu ma tuɔŋ, ari gungurusuŋ si yie juu pusuŋ tuɔŋ ŋii. Ni-bɔmɔ-la bi jaŋ leŋma, ba jaŋ walimema. ³⁰ Niaa jaŋ lii ma tuɔŋ maa a keŋ wialij kaa birime, a nyise nialij si laa Yesu wiaa dii di ba miire hariŋ a toba. ³¹ Ŋii nɛ tii mi si, má beŋ ma titia nyuŋ ŋii. Máa liisi ari mi dagema nuu-kala jisij batori nɛ ŋla wiiheye ari titaŋij kala, a yel sii-liirin ma woruŋ ma wiaa. ³² Mi lɛlɛ joŋma hɛ Wia nisij lɛ nɛ. Wia wu-zɔmɔ-la lahɔrimɔ lɛ u jaŋ pɛma lɛ. U jaŋ wuo pɛma lɛ di ma keŋ doluŋ a chiŋ ma yarida lɛ. U jaŋ leŋ di ma wuo dii kialij u si ŋaa bil ma sipaan Wia kuorii-la lɛ a gbigbere nialij si laa u wiaa dii lɛ. ³³ Mi ha bi ma kuŋ-kala moribiee koo genniŋ biina di mi kaa laa. ³⁴ Ma titia jima di mi tima woruŋ, a na kialij kala la di mi nanɔɔŋsuŋ sii che. ³⁵ Mi ŋaa ŋii di mi wuo dagema di ma faasa tiŋ tiŋtiŋŋaa ŋii, ma jaŋ wuo pɛ puwuoloo lɛ aa liisi ari la Tiina Yesu fa si bul ŋii. U si,
 ‘Ŋ si joŋ kua pi nia,
 u nɛ keŋ tuɔɔruŋ

a kii ŋ si laa kua nia teen.’ ”

³⁶ Pɔɔl si bul wiaa dɛɛ, u tuu kpirimi a chuɔɛ Wia a piba kala. ³⁷ Ba guoru a yel sii-liiriŋ. ³⁸ Ba tuɔŋ chei woruŋ, bɛɛ wiaa u fa bula piba ari ba bira bi jaŋ nau. Ŋii nɛ ba kɛnu kaa mu liiŋ daboro leriŋ.

21

Pɔɔl mu Jerusalem

¹ La ta dɔŋɔ aŋ juu liiŋ daboro. La vɛŋ tegi tegi a mu lee kubala baa yire Kɔs, a bira sii dime. Taŋ si pula la mu lee kubala baa yire Roodis, a bira lii dime a mu Patara. ² Dime nɛ la na liiŋ daboro duu mu Fɔniisia. La juu mu. ³ La sii mu ŋii, la na lee kubala la n-gua, baa yire Saapɔs. La kieli dime a mu yi Siiria tiŋteen. La mu chiŋ taŋ kubala ɛ baa yire Taya. Dime nɛ liiŋ daboro-la che duu chiŋ di ba chaare kiaa si hɛ liiŋ daboro-la ɛ. ⁴ La che mu na nialiŋ si laa Yesu wiaa dii dime. La hɔŋ ba teen tapulaa balipe. Ba bula pi Pɔɔl Wia Diŋ-zɔŋ-la doluŋ ɛ duu sí Jerusalem mu.

⁵ La si hɔŋ dime tapulaa balipe ŋii, la bira lii dime a joŋ la woŋbiŋ. Baalaa ari ba haalaa ari ba biiriŋ kɛŋla kaa lii taŋ-la tuɔŋ. La kala tuu kpirimi liiŋ niŋ a chuɔɛ Wia. ⁶ La ta dɔŋɔ dime aŋ juu liiŋ daboro, ka ba ma miira mu dia.

⁷ La lii Taya ɛ a joŋ la woŋbiŋ a mu taŋ kubala baa yire Pitolimiiyas. La mu chuɔɛ nialiŋ si laa Yesu wiaa dii dime aŋ chua. ⁸ U taŋ si pula, la sii a mu Sizariya, a mu juu baal kubala dia baa yire Filip. U fa gollɔ bul Wia wiaa nɛ aa pi niaa. U fa ŋaa nialiŋ balipe dɔŋɔ

ne ba fa si liisa Jerusalem le. ⁹ U fa kenj toloo banese ne. Ba fa bi balaba jaa anj fa bubul Wia wiaa Wia dolun le. ¹⁰ La he dime nji tapulaa banmene, di baal kubala lii Judiya tinjeen a ma ko, baa yire Agabos. U fa nja nii-la sii bul wiaa, Wia Din-zon-la dolun le ne. ¹¹ U ko la teenj a laa Pool damere a kaa voo u titia naasinj ari u nisaa anj bul, "Ŋla ne Wia Din-zon-la bul, 'Juu tinjaa janj kenj damere deenj tiina a vobu nja Jerusalem le, a jonu he nialinj si bi Juu tinjaa nja nisinj le.'"

¹² La si nii wiinj deenj, la di nialinj fa si he dime sul Pool duu si Jerusalem mu. ¹³ Nji ne Pool bula piba a bul, "Be ne tii ma yiyel nja a nja mi tuonj chei nja? Di ba ne janj kenjmi voo, koo di ba ne kpumi maa Jerusalem le a tinj mi Tiina Yesu wiaa, mi seye ne." ¹⁴ U si bul nji, la na ari la buu wuo nyagaa bil. Nji ne la lenj anj bul, "Wia janj lenj di wii-kala u sii che u nja duu nja."

¹⁵ Nji ne anj ka la nja siri a sii mu Jerusalem. ¹⁶ Nialinj donsunj si laa Yesu wiaa dii a lii Sizariya ma to la harij a mu, a kenla kaa mu juu baal kubala dia baa yire Mineesinj. U lii Saapos ne. U laa Yesu wiaa dii bua-la le ba fa si suomo bubul Yesu wiaa pipi niaa ne.

Pool mua duu na Jeems

¹⁷ La si yi Jerusalem, nialinj si laa Yesu wiaa dii dime kenla worun. ¹⁸ Tanj si pula, la di Pool mu di la na Jeems. La mua di nialinj kala si laa Yesu wiaa dii kuhiasinj kala he dime. ¹⁹ Nji ne Pool chuoleba anj bula piba nji kala Wia si peu le u tinj tinjinjaa nialinj si bi Juu tinjaa nja tuonj.

20 Ba si nii wiŋ deŋ, ba lolle Wia aŋ bula pi Pɔɔl a bul, “La naaŋbii, bee na Juu tiŋŋaa yuga si laa Yesu wiaa dii. Ba yi niaa bui bui bui a kala tuto wialŋ woruŋ Moosis fa si ŋmuŋsa bil di niaa tuto. 21 Ba nii ŋ wiaa. Ba si ŋ dage Juu tiŋŋaa kala si he nialŋ si bi Juu tiŋŋaa ŋaa tuɔŋ di ba via wialŋ Moosis fa si ŋmuŋsa bil di niaa tuto, a bira bul di ŋ si di ba sí ba biirin penee keru a sí Juu tiŋŋaa naabalimaba wiaa to. 22 Ba jaŋ nii ari ŋ kɔ. Bɛɛ nɛ saa la jaŋ ŋaa? 23 Saa to la niŋ wii-la la si si ŋŋ ŋaa. Baalaa banese nɛ he daha. Ba ta niŋ nɛ Wia teen, baa che di ba liise niŋ deŋ Wia teen. 24 Keŋ baalaa deŋba a ma toba le, a ma piise ŋ disinniŋ ta, a tiŋ moribiee di ba ma piise ba disinniŋ ta aŋ fuŋ ba nyusuŋ maa. Ŋ ŋaa ŋii nuu-kala jaŋ wuo to ŋii le jiŋ ari wialŋ kala ba si bula a tigeŋ le bi wutitii ŋaa. Ba jaŋ na ari ŋ ma titia ka to wialŋ Moosis fa si ŋmuŋsa bil di niaa tuto nɛ. 25 Ama nialŋ si laa Yesu wiaa dii aŋ bi Juu tiŋŋaa ŋaa, la ŋmuŋse teniŋ a bula piba di ba seye di ba bira sí vuiŋ namia chaŋ, di ba bira sí pusuŋ chaliŋ ma dii, a sí pusuŋ si suu pimee dii, a liise ba titia ba-choruŋ ari ha-choruŋ wu-ŋaalaa le.” 26 Pɔɔl naŋdɔŋsuŋ si bul ŋii, u taŋ-pul, Pɔɔl keŋ baala-la banesemiŋ mu, ba kala piise ba disinniŋ ta aŋ juu Wia-dia. U dage nialŋ si kpu pusuŋ pipi Wia tapulaa mage ŋii ba si jaŋ piise ba disinniŋ ta, ka di ba kuŋ-kala-na kpu pusuŋ pi Wia. Tapulaa balipe nɛ u dage.

Ba keŋ Pɔɔl Wia-dia le

²⁷ Tapulaa balipe-la sii yi, juu tinŋaa doŋsun si lii Esia na Pɔɔl duu he Wia-dia le. Ba nyise ni-dan he ba keŋ Pɔɔl. ²⁸ Ba faasa kpia a bul, “Iziral timma, má ku pɛla le. Baal-la si golle lee kala a didage wiaa lee-na kala a chichei la niaa sii to wonbii-la, aa chei Moosis fa si ŋmunse wialin bil di niaa tuto maa, a bul wu-bɔŋŋɔɔ a tige Wia-dia deen ma le, u nii kɔ daha nii. U paala keŋ Giriik tinŋaa kaa ku juu Wia-dia-la, a ŋaa lerin deen keŋ disinnin.” Wii-la si tii ba bul ŋla: ²⁹ Ba fa na baal kubala duu to Pɔɔl harin taŋ-la le. U yirin ne Turɔfimɔs a lii Efesis. Ba fa biina Pɔɔl kenu kaa juu Wia-dia-la ne. ³⁰ Ŋii ne taawei sii taŋ-la kala le, nialin kala to doŋɔ a keŋ Pɔɔl a kenu kaa lere lii Wia-dia-la le. Ŋii ne aŋ ka ba guu keŋ Wia-dia-la boiniree to. ³¹ Ba sii walime di ba kpoo, Rom laali-yuoroo kuhian nii ari taawei sii Jerusalem kala le. ³² U si nii nii, u sii a guu liise laali-yuoroo doŋsun ari ba kuhiasin, ba fá mu taawei-la lerin. Nialin si nau ari laali-yuoro-la, ba bira bi Pɔɔl ŋmobo. ³³ Laali-yuoroo kuhian-la mu keŋ Pɔɔl, a ŋaa ba keŋ choromɔɔ balia kaa vɔbu. Ŋii ne u piесе nialin a bul, “Kube ne nia deen? Bee ne u ŋaa chei?” ³⁴ Ba kala ŋaa goŋ. Doŋsun bubul wiin deen, doŋsun ma bul wiin deen. Niaa fa sii ŋaa goŋ nii, laali-yuoroo kuhian-la bi wi-la si paala ŋaa wuo jin. Ŋii ne u ŋaa u niaa keŋ Pɔɔl kaa mu laali-yuoroo dii-duon. ³⁵ Ba si yi dia-la lusun cholun, nialin keŋ Pɔɔl lilere a wiwalime di ba kpoo, nii ne laali-yuoro-la jonu chun. ³⁶ Nialin kala to u harin a ŋaa goŋ a bubul, “Má kpoo.”

Pɔɔl bul wiaa duu laa u titia

³⁷ Ba si jil lusun chol-la a chiche di ba juu dia-la, ŋii ne Pɔɔl sul laali-yuoroo kuhian-la duu leŋ duu bul wii pu. Ŋii ne laali-yuoroo kuhian-la piɛɛ Pɔɔl a bul, “Ŋii-na ŋ nii Giriik wu-bulun neɛ? ³⁸ Ŋ dee bi Ijipiti tinŋaa baal-la ŋaa, baal-la si suomo ŋaa taawei aŋ keŋ niaa bui banese-la si kpu niaa a kaa mu giri-bine tuɔŋ?” ³⁹ Pɔɔl si, “Ai, mi ŋaa Juu tiina ne a lii Taasis, Siliisia tinŋeen ta-balin. Mii sulun di ŋ leŋ di mi bul wiaa pi nialin.” ⁴⁰ Ŋii ne u pu wonbiiŋ. Pɔɔl si chin lusun chol-la le ŋii, u keŋ u nisin vigi di nialin keŋ goŋ. Ŋii ne ba kala ŋaa fuui. Pɔɔl suomo bubul wiaa Juu tinŋaa yiikoro le.

22

¹ Ŋii ne u bula piba a bul, “Mi nyimmaba ari mi naanbiiŋ, má jegile nii wii-la mi si kene di mi bula laa mi titia.” ² Ba si nia duu bul wiaa ari ba yiikoro, ba kala ŋaa fuui. Ŋii ne Pɔɔl bul, ³ “Mi ŋaa Juu tiina ne. Ba lulmi Taasis le, Siliisia tinŋeen. Mi hanbiiŋ le ne ba keŋmi kaa ko daha a beŋmi. Gamiilial ne dagemi. U dagemi la naabalimaba wonbii-la ba sii to ari siifesiŋ. Mi tou worun a joŋ mi titia pi Wia, ari ma ma si he daha jiniŋ si ŋaa ŋii. ⁴ Mi ma to a dogise nialin fa sii to Yesu wonbii-la a chiche di mi kpuba. Mi ŋaa ba keseba vooaba a keŋba to dia, baalaa ari haalaa kala. ⁵ Nialin si kpu pusun a pipi Wia kuhian, ari kuhiasi-la kala si yie hilime vuvuure wiaa ma jaŋ wuo bula pima ari wiin deen mi si bula ŋaa wutitii ne. Ba ŋmunse tenniŋ pimi di mi kaa mu Damaasikas

a jongo pi Juu timma-la si he dime. Ba ŋaa ŋii di mi wuo keŋe nialŋ si laa Yesu wiaa dii dime a vooŋa, a kaa ko Jerusalem a doŋiseba daha.”

⁶ Ŋii ne Pooŋ bira bul, “Mi si lii joŋ woŋbiŋ aa mu Damaasikas a mu kpage taŋ-la ari wiihei-siesee, pulumuŋ guu lii wia nyuŋ a faasa chaana hemi le. ⁷ Mi tuu tel tiŋteen aŋ nii nii-la yiikoro duu bul mi teen a bul, ‘Sooŋ, Sooŋ, beŋ ne tii ŋ to mi naasiŋ a dudogise mi ŋla?’ ⁸ Ŋii ne mi pieŋe, ‘Kubeŋ ne, tiina?’ Yiikori-la bul, ‘Mi-na Yesu si lii Nazaret, nii-la ŋ sii to u naasiŋ a dudogise.’ ⁹ La di nialŋ fa sii veŋ, ba na puluŋ-la, aŋ bi nii-la fa sii bul wiaa mi teen yiikoro nia. ¹⁰ Ŋii ne mi pieŋe, ‘Mi ŋii mi Tiina?’ Mi Tiina bira bul, ‘Sii juu Damaasikas. Dime ba jaŋ dagiŋ wii-la kala mi si liisiŋ di ŋ ŋaa.’ ¹¹ Puluŋ-la chuule mi siaa, mi bira bi naa, ŋii ne la di nialŋ fa sii veŋ keŋ mi nisiŋ le a lere juu Damaasikas.

¹² Baal kubala fa he dime, baa yire Ananayas. U faa fá Wia ne a tuto wialŋ Moosis fa si ŋmuŋsa bil di niaa tuto. Juu timma-la kala fa si he Damaasikas le zizilu. ¹³ U ko mi teen a chiŋ mi seme a bula pimi a bul, ‘Mi naaŋbii Sooŋ, keŋ ŋ siaa suri.’ Bua-la titia le mi siaa suri, mi bee nau. ¹⁴ Ŋii ne Ananayas bula pimi a bul, ‘Wia-la la di la naabalimaba sii to ne liisiŋ di ŋ jiŋ wii-la u sii che di ŋ ŋaa. U leŋ ŋ na Wia Tuo-pul Tiina a nii u yiikoro maa u si bul wiaa piŋ. ¹⁵ Ŋ jaŋ ŋaa u siada tiina, a bula pi niaa wii-la ŋ si nia aŋ pe naa. ¹⁶ Beŋ ne saa tii ŋ hono dieni? Sii mu a leŋ di ba foŋ Wii-chuole liiŋ a fo ŋ haacheba ta Yesu doluŋ le.’

Wia yire Pɔɔl duu bul Wia wiaa a pi nialin̄ si bi Juu tin̄ŋaa ŋaa

¹⁷ Ŋii n̄e mi miira mu Jerusalem a juu Wia-dia a chuchuoɛ Wia. Mi s̄ii chuoɛ Wia ŋii, ¹⁸ mi na la Tiina Yesu ari duosoo tuɔŋ. U bula pimi a bul, ‘Sii lii Jerusalem ɛ lima, b̄e wiaa nialin̄ si h̄e daha bi jaŋ sei mi wialin̄ ŋ si jaŋ bula piba.’ ¹⁹ Ŋii n̄e mi bula pi Yesu a bul, ‘Mi Tiina, ba jima woruŋ di lee-na kala mi si mua, mi yie juu Wii-chuoɛ diisin̄ a k̄eɛ nialin̄ si laa ŋ wiaa dii dime, a ŋmooba aŋ k̄eŋba to dia. ²⁰ Bua-la ɛ ba si kpu Sitiivin̄, nii-la fa si ŋaa ŋ siada tiina a bul ŋ wiaa pipi niaa, mi-na Pɔɔl ma fa h̄e dime a sei di ba kpuu. Ba s̄ii kpuu, mi n̄e fa pɔ niaa deeŋba gennin̄ ba si wuro, aŋ ka ba kpuu.’ ²¹ Ŋii n̄e mi Tiina bula pimi a bul, ‘Sii daha, mi jaŋ timin̄ di ŋ mu di-bolii, nialin̄ si bi Juu tin̄ŋaa ŋaa lerin̄.’ ”

²² Pɔɔl fa s̄ii bul wiaa ŋii, nialin̄ kala fa jegile nii. Ama u si bul wiin̄ deeŋ, ba bira suomo ŋaa goŋ a bul, “Má kpu ni-toɔŋ deeŋ, u bi maga duu h̄e dunia ɛ.” ²³ Ba ŋin̄aa goŋ, aŋ k̄eŋ ba gennin̄ kpikpesi a ŋaa hagila yuyuo. ²⁴ Ŋii n̄e Rom laali-yuoroo kuhian̄-la bul di laali-yuorola k̄eŋ Pɔɔl kaa juu laali-yuoroo dii-duo-la. U si di ba viiru aŋ pīesa na wii-la si tii ba kala lii u harin̄ aŋ ŋin̄aa goŋ ŋla. ²⁵ Ŋii n̄e ba v̄obu di ba viiru. Ba s̄ii che di ba viiru, Pɔɔl pīeɛ laali-yuoroo kuhian̄-la fa si chin̄ dime a bul, “U maga di ba viire nuu si ŋaa Rom tiina aŋ bi u sariya die, a dagu u wu-cheelin̄ koo?” ²⁶ U si nii wii-la Pɔɔl si bula, u ma bira mu u kuhian̄ teen̄ a bula pu a bul, “Bee na ŋ s̄ii che di ŋ ŋaa

wii-la, baal-la ŋaa Rom tiina ne.” ²⁷ Ŋii ne laali-yuoroo kuhian-la titia sii ko Pɔɔl teenj a piɛsu, “Ŋ ŋaa Rom tiina neɛ? Bula pimi.” Ŋii ne Pɔɔl si, “Oo.” ²⁸ Laali-yuoroo kuhian-la ma bul, “Mi ma ŋaa doŋo ne. Mi ta tiŋ moribiee yuge ne aŋ-na ku ŋaa Rom tiina.” Ŋii ne Pɔɔl si, “Ba paala lulmi di mi ŋaa Rom tiina ne.” ²⁹ Ŋii ne nialij fa sii che di ba viire Pɔɔl aŋ piɛsu, ba suusa lii u teenj lima lima. Laali-yuoroo kuhian-la si ku jiŋ ari Pɔɔl ŋaa Rom tiina ne, ka u ŋaa ba keŋ chorumoɔ kaa vɔbu, fawulluŋ kenu maa.

Pɔɔl chij nialij si yie hilime vuvuure wiaa sipaaj

³⁰ Ŋii ne laali-yuoroo kuhian-la chiche duu sene jiŋ wii-la si tii Juu tiŋŋaa bubul Pɔɔl teenj nii. U taŋ si pula u ŋaa ba kenu puri, a ŋaa nialij si kpu pusuj pipi Wia kuhiasij ari kuhiasi-la si yie hilimi a vuvuure wiaa ku hilimi. Ba si hilimi nii, u keŋ Pɔɔl kaa lii a ŋaa u chij ba sipaaj.

23

¹ Pɔɔl fa si chij nii, u chaare u siaa pe nialij fa si yie hilime vuvuure wiaa le aŋ bula piba a bul, “Mi naaŋbiirin, mi to Wia mi miisinj kala le ne. Mi si tou, mi tuobiinaa kala yie chesi ne a kaa ko tapuluŋ deenj.” ² Ŋii ne nialij si kpu pusuj pipi Wia kuhian doŋo, baa yire Ananayas, bula pi nialij si china kpage Pɔɔl di ba ŋmoo u niinj le. ³ Ba si ŋmobu nii, Pɔɔl ma bula pu a bul, “Ŋ lɔro nage jeen si yere, ka ba ŋaa tuoruŋ buge ne di niaa sí na. Wia ma jaŋ ŋmobuŋ nii. Ŋ hono di ŋ to wialij ba si

ŋmunŋsa bil di la tuto ne a didii mi sariya, aŋ ka ŋ bul di ba ŋmoomi a chei wialinŋ ŋii.” ⁴ Nialinŋ si china kpage Pɔɔl piesu a bul, “Nialinŋ si kpu pusunŋ pipi Wia kuhianŋ ne ŋ tuuse ŋii?” ⁵ Ŋii ne Pɔɔl bira bul, “Mi naanŋbiirinŋ, ma kiaa sima. Ba ŋmunŋse Wia teninŋ tuonŋ ari u bi maga di la bul wu-bonŋɔɔ a pi nii-la sii beŋ niaa. Mi bi jinŋ ari u ne ŋaa nialinŋ si kpu pusunŋ pipi Wia kuhianŋ.”

⁶ Pɔɔl si bene nialinŋ si yie hilime vuvuure wiaa tuonŋ, u na ari donŋsunŋ ŋaa nialinŋ ba sii yire Sadusii tinŋŋaa, donŋsunŋ ma ŋaa Farisii tinŋŋaa. Ŋii ne u faasa bul nialinŋ si yie hilime vuvuure wiaa teenŋ a bul, “Mi naanŋbiirinŋ, mi ma ŋaa Farisii tiina ne, nii-la si lulmi ma ŋaa Farisii tiina ne. Mi laa dii ari nialinŋ si suba janŋ sii suunŋ le a keŋ miisinŋ. Ŋii ne tii baa dii mi sariya.” ⁷ U si bul wiinŋ deenŋ, Farisii timma-la ari Sadusii timma-la bira bi nii-bala kene. Ba pore donŋ le. ⁸ Sadusii tinŋŋaa si di nuu ne suba, u bira bi janŋ sii suunŋ le a keŋ miisinŋ, a bira bul di Wia tinŋdaaraa ma tuo, di ni-dinŋsinŋ ma tuo, ka Farisii tinŋŋaa si di ba kala he dime, di nuu ma ne suba, u janŋ sii suunŋ le a keŋ miisinŋ. ⁹ Ŋii ne nialinŋ sii a faasa ŋinŋaa goŋ. Wia teninŋ kerichiba-la donŋsunŋ si he Farisii niaa paati-la tuonŋ sii a faasa keŋ wialinŋ lilere a bul, “La bi na baala deenŋ si ŋaa wii-la chei. U naga ari ni-dima ne koo Wia tinŋdaara ne sene bul wiaa pupu, la bi u-na jinŋ.” ¹⁰ Ŋii ne ba keŋ wii-la faasa lere, lerinŋ kala hosi. Fawullunŋ keŋ laali-yuoroo kuhianŋ-la ari ba janŋ keŋ Pɔɔl lere puose. Ŋii ne u ŋaa u laali-yuoroo juu nialinŋ tuonŋ a loriko laau nialinŋ teenŋ, a kenu kaa mu laali-

yuoroo dii-duo-la.

¹¹ U taŋ si bire, titaŋ-la titia la Tiina Yesu kɔ Pɔɔl teen, a chiŋ u sɛmɛ, a bula pu a bul, “Nyire ŋ bɔye. U maga di ŋ dii mi siada a bul mi wiaa Rom le ari ŋ si bul mi wiaa ŋii Jerusalem le.”

Juu tiŋŋaa ka vuure di ba kpu Pɔɔl

¹² U taŋ si pula, Juu tiŋŋaa doŋsuŋ hilimi doŋɔ le a vuure di ba kpu Pɔɔl. Ba ta niŋ nɛ ari ba nɛ buu kpua, ba bi jaŋ dii kiaa. Ba bi jaŋ nyua liiŋ maa. ¹³ Nialiŋ fa si vuure wiŋ deŋ kii niaa mahiŋ balia. ¹⁴ Ŋii nɛ ba mu nialiŋ si kpu pusuŋ pipi Wia kuhiasuŋ ari nialiŋ kuhiasuŋ teen a bula piba a bul, “La ta niŋ nɛ di la nɛ bi Pɔɔl kpua, la bi jaŋ dii kiaa. ¹⁵ Ma di nialiŋ si yie hilime vuvuure wiaa kuhiasuŋ saa tiŋ di ba bula pi Rom laali-yuoroo kuhiaŋ-la duu leŋ di Pɔɔl kɔ ma teen. Ma fugi ari maa che di ma wasa dii u sariya nɛ. La jaŋ ŋaa siri duu nɛ leŋe u kuko, u bi jaŋ yima, ka di la kpuu.”

¹⁶ Pɔɔl dihaala bie ma nii ba sii vuure ŋii, a mu juu laali-yuoroo dii-duo-la a bul wii-la pi Pɔɔl. ¹⁷ Ŋii nɛ Pɔɔl yire laali-yuoroo kuhiaŋ doŋɔ a bula pu a bul, “Keŋ bapuosi-bie deŋ kaa mu ma kuhiaŋ teen, u keŋ wii nɛ duu bula pu.” ¹⁸ Ŋii nɛ u kɛnu kaa mu ba kuhiaŋ teen a bula pu a bul, “Pɔɔl, nii-la ba si kaa tɔ dia nɛ yiremi a bula pimi di mi keŋ bapuosi-bie deŋ kaa kɔ ŋ teen, duu keŋ wii nɛ duu bula piŋ.” ¹⁹ Ŋii nɛ kuhiaŋ-la keŋ bile nisiŋ le a kɛnu lii mua, a fiela piesu di wu-bee nɛ u keŋ di u bula pu? ²⁰ Ŋii nɛ u bul, “Juu tiŋŋaa vuure nɛ di ba bula piŋ di ŋ chie leŋ di Pɔɔl kɔ nialiŋ si yie

hilime vuvuure wiaa kuhiasij teenj. Baa fugi ari baa che di ba wasa dii u sariya ne. ²¹ Saa sí sei, bæe wiaa nialij dɔŋsun jaŋ faa woŋbiij le a gberu. Ba kii niaa mahij balia. Ba ta niij ne di ba bi Pɔɔl kpua, ba bira bi jaŋ dii kiaa, ba bi jaŋ nyua liij maa. Ba ŋaa siri ne di ŋ ne pu woŋbiij duu kuko.” ²² U si bul ŋii dɛre, kuhiaŋ-la bula pi bapuoŋsi-bie-la a bul, “Sí bula pi nuu-kala ari ŋ bul wiij deenj pimi,” aŋ ŋaa u viiri.

Ba keŋ Pɔɔl mu tiŋteenj kuoro Fiilis teenj

²³ Ŋii ne laali-yuoroo kuhiaŋ-la yire u laali-yuoroo kuhiasij balia a bula piba a bul, “Má liise laali-yuoroo zo-balia di ba ŋaa siri di ba di Pɔɔl mu Sizariya, a pe ja-jillaa mahij batori ari fii le, ari nialaa ma si keŋ tiŋŋee zo-balia. Leŋ di ba ŋaa siri di ba lii titaniŋ deenj kerifi nibi le. ²⁴ Má che janiŋ a liisa pi Pɔɔl duu ma jil, a kenu woruŋ a kaa mu Sizariya, a kenu kaa mu he tiŋtee-la kuoro Fiilis nisiŋ le.” ²⁵ Ŋii ne ka laali-yuoroo kuhiaŋ-la ŋmuŋse teniŋ a piba di ba kaa mu pi kuoru-la a tiŋ wiij deenj wiaa. Ŋla ne u bul teŋ-la le:

²⁶ “Mi-na Kulɔɔdios Lisias ne ŋmuŋse teniŋ deenj a pipi mi nyimma kuoro Fiilis. Mii chuɔluŋ woruŋ. ²⁷ Baala deenj mi si ŋaa ba kaa ko ŋ lerij, Juu tiŋŋaa ne fa kenu di ba kpuu. Ba síi che di ba ŋaa ŋii, mi nii ari u ŋaa Rom tiina ne. Ŋii ne mi keŋ mi laali-yuoroo mu, la loriko laau ba nisiŋ le. ²⁸ Mi faa che di mi nii wii-la si tii ba bubul u teenj. Ŋii ne mi kenu kaa mu ba nihiasij si yie hoŋo vuvuure wiaa teenj. ²⁹ Ba

si piɛsu wiaa, mi na ari u bi wii-kala cheye a magɛ di ba kpuu koo di ba kɛnu tɔ dia. Wii-la si tii ba bubul u teenj tige ba titia kisinnij lɛ nɛ. ³⁰ Ba si bula pimi ari Juu tinŋaa dɔŋsunj vuura nɛ di ba kpuu, ŋii nɛ mi si di ba kɛnu kaa ku piŋ lima lima. Mi saa bula pi nialij sii bul u teenj nɛ di ba kɔ ŋ teenj, a ma dage wii-la u si ŋaa chei a piŋ.”

³¹ U si ŋmunɛ teŋ-la dɛrɛ, laali-yuoro-la ŋaa ŋii u si bula piba. Titanj-la ba kɛŋ Pɔɔl kaa mu yi taŋ kubala baa yirɛ Anŋtipatis. ³² U taŋ si pula, laali-yuoro-la sii vɛŋ naasiŋ lɛ nɛ miira kɔ ba dii-duo-la, aŋ ka janiŋ tinŋaa kɛnu mu Sizariya. ³³ Ba si yi dime, ba joŋ Pɔɔl pi ba tinjteenj kuoro, a joŋ teŋ-la ma pɛ. ³⁴ Ŋii nɛ kuoro-la karimɛ teŋ-la aŋ piɛsɛ Pɔɔl lee-la u si lia. U bul duu lii Siliisia nɛ. U si nii ŋii, ³⁵ u bula pu a bul, “Bua-la lɛ nialij sii bul ŋ teenj nɛ kɔ, mi jaŋ nii wii-la ŋ si kɛnɛ di ŋ bul, aŋ ka di mi-na dii ŋ sariya.” Ŋii nɛ u ŋaa ba kɛŋ Pɔɔl mu hɛ dii-bal-la Herɔd si saa, a ŋaa laali-yuoroo pupɔu dime.

24

Juu tinŋaa bul Pɔɔl teenj

¹ Tapulaa banɔŋ si kiele, nialij si kpu pusun pipi Wia kuhianj baa yirɛ Ananayas sii mu Sizariya, kuoro Fiilis teenj. Ba di nialij kuhiasij dɔŋsunj ari sariya didiire kubala baa yirɛ Tatulas, ba kala nɛ mua. Ba si mu u teenj, ba suomo bubul wii-la si tii ba bubul Pɔɔl teenj.

² Tatulas ne ba laa sipaan̄ yire duu dage wii-la Pool si ŋaa chei. Ŋla ne u suomi, “Mi nyimma, ŋ ne wuo biben̄la woruŋ a leŋ la hoŋ ari yarifielaa. Ŋ si wuo biben̄la ŋii, ŋ wase wiaa yuge a pila ba zom̄o la tin̄teen̄ deen̄ le. ³ La taŋ sem̄e-na kala la tuoŋ t̄oŋ woruŋ wiiŋ deen̄ le bua-na kala le ne. La saa lolluŋ kin̄ken̄. ⁴ Mi bi che di mi bul wiaa dieni. Mi saa suluŋ di ŋ ken̄ ken̄yiri aŋ jegile nii wii-la la si ken̄e di la bul. La jaŋ ker̄i wii-la la si jaŋ bul kuui. ⁵ La na di baala deen̄ ŋaa wu-h̄eru ne. Juu tin̄ŋaa si he dunia sem̄e-na kala le, u yie mu lee-la a ŋaa taawei. U ne ŋaa Nazaret niaa paati kuhian̄ maa. ⁶ U faa che duu ma ŋaa disinniŋ ne Wia-dia le. Ŋii ne la kenu [a faa che di la dii u sariya la naabalima won̄bii-la le la s̄ii to ŋii. ⁷ Ŋii ne laali-yuoroo kuhian̄ ba s̄ii yire Lisias ku hosi a kenu loriko laa la teen̄. ⁸ U ne bula pi la nialiŋ kala s̄ii bul Pool teen̄ di la ko ŋ teen̄ a bula piŋ wii-la si tii la bubul u teen̄.] Di ŋ ne pīese baala deen̄, ŋ titia jaŋ jin̄ ari wialiŋ kala la si bula a tigeu le ŋaa wutitii ne.” ⁹ Ŋii ne Juu tin̄ŋaa ma sii pe a bul di wii-la kala u si bula ŋaa wutitii ne.

Pool bul wiaa duu laa u titia kuoro Fiilis sipaan̄

¹⁰ Ŋii ne tin̄teen̄ kuoru-la liisi Pool duu bul wii-la u ma si ken̄e duu bul. Ŋii ne u bul, “Mi jima ari ŋ dii sariya tin̄teen̄ deen̄ le u jisii bolie. Mi tuoŋ saa t̄oŋ mi si jaŋ bul wiaa a laa mi titia ŋ sipaan̄. ¹¹ Ŋ jaŋ wuo pīesa nii ŋ titia le ari bua-la le mi si ku mu Jerusalem di mi chuole Wia Wia-dia le, u bi tapulaa fii ari balia

kii. ¹² Juu tiŋŋaa bimi naa di la di nuu-kala keŋ wii lilere Wia-dia ɛ, mi bi taawei ma ŋaa Wii-chuoɛ diisiŋ ɛ koo lee kala taŋ-la ɛ. ¹³ Ba bira bi jaŋ wuo dage ari wialiŋ ba si si mi ŋaa chei ŋaa wutitiiba ne. ¹⁴ Wii-la mi si jaŋ bula piŋ ari u ŋaa wutitii ne ŋla: Ba wialiŋ kala tuoŋ mii to wonbii-la ba sii chei ne. Wonbii-la mi sii to, mi maa to la naabalimaba Wia ne. Mi ma ŋaa wialiŋ kala Moosis si ŋmuŋsa bil di la to yarida, aa to tenni-la nialiŋ sii bul wiaa, Wia Diŋ-zoŋ-la doluŋ ɛ si ŋmuŋsa kala maa. ¹⁵ Mi ma laa dii ari Wia jaŋ chise ni-zoŋŋoo ari ni-boŋŋoo kala suuŋ ɛ. Niaa deeŋba kala si chinŋ ŋii, ma laa wiaa deeŋba kala dii ne. ¹⁶ Mi yie wiwalime woruŋ di mi tuobiinaa kala chesi Wia ari nuhuobiinee kala sipaaŋ. ¹⁷ Mi si lii Jerusalem ɛ diene, a yi jisi ari jisi. Leeɛ ne mi ko a keŋ moribiinŋ kaa ko di mi pi mi tiŋteenŋ niaa aŋ pe kpu pusuŋ pi Wia. ¹⁸ Ŋii ɛ ba nami Wia-dia ɛ. Bua-la ɛ ba sii nami, di mi piise mi disinninŋ dere. Ni-daŋ kala tuo mi teenŋ. Mi bi taawei ma kala ŋaa. Juu tiŋŋaa doŋsuŋ si lii Esia tiŋteenŋ ma ne fa he dime. ¹⁹ Di ba ne fa keŋ wii-kala a tigemi ɛ, u fa maga di ba titia ne ko daha a ku bul. ²⁰ Ŋii ma dee, leŋ di niaa deeŋba si he daha bul wii-la ba si na di mi ŋaa chei bua-la ɛ mi si chinŋ nialiŋ si yie hoŋo vuvuure wiaa sipaaŋ. ²¹ Wii-la duŋduŋa mi si ŋaa ne ŋla: Mi fa chinŋ ba sipaaŋ a faasa bula piba a bul, 'Jiniŋ maa dii mi sariya a tiŋ mi si laa dii ari ni-suunuŋ jaŋ sii suuŋ ɛ a keŋ miisiŋ.' "

²² Fiilis si nii ŋii, u jinŋ wonbii-la Pool sii to wiaa woruŋ. Ŋii ne tii u bul di ba sii. Ka u

bula piba a bul, “Má leŋ di laali-yuoroo kuhian Lisias ne kɔ. Ŋii-na mi jaŋ dii ma sariya.” ²³ U ŋaa laali-yuoru kubala biben Pɔɔl, aŋ bula pu duu kenu tɔ aŋ leŋ duu nina wiese, duu pi u nanɔɔŋsun wonɔɔbiin di ba ku ninau di ba bubul wiaa. Duu níi che kuŋ maa, di ba peu le.

Pɔɔl chin Fiilis ari Dusila sipaan

²⁴ U bi diene di Fiilis keŋ u haala kaa kɔ. U yirin ne Dusila. U fa ŋaa Juu tiina ne. Ŋii ne Fiilis tima yire Pɔɔl duu kɔ. U sí kɔ, u ŋaa u bul wiaa pu u jijegili. U bul Yesu Kirisito wiaa pu a bula pu duu laa u wiaa dii. ²⁵ Ama Pɔɔl si mu bul wiaa a tige wu-zɔŋŋɔɔ ŋaaniŋ le ari ŋ si wuo keŋ ŋ titia le, a bira bul tapulii-la Wia si jaŋ dii dunia niaa sariya wiaa maa, fawullun keŋ Fiilis. Ŋii ne u bul duu mu, ka duu nina chiniŋ u jaŋ bira yiru. ²⁶ Ŋii kala le u faa biine ari Pɔɔl jaŋ pu moribiin. Ŋii wiaa ne tii u yie yiyiru tete tete ba yie bubul wiaa. ²⁷ Jisiŋ balia si kiele, baal kubala baa yire Pɔɔkɔs Fesitis ne fa laa tinteen kuoro Fiilis lerin. Fiilis faa che di Juu tinŋaa chou, ŋii ne tii u ŋaa ba ha keŋ Pɔɔl tɔ dia.

25

Pɔɔl sul di ba kenu mu tinteen kuori-balin teen

¹ Fesitis si ku laa tinteen, u hoŋ Sizariya le tapulaa batori aŋ sii mu Jerusalem. ² U si mu Jerusalem ŋii, nialiŋ si kpu pusun pipi Wia kuhiasiŋ ari Juu tinŋaa kuhiasiŋ ku bul wii-la Pɔɔl si ŋaa cheiba pu, aŋ sulu ³ duu peba le a

ŋaa di Pɔɔl kɔ Jerusalem. Ba vuura ne di ba cheme kpuu wonɓiiŋ le. Ŋii ne tii ba bul ŋii. ⁴ Ŋii ne Fesitis bul di ba kenɔ to dia ne Sizariya tiŋteenŋ le, duu sɩ lee-la lii, duu ma jaŋ miira mu dime sisele. ⁵ Ŋii ne u bul di ba leŋ di ba kuhiasɩŋ to u hariŋ mu Sizariya, di u ne ŋaa wii cheiba le, di ba bul u teenŋ dime duu nii.

⁶ Fesitis chua Jerusalem le ari tapulaa chori koo fii aŋ-na miira mu Sizariya. U taŋ si pula, u mu hoŋ sariya didilliŋ aŋ ŋaa ba keŋ Pɔɔl kaa kɔ. ⁷ Pɔɔl si kɔ, Juu timma-la si lii Jerusalem kɔ, ba ku gollu chu a bul di wialiŋ Pɔɔl si cheye yuga ne siifese, ama ba bi wuo dage ari wialiŋ ba si bula a tigeu le ŋaa wutitiiba. ⁸ Ŋii ne Pɔɔl ma bul wiaa duu laa u titia a bul, “Mi bi Juu tiŋŋaa naabalimaba wonɓii-la ba sɩi to wii-kala cheye, mi bira bi wii ma kala cheye a tige Wia-dia le koo Rom kuori-baliŋ ma le.” ⁹ Fesitis ma faa che di Juu tiŋŋaa chou ne, ŋii ne u piесе Pɔɔl ari u jaŋ cho duu mu Jerusalem duu dii u sariya dime a tiŋ wiaa deenba ba si bula a tigeu le koo? ¹⁰ Ŋii ne Pɔɔl si, “Ai, mi jaŋ cho di mi mu kuori-baliŋ teenŋ. U maga di u ne dii mi sariya. Ŋ titia jima woruŋ ari mi bi wii ŋaa chei Juu tiŋŋaa le. ¹¹ Di mi ne fa ŋaa wii chei a mage di ba kpumi, mi faa sei ne, ama di wialiŋ kala ba sɩi bul ŋaa wu-nyiarɩŋ ne, nuu-kala tuo duu wuo joŋmi he ba nisɩŋ le di ba kpumi. Mii suluŋ di ŋ leŋ di mi mu kuori-baliŋ teenŋ duu ne dii mi sariya.” ¹² Ŋii ne Fesitis ari u nihiasɩŋ vuure wiaa. Ka u bula pi Pɔɔl a bul, “Na ŋ si ŋ jaŋ mu kuori-baliŋ teenŋ duu ne dii ŋ sariya. Ŋ saa jaŋ mu.”

Pool chij Agiripa ari Beenis sipaan

13 U bi diene di kuoro kubala ba sii yire Agiripa ari u dihaala ba sii yire Beenis ko di ba chuole Fesitis Sizariya le. 14 Ba si mu dime tapulaa banmenε, Fesitis bul Pool wiaa kala a piba a bul, “Baal kubala ne he daha. Fiilis ne fa kenu kaa to dia. U ha he dime. 15 Mi si mu Jerusalem, nialij si kpu pusuj pipi Wia kuhiasij ari ba nihiasij Juu tinjaa tuoj ku bul wialij u si nja cheiba le, aj bul di mi dii u sariya a jooj cheerij pu. 16 Ŋii ne mi bula piba ari Rom tinjaa bi sei di ba bul duu cheye ne aj jooj tiina he u diŋdoŋŋoo nisiin le, see di ba kala hono, di doŋo bul u wiaa, doŋo ma bul u wiaa. 17 Ŋii ne ba ko daha. Ba si ko, mi bi kaa dieni. U tanj si pula, mi mu sariya didillin aj nja ba keŋ baal-la kaa ko. 18 Nialij fa sii bul Pool teenj sii chij a bul wialij Pool si nja chei. Mi fa biina di ba jaŋ dage wu-bomo-la u si nja. Ama ba bi wuo dage. 19 Wii-la ba si bula ne nja wu-kaa-lerii ne ba kaa lere a mu tige ba Wii-chuoluj le ari baal kubala si suba, baa yire Yesu. Pool yie bubul ari Yesu sii suuj le a he u miisij le. 20 Mi fa bi jij ŋii mi si jaŋ to a jij wiij deej tuoj. Ŋii ne mi piese Pool ari u jaŋ sei a mu Jerusalem di ba dii u sariya dimeε? 21 Pool bi seye. U sulmi di mi lej di ba benu a kenu kaa mu kuori-balij teenj di u dii u sariya. Ŋii ne mi nja ba bibenu. Mi ne ku na wonbiij, mi jaŋ lej di ba kenu mu kuori-balij teenj di u dii u sariya.” 22 Ŋii ne Agiripa bula pi Fesitis ari u titia cho duu ma nii baal-la niij ne. Ŋii ne Fesitis bula pu ari u chie jaŋ nii u wu-buluj.

²³ U taŋ si pula, Agiripa ari Beenis mu sariya didiiliŋ. Ba kpiere ba titia woruŋ a mu juu dii-bal-la. Niaa zilba kiŋkeŋ. Ba di laali-yuoroo nihiasin ari ni-balaa taŋ-la le, ba kala ku juu a hoŋ doŋo le. Ba kala si hoŋ ŋii, Fesitis ŋaa ba keŋ Pool ku juu. ²⁴ Ŋii ne Fesitis bul, “Kuoro Agiripa, ma di nialiŋ kala si he daha, ma na baala deenŋ. U wiaa ne tii Juu timma-la si he daha ari Juu timma-la si lii Jerusalem kala ku wiwalimemi. Baa ŋaa goŋ a bul di u bi maga di u keŋ miisiŋ. ²⁵ Mi-na bi na ari u si ŋaa wii-la chei a mage di ba kpuu. Ama u titia ne sulmi ari u jaŋ mu kuori-baliŋ teenŋ duu dii u sariya. Mi saa jaŋ leŋ duu mu. ²⁶ Ama mi paala bi chaasa jinŋ wii-la kala mi si jaŋ ŋmuŋsa pi kuori-baliŋ a mu tigeu le. Ŋii ne tii mi kenu kaa ko ma teenŋ di ma nii u wiaa. Ŋ-na kuoro Agiripa teenŋ ne mi saa paala kenu kaa ko. Mi biina ari ŋ ma ne juu wii-la tuoŋ, ŋ jaŋ wuo na wii di mi wuo ŋmuŋse teniŋ pi kuori-baliŋ. ²⁷ U bi woŋbii kene mi teenŋ di mi ne leŋe di ba keŋ danŋsarika kaa mu kuori-baliŋ teenŋ, aŋ bi chaasa bul wii-la kala u si ŋaa chei.”

26

Pool bul wiaa duu laa u titia Agiripa sipaanŋ

¹ Ŋii ne Agiripa bula pi Pool a bul, “Woŋbiinŋ he dime di ŋ bul wiaa a laa ŋ titia.” Ŋii ne Pool suomo bul wiaa a jijaake u nisaa a bul, ² “Kuoro, mi jaŋ bul di mi nyuŋ sima jiniŋ mi si jaŋ wuo bul wiaa a laa mi titia ŋ sipaanŋ wiaa deenba kala le Juu tinŋaa sii bul mi teenŋ, ³ beŋ wiaa ŋ-na paala chaasa jinŋ Juu tinŋaa kisinniŋ

kala ne ari ba wu-kaa-lerin. Mi saa suluŋ di ŋ keŋ ken-yiri aŋ jegile nii mi teen.

⁴ Juu tinŋaa kala jin mi fa si nage ŋii ne a suomi mi hanbiirin kala le. Mi fa yie he mi tinŋteen ari Jerusalem dunɗunɗa le ne a ku waa.

⁵ A lii bunbun kala a kaa ko mi faa to Farisii tinŋaa paati-la sii to wonbii-duo-la ne la Wii-chuolun le. Di ba ne seye, ba jaŋ wuo bul ari ba jin ŋii niin le faafaa kala ne. ⁶ Ka lele ba leŋ mi chin daha di ba dii mi sariya a tin mi sii yiele wii-la Wia si si u jaŋ ŋaa pi la naabalimaba.

⁷ La Iziral tinŋaa ta-gentisin fii ari balia-la, la kala yiele wiin deen ne, ŋii wiaa ne tii la fiɛɛ siin a chuchuele Wia wiiheye ari titanin kala ŋii. Mi sii yiele wiaa deenba ne tii, Juu tinŋaa bubul mi teen ŋii, mi nyina. ⁸ Beɛ ne tii ma Juu tinŋaa bi wuo laa dii ari Wia jaŋ wuo chise nialin si suba, di ba bira sii suun le?

⁹ Mi ma titia fa laa dii ari u maga di mi ŋaa wii-la kala mi si wuo ŋaa a chei Yesu si lii Nazaret yirin. ¹⁰ Ŋii ne mi ŋaa Jerusalem le. Mi laa dolun nialin si kpu pusun pipi Wia nihiasin teen, aŋ keŋ Wia niaa yuge a to dia. Di ba ne si di ba kpuba maa, mi yie sei ne, ka ba kpuba.

¹¹ Mi vene dogiseba yuge Wii-chuele diisin kala le, aa walime di ba bul ari ba bi Yesu jin aŋ via u wonbii-la. Mi baaniŋ sii kinkeŋ ba nyun. Mi paala mu tasin dɔnsun si tuo Juu tinŋteen le, a to ba naasin a dogiseba dime.

Pool to ŋii u si ŋaa a ku laa Yesu wiaa dii

¹² Wiin deen wiaa ne tii mi sii mu Damaasikas. Nialin si kpu pusun pipi Wia

kuhiasiŋ tiŋmi a pimi doluŋ. ¹³ Mi sii mu wɔŋbiŋ le mi nyina, ari wiihei-siesee mi na pulumuŋ duu lii wia nyuŋ a chaana he la di nialiŋ fa sii veŋ le. U pulla kii wii-pɔsuŋ. ¹⁴ La kala tuu tel tiŋteenŋ. Ka mi nii nuu yiikoro duu bula pimi Hiiburu yiikoro le a bul, ‘Sool, Sool, beɛ ne tii ŋ to mi naasiŋ a dudɔgisemi ŋla? Ŋ nage neɛŋ ne ba si vɔbɔ aŋ ŋmuŋmoo duu veŋ. U bi sei duu veŋ aŋ dudɔgise u titia ne.’ ¹⁵ Ŋii ne mi piɛɛɛ, ‘Kubɛɛ ne, Tiina?’ Ŋii ne Tiina bul, ‘Mi ne ŋaa Yesu, nii-la ŋ si to naasiŋ a dudɔgise. ¹⁶ Ama sii chiŋ. Mi keŋ mi titia ku dagiŋ di mi liisiŋ di ŋ tiŋ tiŋtiŋŋaa pimi ne, a ŋaa mi siada tiina, a bula pi niaa ŋ si nami ŋii jiniŋ, ari ŋii ŋ si jaŋ bira nami maachie. ¹⁷ Mi jaŋ timiŋ di ŋ mu Iziral tiŋŋaa teenŋ ari nialiŋ si bi Juu timma ŋaa kala teenŋ. Di ba nii walimiŋ, mi jaŋ laaŋ ta ba nisiŋ le. ¹⁸ Mi jaŋ timiŋ di ŋ mu ŋaa di ba siaa suri, a keŋba di ba birima lii birimiŋ tuɔŋ a ku juu pulumuŋ tuɔŋ, a ŋaa di ba lii Sitaani nisiŋ le a ko Wia teenŋ. Di ba ne ŋaa ŋii aŋ laa mi wiaa dii, Wia jaŋ joŋ ba haacheba cheba. Ba jaŋ wuo na leriŋ Wia si tuɔsa nialiŋ tuɔŋ.’

Pɔɔl to u tiŋtiŋŋaa naasiŋ

¹⁹ Ŋii wiaa kuoro, mi bi yiikori-la si lii wia nyuŋ wiaa via. ²⁰ Ŋii ne mi suomo bul Wia wiaa Damaasikas le ari Jerusalem le a kaa mu Judiya tiŋteenŋ kala, ari nialiŋ si bi Juu timma ŋaa tuɔŋ. Mi bula piba di ba birima lii ba haacheba le aŋ birima to Wia, aŋ ŋiŋaa wialiŋ si jaŋ dage ari ba birima lii ba haacheba le ne.

21 Wiŋ deeŋ wiaa ne tii Juu tiŋŋaa keŋmi Wia-
 dia le aa che di ba kpumi. 22 Ama ari jiniŋ kala
 Wia haa peŋmi le ne, ŋii ne tii mi chiŋ daha aa
 bul wiaa deeŋba kala mi si ŋaa siada a pima,
 ma ni-balaa ari ma ni-biisiŋ kala. Wiŋ deeŋ mi
 sii bul, u titia ne nialiŋ fa sii bul wiaa, Wia Diŋ-
 zoŋ-la doluŋ le ari Moosis kala fa bul ari wii-la
 jaŋ ŋaa. 23 Ba fa bula ari Kirisito jaŋ na heeŋ
 a suu, a laa sipaŋ a sii suuŋ le nialiŋ si suba
 kala tuoŋ. Ba bira bula pi Juu tiŋŋaa ari nialiŋ
 si bi Juu tiŋŋaa ma ŋaa ba si jaŋ ŋaa ŋii a na
 pulumuŋ.”

24 Pɔɔl si bul wiaa duu laa u titia ŋii, Fesitis
 kpiau le a bula pu a bul, “Pɔɔl, ŋŋ nyaase
 ne. Ŋ wu-jiŋ kiŋkeŋ kiŋkeŋ keŋiŋ nyinyaase
 ne.” 25 Ŋii ne Pɔɔl bul, “Mi bi nyaase mi
 nyina. Wutitii ne mii bul. Mi siaa kala ne fiela.
 26 Kuoro Agiripa, ŋ jiŋ wiaa deeŋba kala ne.
 Ŋii ne tii mi wuo bubulba ari nyu-duoŋ. Mi
 jima ari wiaa deeŋba kuŋ-kala tuo ŋ si bi jiŋ.
 Wiaa deeŋba kala si ŋaa, ba bi wu-faalii ŋaa.
 27 Kuoro, ŋ laa nialiŋ sii bul wiaa, Wia Diŋ-
 zoŋ-la doluŋ le wiaa dii nee? Mi jima ŋ laa dii
 ne.” 28 Ŋii ne kuoro Agiripa piase Pɔɔl a bul, “Ŋ
 biina leele-bie deeŋ ŋ jaŋ wuo leŋ di mi laa Yesu
 wiaa dii a tutou koo?” 29 Ŋii ne Pɔɔl bul, “U
 ŋaa leele-bie koo u bi leele-bie ŋaa, mii chuole
 Wia ne di ma di ni-kaana-la kala sii jegile nii mi
 teeŋ jiniŋ deeŋ, di ma ku nagemi ari mi si laa
 Yesu wiaa dii ŋii. Ama mi bí che di ma nagemi
 ari ba si keŋmi voo ari chorumoo ŋla.”

30 Pɔɔl si bul wiaa deeŋba dere, ŋii ne tiŋteen
 kuoro ari nii-la si chiŋ kuori-baliŋ nyuŋ ari

Beenis ari nialij kala fa si hono, ba sii di ba viiri. ³¹ Ba si lii di-jalij nii, ba bula pipi doŋo a bul, “Baala deen bi wii-kala cheye a mage di ba kpuu koo di ba kenu to dia.” ³² Nii ne Agiripa bula pi Fesitis a bul, “Di baala deen fa bi wonjiin sula ari u jaŋ mu kuori-balij teen duu dii u sariya, mi fa jaŋ bul di ŋ joŋu ta.”

27

Pool juu liij daboro a duoro mu Rom

¹ Nii ne ba vuure di la juu liij daboro a mu Itali. Ba joŋ Pool he laali-yuoroo kuhian kubala nisij le a pe dansarikaba doŋsun le. U lii Rom ne a fa ŋaa kuhian Rom kuori-balij laali-yuoroo tuon. Baa yiru Julius. ² La mu juu liij daboro si lii taŋ kubala baa yire Adamiitam a ŋaa siri duu mu tasi-la si he mugibalij niij Esia tinteen le. Baal kubala baa yire Arisitaakis ma fa he la tuon ne. U fa ŋaa Masidoonia tiina ne a lii Tesalonaaka. La si mu nii, ³ u taŋ si pula la mu yi taŋ kubala baa yire Saadon. Julius fa ken zile Pool teen a pu wonjiin duu mu na u nan doŋsun, di u nii che kuŋ maa, di ba peu le. ⁴ La bira sii dime. La sii mu, di pelij lu lii lee-la la fa si chaasa. La miira mu to tinteen kubala liij si gollo chu, baa yire Saapos. La to seme-la si kere pelij. ⁵ La kperere to Siliisia ari Panfilia tinteen niij, a mu yi lee kubala baa yire Maara. U fa he Laasa tinteen ne. ⁶ Dime ne laali-yuoroo kuhian-la na liij daboro doŋo duu lii Alekizandria aa mu Itali. U ŋaa la juu. ⁷ La fiela duori nii deen deen tapulaa banmene a na heen kinken, an sisele

ku kpage taŋ kubala baa yire Sinaadas. Pel-la bi seye di la to dime. Ŋii ne la bira kperere to tiŋteen kubala liiŋ si gollo chu, baa yire Kiriiti, a ku yi lee kubala baa yire Salimooni. La kperere to tiŋtee-la seme-la si kere peliŋ. ⁸ La si kperere to lii-la niŋ ŋii, la na heeŋ woruŋ aŋ-na ku yi lee kubala baa yire Fɛɛ Heeviŋs. U fa kpage taŋ kubala baa yire Lasiya.

⁹ La hoŋ dime a dieni, Juu tiŋŋaa tapul-balla ba si yie kpu pusuŋ pi Wia, duu joŋ ba haacheba cheba, ku kieli. Bua-la le liiŋ duoruŋ yie hei ne. Ŋii ne Pool bul wiŋ deeŋ chagileba a bul, ¹⁰ “Mi naaŋbiiriŋ, mi na ari la woŋbii-la veneŋ jaŋ kperila. Má leŋ di la hoŋ daha. Di la ne si la mu, la liiŋ daboro ari la chugusuŋ jaŋ chei, la doŋsuŋ ma jaŋ suu.” ¹¹ Ama laali-yuoroo kuhiaŋ-la fa bi Pool teen jegile nii, aŋ jegilee nii liiŋ daboro-la kuhiaŋ ari liiŋ daboro-la tiina teen. ¹² Ba si lee-la bi zoŋ ari ba si jaŋ he dime yibiiniŋ le. Ba tuoŋ jesiŋ kala fa cho di ba juu liiŋ daboro-la, a wiwalime di ba ne wuolo, di ba mu yi taŋ kubala baa yire Fiinis a he dime yibiiniŋ. Fiinis ne fa ŋaa lee-la liiŋ daborusuŋ si yie chiŋ a he Kiriiti tiŋteen. U fa he taŋ seme ari taŋ bubuoŋ pege, a bira piŋ taŋ seme ari taŋ nyuŋ pege maa a kere peliŋ.

Lii-peliŋ lu mugi-baliŋ le

¹³ Ŋii ne peliŋ fiela lu a lii taŋ bubuoŋ a kuko. Nialiŋ biina ari ba jaŋ na woŋbiiniŋ a veneŋ ari ba fa si biina ŋii ba tuoŋ le. Ŋii ne ba keŋ hoɔ-balla ba si yie kaa chage liiŋ daboro-la a kaa liise a he liiŋ daboro-la tuoŋ, aŋ duoro kperere to Kiriiti

tiŋteenŋ niiŋ ŋii. ¹⁴ U bi diene di peli-duoŋ faasa lu a lii taŋ nyuŋ ari wii-pɔsuŋ pɛgɛ. U lii tiŋteenŋ liiŋ si gollo chu nɛ a kukɔ. ¹⁵ U ku ŋmoo liiŋ daboro-la, la bi pel-la wuo chaasɛ. La bi wii-kala wuo ŋaa. Ŋii wiaa la leŋ pel-la keŋ liiŋ daboro-la mu lee-la u si lu mumu. ¹⁶ Ŋii nɛ la to lee kubala liiŋ si gollo chu baa yirɛ Kaada, a to u taŋ sɛmɛ. U kɛrɛ pel-la mua. Dimɛ la na hɛɛŋ woruŋ aŋ-na wuo keŋ liiŋ dabori-bie-la la fa si joŋo vɔɔ liiŋ daboro-la hariŋ. ¹⁷ Ba lɛrɛ liiŋ dabori-bie-la ku juu liiŋ daboro-la tuɔŋ a keŋ ŋmɛsiŋ vɔbu, aŋ vɔɔ liiŋ daboro-la kala kpaŋ kpaŋ. Fawulluŋ fa keŋba ari ba jaŋ venɛ mu juu hagili-buŋbugulo-la tuɔŋ si golli Liibia tiŋteenŋ a pɛ dimɛ. Ŋii nɛ ba keŋ genni-la ba fa si joŋo vɔɔ liiŋ daboro-la nyuŋ di peliŋ kaa venŋ a kaa ta ba suusa tuu, aŋ leŋ pel-la keŋ liiŋ daboro-la aa venŋ. ¹⁸ Pel-la faasa lu ŋii nɛ deenŋ deenŋ. Taŋ si pula ba suomo chaarɛ chugusu-la si hɛ liiŋ daboro-la tuɔŋ a yuo tita. ¹⁹ Taŋ si pula, la titia chaarɛ liiŋ daboro-la kiaa ba si kaa wasɛ liiŋ daboro-la dɔŋsuŋ a yuo ta. ²⁰ La tapulaa yuga wia si bi pɔsɔ, cheŋwulaa ma bi lia. Ka pel-la ha faasa lu kiŋkeŋ. Pel-la si faasa lu ŋii, la bira bi yiela ari la jaŋ keŋ miisiŋ.

²¹ Nialiŋ diene ba bi kiaa die. Ba si diene ba bi kiaa die ŋii, Pɔɔl sii chinŋ ba sipaanŋ a bula piba a bul, “Mi naanŋbiiriŋ, u fa maga di ma jegile nii mi teenŋ. Di ma nɛ fa jegile nii mi teenŋ, la nɛ fa bi Kiriiti lɛ lia, la kiaa deenŋba kala si cheye, ba fa bi chei. Kialiŋ kala si lele ma fa bi lel. ²² Ama mii sulma, má nyirɛ boyɛ. Liŋ daboro duŋduŋa nɛ jaŋ lel, ama ma kuŋ-kala

bi jaŋ suu. ²³ Wia-la si tiimi, mi maa chuolu. U tiŋdaara dia ko mi teenj titaŋiŋ ²⁴ a bula pimi a bul, ‘Pool, sí fawulluŋ fá. Ŋ jaŋ mu chiŋ kuori-baliŋ sipaaŋ. Wia tiŋ ŋ wiaa ne a leŋ ma di nialiŋ kala si he liiŋ daboro tuoŋ, ma kala jaŋ keŋ miisiŋ.’ ²⁵ Ŋii wiaa, mi naaŋbiiriŋ, má nyire boye. Mi ŋaa Wia yarida ari wii-la kala u si bula, u jaŋ chaasa ŋaa. ²⁶ Ama la ta jaŋ mu chiŋ duŋdoli-bie kubala le ne liiŋ si gollo chu.”

²⁷ Pel-la keŋla kaa veŋ ŋii ne tapulaa fii ari banese mugi-bal-la ba sí yire Adira tuoŋ. U titaŋ-la ari tita-siesee nialiŋ sí duori liiŋ daboro-la, ba biine ari baa mu duŋdolo niŋ ne.

²⁸ Ŋii ne ba joŋ kuŋ he lii-la le di ba magise a na u luŋuŋ. Ba na duu luŋie a mage naakieliŋ mahiŋ balia. Muapilii ba bira magise a na duu ŋaa naakieliŋ mara ari fii. ²⁹ Fawulluŋ fa keŋba ari ba jaŋ mu ŋmoo buŋ. Ŋii ne ba chaare hoonu-la ba si yie kaa chichage liiŋ daboro-la a kikii. Ba banese ne ba chaare liiŋ daboro-la hariŋ a chagu kii, aŋ susul Wia di taŋ-pul di ba na pulumuŋ. ³⁰ Ŋii ne nialiŋ fa sí duori liiŋ daboro-la lii a chiche di ba fá, aŋ ka liiŋ daboro-la ari ni-kaanaa. Ba liise liiŋ dabori-bie-la a he liiŋ tuoŋ, a fufugi ari baa che di ba lii liise ho-la ba si kaa chichage liiŋ daboro-la sipaaŋ ne. ³¹ Ŋii ne Pool jiŋ a bula pi laali-yuoroo kuhiaŋ-la ari laali-yuoro-la a bul, “Ma bi jaŋ keŋ miisiŋ, see nialiŋ sí duori liiŋ daboro-la he liiŋ daboro tuoŋ.” ³² Pool si bul ŋii, laali-yuoro-la keru ŋmesi-la ba fa si kaa voo liiŋ dabori-bie-la, a leŋ liiŋ joŋo viiri.

³³ Taŋ si kpage puluŋ, Pool sul nialiŋ kala

si he liiŶ daboro-la tuoŶ di ba dii kiaa a bul, “Tapulaa fii ari banese ne Ŷla ma sii gberɛ wiila si jaŶ Ŷaama. Ma bi kuŶ-kala die. ³⁴ Ŷii wiaa mii sulma di ma dii kiaa. Di ma ne dii kiaa, ma jaŶ keŶ doluŶ a wuo laa ma titia a keŶ miisiŶ. Ma kuŶ nyu-puŶ ma bi jaŶ wii.” ³⁵ Poo si bul Ŷii dere, u joŶ boroboro, a chuole Wia ba kala sipaŶ, aŶ choŶe didii. ³⁶ Ba nyire boŶe, ba kuŶ-kala ma dii kudiilee. ³⁷ La nialiŶ kala fa si he liiŶ daboro-la tuoŶ fa Ŷaa zo-balia ari mahiŶ batori ari fii ari balidu ne. ³⁸ Ba kala si dii kiaa voŶe, ba chaare mia-la fa si he liiŶ daboro-la le a ta, di liiŶ daboro-la si faasa yuŶ.

LiŶ daboro ka chei ne

³⁹ TaŶ si pula, nialiŶ sii duori liiŶ daboro-la bi wuo jiŶ di ba yi duŶdolo-la niŶ ne, ka ba yi. Ba na di tiŶteen ne gollu lii-la chu, lii-la bi jal. Lee-la kala taale. Ba biina ba jaŶ wuo keŶ liiŶ daboro-la a lii lii-la niŶ. ⁴⁰ Ŷii ne ba keru ho-bala-la ba fa si yie kaa chichage liiŶ daboro-la a lo he liiŶ le. Ba keŶ ŶmeŶ-la ma puru ba si kaa voɔ danyine-la ba fa si kaa kukuosi liiŶ, a didage liiŶ daboro-la woŶbiŶ. Ba bira wasa keŶ genni-la maa ba si kaa voɔ liiŶ daboro-la sipaŶ, di peliŶ keŶ liiŶ daboro-la viveŶ. Ba wasa kaa ta ba jil a voɔ, di peliŶ kaa vene mu lii-la niŶ. ⁴¹ Ama liiŶ daboro-la fa mu juu hagili-buŶbugulo tuoŶ fuo-balaa balia si ku cheŶ doŶo a kuro bil. Daboro-la sipaŶ muure, u bi wuo ven, aŶ ka pel-bal-la Ŷaa lii-peliŶ ku Ŷmoo liiŶ daboro-la, a Ŷaa u hariŶ kala bori. ⁴² Ŷii ne laali-yuoro-la vuure di ba kpu

daŋsarikaba-la kala, di ba kuŋ-kala sí wuo lii a duori lii-la a fá lel. ⁴³ Ka laali-yuoroo kuhiaŋ-la faa che duu laa Pɔɔl ta, ŋii ne u bula piba di ba sí ŋii ŋaa. U ta bula piba ari nialiŋ kala sí jiŋ liiŋ a he liiŋ daboro-la tuɔŋ, di ba laa sipaaŋ fula tuu a duoro mu lii-la niŋŋ, ⁴⁴ aŋ ka di ni-kaana-la ma tuu, di doŋsuŋ paa daa-borusuŋ, di doŋsuŋ ma paa liiŋ daboro-la dabori-yerie-la, a ma kaa duori liiŋ lii. Ŋla ne la kala ŋaa a lii lii-la niŋŋ.

28

Pɔɔl he Malita le

¹ La si lii liiŋ niŋŋ a laa la miisiŋ ŋii, la na ari tiŋteenŋ ne liiŋ gollo chu ŋii. Nialiŋ si he lee-la bula pila ari tiŋtee-la yiriŋ ne Malita. ² Nialiŋ keŋla woruŋ lee-la, a pɛla le kiŋkeŋ. La si he dime ŋii, duonuŋ suomo ninii. Leriŋ fiela woruŋ. Ba he nyiniŋ pila la wiwieni. ³ Pɔɔl mu jaa daasiŋ a kaa ku he nyiniŋ le, di dimiŋ he daasi-la le. Wulimiŋ keŋ diŋ-la u ku lii a dima pɛ Pɔɔl nisiŋ le. ⁴ Nialiŋ si he lee-la na di diŋ-la dima pɛ Pɔɔl nisiŋ le ŋii. Ba bula pipi doŋɔ a bul, “U naga baala deeŋ ka kpu niaa ne. U wuo lii liiŋ tuɔŋ a keŋ miisiŋ, ama Wia bi seye duu keŋ miisiŋ.” ⁵ Ŋii ne Pɔɔl keŋ diŋ-la kpesi u tel nyiŋ-la tuɔŋ, ama diŋ-la si dimu ŋii, u buu wii-kala ŋaa. ⁶ Ba faa gberɛ diŋ-la si diŋ Pɔɔl ŋii duu ŋmɛɛ, koo duu guu tele suu, di ba na. Ba gberɛ a dieni. Ba si gberɛ a dieni ŋii, ba bi na ari wii-kala ŋaau le. Ba keŋ ba tuobiinaa birime a bul duu ŋaa vene ne.

7 Tinṭee-la kuoro yiriŋ ne fa Pubilias. U bagisiŋ ma fa kpage lee-la ne. U keŋla kaa mu u leriŋ, a keŋla woruŋ tapulaa batori. 8 Kuorula nyimma faa wiile ne a piŋ dia le. U yaraa fa lima ne, aŋ ka u ninigile. Ŋii ne Pɔɔl juu nau u dia le a joŋ u nisiŋ daŋu le a chuɔle Wia pu, u duori. 9 Pɔɔl fa si ŋaa ŋii, puwuolo-la kala fa si he lee-la ko Pɔɔl teen. U ŋaa ba duori. 10 Ba pila chogitaba yuge. Bua-la le la sii che di la sii juu liiŋ daboro a duoro viiri, ba joŋ kialiŋ kala la sii che a he liiŋ daboro-la le di la kaa joŋ wonbiiŋ.

Pɔɔl lii Malita le a mu Rom tinṭeen

11 La he dime cheŋsiŋ batori ne aŋ sii juu liiŋ daboro a lii Alekizandia. Liiŋ daboro-la yiriŋ ne veŋ-daaliəriŋ. Yibiiniŋ fa si suomo, ba fa voo liiŋ daboro-la a bil ne liiŋ niŋ. 12 La sii mu ŋii, la mu yi taŋ kubala baa yire Sirakas, a chua dime tapulaa batori. 13 La bira lii dime a juu liiŋ daboro, a duoro mu taŋ kubala baa yire Riigiam. U taŋ si pula, peliŋ bira suomo lu a lii taŋ bubuɔŋ. U tapulaa balia cheŋ ne la ku yi taŋ kubala baa yire Putooli. 14 La na nialiŋ doŋsuŋ si laa Yesu wiaa dii dime. Ba si, di la chua ba teen tapulaa balipe. La chua. Ŋii ne la bira lii dime a mumu Rom. 15 La naaŋbiiri-la si laa Yesu wiaa dii Rom le nii la wiaa ari laa ko ne. Ba ku cheŋla di-bolii. Ba doŋsuŋ cheŋla lee kubala baa yire Apias Yobo. Doŋsuŋ ma cheŋla lee-la ba sii yire Diisiŋ batori Nuhuɔraa sii chua dime. Pɔɔl si naba, u lolle Wia aŋ nyire u boye.

Pool he Rom le

¹⁶ La si yi Rom, ba pi Pool wonɓiɓiɓ duu jujuu u duɗɗuɗa dia, ka ba ɗaa laali-yuoro kubala bibenu. ¹⁷ U tapulaa batori cheɗɗ Pool yire Juu tiɗɗaa kuhiasiɗ taɗ-la le ba ku hilimi. Ba si ku hilimi ɗii, u bula piba a bul, “Mi naaɗbiiriɗ, mi bi wii-kala ɗaa chei la niaa le, mi bi la naabalimaba kisinniɗ ma cheye. Ama ba keɗmi a to dia Jerusalem le, aɗ bira joɗmi a he Rom tiɗɗaa nisiɗ le ɗla. ¹⁸ Ba piesemi a na ari mi bi wii-kala cheye a mage di ba kpumi. ɗii ne tii ba chiche di ba joɗmi ta. ¹⁹ Ama Juu tiɗɗaa bi seye di ba joɗmi ta, ɗii ne fugemi mi sul wonɓiɓiɓ di ba keɗmi kaa ko kuori-baliɗ teenɗ duu dii mi sariya. Ama mi-na bi wu-boɗ kala keɗe di mi bul a mu tige mi niaa Juu tiɗɗaa le. Ba ne fugemi mi ko kuori-baliɗ teenɗ. ²⁰ ɗla ne tii mi si mi jaɗ nama di la bul wiaa. Ba keɗ chorumoo deenba voo mi a tiɗ nii-la wiaa ma Iziral tiɗɗaa sii yiele ari u jaɗ ko le ne.” ²¹ Pool si bul ɗii, ba bula pu a bul, “La bi tenɗ kala laa a lii Judiya a mu tige ɗ le. La naaɗbiiriɗ kubala ma bi lee-la lii ko a ku bul wu-boɗ a tige ɗ le. ²² Ama la jima ari lee-na kala niaa yie bubul wu-boɗɗoo a mu tige paati-la ɗ sii to ne. ɗii ne tii la chiche di la nii wialiɗ ɗ si laa dii.”

²³ ɗii ne ba he tapuluɗ pi Pool. Tapulii-la si yie, niaa yuga a ko lee-la Pool sii juu. Pool bul Wia kuorii-la wiaa a pipiba siifesiɗ a lii chichuɗɗ kala a kaa mumu didaaniɗ. U karime wialiɗ Moosis fa si ɗmuɗsa bil di niaa tuto, ari nialiɗ fa sii bul wiaa, Wia Diɗ-zooɗ-la doluɗ le fa si ɗmuɗsa bil Wia teniɗ tuɗɗ. U dageba ɗii a

bul Yesu wiaa piba, a wiwalime di ba laa Yesu wiaa dii. ²⁴ Nialin si nii wialin u si bula, ba doŋsun laa dii, doŋsun ma bi laa dii. ²⁵ Wiaa deenba ne Pool bul, ka ba ken wiaa lere doŋo le a sii viiri. U bula piba a bul, “Wialin Wia Diŋ-zoŋ-la si to Azaaya le nii a ŋaa u bula pi ma naabalimaba, ba ŋaa wutitii. Azaaya fa ŋaa nii-la fa sii bul wiaa u dolun le ne. ²⁶ U fa bula a bul,

‘Mu niaa deenba teen a bula piba a bul,

Ma jaŋ jegile nii wiaa aŋ bi ba bubuon jin.

Ma jaŋ chaare ma siaa kala aŋ bi kuŋ-kala jaŋ na,

²⁷ be wiaa niaa deenba nyun dolie,

ba to ba digilaa di ba si wii nii.

Ba ken ba siaa ma to di ba si kuŋ-kala na.

Wia si, di nii dee ba siaa fa jaŋ nina,

ba digilaa ma fa jaŋ ninii wiaa.

Ba nyusun ma fa jaŋ jijin wiaa bubuosa.

Ba fa jaŋ birima tomi

di mi ŋaa di ba duori.’ ”

²⁸ Ŋii ne Pool bira bula piba a bul, “U maga di ma jin ari baa bul Wia wu-zomɔ-la si laa niaa tita a pi nialin si bi Juu tinŋaa ŋaa ne. Ba jaŋ jegile nii.” ²⁹ Pool si bul wiaa deenba dere, Juu timma-la ken wialin lilere doŋo le siifesiŋ, a sii viiri.

³⁰ Pool hoŋ Rom le jisin balia, a yoo u dia u titia le a juuu. Nuuna kala si ko duu nau, u yie kenu worun ne. ³¹ U bul Wia kuorii-la wiaa a pi niaa, a dage la Tiina Yesu Kirisito ma wiaa ari nyu-duon. Nuuna kala buu to ari u si ŋii ŋaa.

**Yesu Kiristito Wu-Zɔŋŋɔɔ (Ghana)
Sisaala-Tumulung NT Ghana**

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Sisaala, Tumulung)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Sep 2022 from source
files dated 13 Jun 2022
b3eb8618-120f-5a96-8c1c-1dbc16914330